

aylıkbaran

NİSAN 2022 İKİNCİ DEVRE SAYI:2 FİYAT 20

fikir ve aksiyon gazetesi

YENİ DÜNYA DÜZENİ

“buradan başlasın”

MEVLÜT KOÇ | KÂZIM ALBAY | İBRAHİM TATLI | ÖMER EMRE AKCEBE | FARUK HANEDAR
ÇAKAL CARLOS | TAYYAR TERCAN | ZEYNEL ABİDİN DANALIOĞLU | ABDULKERİM KIRACI | M. TAHA İNCİ
BÜLENT CİVAN | FATMA KOLAÇ | SAİD BULUT | MUSTAFA KÖKMEN | ABDULLAH SAİD
RÖPORTAJLAR: DOÇ. DR. RAMAZAN AKKIR | PROF. DR. SAMİ ŞENER | PROF. DR. AHMET FEDAİOĞLU

aylıkbaran mağaza

daha fazlası için

www.aylikbaran.com

ÖNSÖZ

Selam ile...

Dünya uzunca bir süredir yeni nizam, yeni insan sancısı çekiyor. Kurulu dünya düzeni artık kendini taşıyamaz hâle geldi. Sürekli genişlemeye muhtaç olan kapitalist sistemin genişleyecek alan bulamadığı, sosyal adaletsizliğin had safhaya çıktığı, modern devletin çıkmaza sürüklendiği, modern insanın ise düştüğü ruhî buhrandan kurtuluş için çaresiz kaldığı bir demdeyiz.

Karanlık ve daha karanlık olması beklenen günlerde yaşananlar, uzun süredir ısrarla konuşmaktan kaçınılan “yeni dünya düzeni” tartışmalarının da zarurî olarak açılmasına sebep oldu.

Buna mukabil “yeni dünya düzeni” denilirken Batı menşeli anlayışın yerinde kalması suretiyle mevcut müesseselerin güncellenmesi ve bazı aktörlerin tasfiye edilmesi çerçevesinde bir tartışma yürütülüyor. Oysa problem müesseselerin şeklinde değil, fert ile cemiyet arasındaki muvazeneyi bir türlü tutturamayan, eşya ve hadiseye yaklaşımı sakat olan Batı menşeli anlayışın tâ kendisi... Dolayısıyla onun yerinde durması suretiyle kurulacak hiçbir yapı yeni bir düzen belirtmeyecek, sadece bir güncelleme niteliği taşıyacaktır. Bu da çözüm bekleyen insan ve toplum meselelerini daha da içinden çıkılmaz bir hale getirmekten başka bir anlama gelmeyecektir.

Nitekim yaşananlar gösteriyor ki, aynı temelde, daha vahşi bir yapının tesisi için plânlar yapılıyor. Fakat dünyanın gidişi, bu plânları gerçekleştirip gerçekleştiremeyecekleri hususunda sorular barındırıyor. Böyle bir dönemde Türkiye ise ya çok önemli bir aktör olarak yeni düzenin banisini olmasını sağlayacak adımları atacak yahut bu düzende diğerleriyle birlikte yok olacak.

“Yeni Dünya Düzeni” dosyasında “Buradan Başlasın” diyerek 2. sayımızla okurlarımızı selâmlıyoruz.

Ramazan-ı şerifiniz mübarek olsun.

Dergimizin muhtevasına gelirsek:

Mevlüt Koç “Son Büyük Oyun” başlıklı yazısında Batı medeniyetinin hastalıklarını analiz ediyor, sömürü medeniyetinin “yeni dünya düzeni”ni tüm ahlâk ve değerlerden arınmış biçimde, dijital faşizme özgü norm ve formlar üzerinden yeniden yükseltmeye çalıştığını anlatıyor.

Doç. Dr. Ramazan Akkır ile Rusya-Ukrayna savaşı bağlamında yeni dünya düzenine dair bir röportaj yaptık.

Ömer Emre Akcebe siyasî, iktisadî ve içtimâî bakımdan günümüzü izah ederken “yeni dünya düzeni” reçetesine de işaret ediyor.

Faruk Hanedar “Türkiye’nin Asıl Beka Meselesi” başlıklı yazısında modern devletin kodlarına temas ederek bugün düzenin temelden bir sarsıntı yaşadığını belirtiyor ve şartların Türkiye’yi bir gerekliliğin eşğine getirmesinden bahsediyor.

İbrahim Tatlı “Modern Tunç Çağının Sonu ve Türkiye” başlıklı yazısında dünyanın gidişatının Tunç Çağı’nın sonu ile benzerlikler arz ettiğini ifade ediyor. Başta para sistemi olmak üzere yaşanan global gelişmelere dikkat çekip Türkiye’nin de bu dönemde nasıl bir pozisyon alması gerektiğine işaret ediyor.

SWF Institute’de yayınlanan “Petro-Yuan: Para-

da Yeni Dünya Düzeni” başlıklı araştırma-
mayı okurlarımız için tercüme ettik.

Carlos (S. Muhammed)’un Mart ayı boyunca yaptığı konuşmalardan önemli kesitleri sizler için derledik. Carlos, Rusya-Ukrayna savaşında Türkiye’nin önemli bir rolü olduğunu ve bölgesel bir güç olarak geri döneceğini söylüyor.

Bülent Civan “Seküler Anlayış ve Ölüm” başlıklı yazısında hayat ile ölümün birlikteliğinden ve modern hayatın ölüm hassasiyetini insanın ve cemiyetin ruhundan söküp almasından, insanların ölüm yokmuş gibi yaşamasından bahsediyor.

Mustafa Kökmen “Yeni Dünya ile Değişen Diploması: Twitter Diploması” başlıklı yazısında sosyal medyanın diplomaside sebep olduğu değişikliklere ve yeniliklere temas ediyor.

Cevher Dudayev’in şehadetinin 26. sene-i devriyesi vesileyle Said Bulut, “Çeçenistan’ın Aslanı, Şehid Dudayev” başlıklı bir yazı kaleme aldı.

Prof. Dr. Sami Şener ile sosyoloji bilimini, modern toplum ve kültürü konuştuk.

Kazım Albay, “Necip Fazıl ve Hadislerin Hikmetine Yaklaşımı” başlıklı yazısında Üstad’ın hadisleri eserlerinde çözüm reçetesi olarak takdimini ve cemiyet nizamının tesisine dair kullanışını işliyor.

Prof. Dr. Ahmet Fedaioglu Hoca ile cihad ayı Ramazan’ı konuştuk. Ramazan ayında imamlara çok iş düştüğünü dile getiren Fedaioglu, Ramazan’ı bihakkin idrak etmenin zarureti-
ni belirtiyor.

Fatma Kolaç, Allah’ın emri olan orucu hem ibadet yönünden hem de birçok bilim adamlarının oruca vermiş olduğu önem üzerinden “Oruç ve Sağ-
lık” başlıklı yazısında ele alıyor.

Tayyar Tercan, “Aksiyonun Zarafeti Sanat” başlıklı yazısında müzik özelinde sanattan bahsediyor.

M. Taha İnci, “Bir Günlük 16. Yüzyıl Hikâyesi” başlıklı yazısında 16. yüzyılın İstanbul’una seyahat ediyor ve bir Osmanlı şehrinin nasıl olduğunu anlatıyor.

Zeynel Abidin Danalıoğlu, “Dil Meselesi” başlıklı yazısında Batıcı rejimin dil meselesi üzerinden bu milletin ruhuna nasıl kast ettiğini anlatıyor.

Abdulkirim Kiracı, “Adaletin Serencamı” başlıklı yazısında Batı felsefesinde “adalet” mefhumunu ele alıyor.

Abdullah Said, “Yeni Dünya Düzeninde Yeni Devlet Anlayışı” başlıklı yazısında yeni dünya düzeninde Türkiye’nin belirleyici aktör olabilmesi için mevcut rejiminden bir an evvel kurtulması gerektiğini ihtar ediyor.

AYLIK BARAN
YIL: 1 SAYI: 2 / NİSAN 2022

**SAHİBİ VE
SORUMLU YAZIİŞLERİ
MÜDÜRÜ**
FARUK HANEDAR

YAYIN KURULU
KÂZİM ALBAYRAK
ÖMER EMRE AKCEBE
İBRAHİM TATLI

İDARE YERİ
MİMAR SİNAN MAH.
İMAM NASIR SOK.
NO:14/12
(VALİDE-İ CEDİD CAMİİ YANI)
ÜSKÜDAR/İSTANBUL

İRTİBAT
0533 166 20 50
0216 553 56 71

YILLIK
ABONELİK BEDELİ
STANDART: 250 TL
HIZLI: 320 TL

MİZANPAJ
OĞUZ CAN ŞAHİN

BASKI
AKADEMİ
GÜVEN SAN. SİT.
C BLOK NO: 230
TOPKAPI/ İSTANBUL
0212 493 24 68

YAYIN TÜRÜ
YAYGIN, SÜRELİ

WEBSİTE
www.aylikbaran.com
www.barandergisi.net
www.aylikdergisi.com

SONBÜYÜK OYUN

Modern dünyanın daha çocukluğunu bile yaşayamadan aldığı eğitimin genç yaşta yozlaştırdığı, artık “gerçek” bir insan olamayan, gerçekten sevmeyen, ne kendini, ne başkasını, ne de Rabb’ini bilmeyen insanın hâli de bu minvâlde; mânâdan ve hayattan mahrum, sanal bir dünyada yaşıyor, artık yücelemiyor.

MEVLÜT KOÇ

Batılılar dünyayı mükemmel bir dine, ideal değerlere, üstün bir yaratılışa ve yaratıcı bir ruha sahip oldukları için ele geçirmediler. Tam aksine, emperyalistçe bir keşif ve fetih kültü olan Hıristiyanlık gibi bir dine, protestan ahlâka, kapitalist ruha sahip oldukları, sömürgeci hırsla yatkın ve herkesten fazla şiddete tutkun zâlim topluluklar oldukları için ele geçirdiler. Doğu’nun bugüne kadar benzememek ve olmamak için direndiği ruh, bu ruhtu. Dolayısıyla öncelikle izâha kavuşturulması gereken, ihmâl edilmiş en önemli mesele; feodalizmden kapitalizme olan geçiş süreci değil, “düzensiz kapitalizm”den “düzenli kapitalizm”e nasıl geçildiği, nasıl olup da devlet ve sermayenin kapitalizmin gelişmesini ve sermaye birikimini gerçekleştirecek biçimde dünyanın başka bir yerinde değil de, sadece Avrupa’da bir araya geldiği meselesidir... Bu konu açıklığa kavuşturulmadığı, sömürgecilik tüm yönleriyle ders olarak okullarda okutulmadığı sürece; ne Batı’nın unutmak ve unutturmak istediği kanla yazılmış karanlık tarihi anlaşılabilir, ne de Doğu’nun insanında bir Avrupalı gibi şahsî mülkiyet duy-

gusunun olmamasının, buna rağmen kendini mülksüz hissetmemesinin, milletine-devletine duyduğu güven duygusunu yitirmemesinin mânâ ve önemi kavranabilir.

Dolayısıyla feodalizmden kapitalizme geçiş, devlet ve sermayenin sadece Avrupa’da bir araya geliş sürecini doğru okuyabilmek için, her şeyin ne için yaratılmışsa ona uygun bir istidat taşıdığını ve ona yatkın olduğunu dikkate almak gerekir. Bu açıdan bakınca, Doğu ve Batı insanının ne kadar farklı bir yaratılışa olduğu da çok net biçimde görülür. Doğu’nun insanı, insanî hasletleri itibarıyla ne kadar zengin ve zenginliği nisbetinde ne kadar vericiyse, kendinde hiçbir zenginlik hissetmeyen, hissetmediği için de kendinden hiçbir şey veremeyen Batı’nın insanı o kadar yoksul, bencil ve alıcıdır. Dahası, Batı insanının tabiatında var olan bu “hastalıklar” zamanla

marjinalleşecek, toplumda karşılığını yitirecek kısa ömürlü, arızı hastalıklar değildir, ırsîdir. Dolayısıyla tüm bu hastalıklarla birlikte, Avrupa’da hâkimiyet kurmuş Faşist ideoloji Bilgi Çağı’nda da varlığını aynen sürdürecektir. Nitekim, kapitalist tarihin önemli bileşenlerinden en önemlisi olan mâli güçlerle devlet güçleri arasındaki hassas dengenin bozulmasıyla ortaya çıkan, her iki gücün de dünyanın denetimini kendi lehine çevirme çabaları ve buna bağlı olarak gelişen hâdiseler, bugüne kadar bilimini-teknolojisini insana karşı ve insanı yok etmek için kullanmaktan hiç çekinmemiş Batı insanının keyfi vandalizminin aynen süreceğini gösteriyor.

Sanırım Dijital Çağ şiddet ve sefaletin hüküm sürdüğü bir

Braguel - Ölümün Zaferi (1562)

çağ olacak... Global sermaye oligarşisiyle, Pentagon ve müttefikleri arasındaki kavga bunun bir işareti. Paradan başka güç ve güçlendirici tanımayan, yeni kapitalist güçlerin ortaya çıkmasını istemeyen global sermaye oligarşisi kontrollü kaosla finansal krizi hızlandırmak, para politikalarıyla denetimi altına almak ve paraya dayalı ekonomiyi sürdürmek emelinde. Buna mukabil, Pentagon ve dijital teknolojinin sahibi olan yeni müttefikleri kontrollü kaos senaryosunu akamete uğratma, endüstriyel toplumları dönüştürme, siyasî, ahlâkî ve sosyal düzeni bilgiye dayalı ekonomi ekseninde değiştirme, yeni sistemin yeni yapılarını dijital faşizme özgü normlar ve formlar üzerinde yükseltme eğiliminde. Buna uygun hükümet politikaları geliştirme, Avrupalı ortaklarını Amerika'nın liderliğinde kurulacak yeni sistemin yeni

yapılarıyla bütünleştirme arayışındalar. Her iki güç de kendi isteklerinde ısrarcı, gayelerine ulaşmak için her türlü hukuksuzluğu mübah görüyor, illegality devlet politikası olarak uygulamaktan çekinmiyorlar. Bir taraftan da insanları, bir an önce yeni sistemin yeni yapısına uygun tutum ve davranış alışkanlıkları edinir, bu hususta gerekli hassasiyeti gösterir, aksi hâlde daha hassas âletleri kullanırız, meâlindeki tehditlerle korkutuyorlar. Her iki gücün de insan umurunda değil... Nasıl ele geçiririz, nasıl güderiz derdindeler.

Dolayısıyla toplumları apıştırmak, panik yaratmak, çaresizliğin ezilmişliği içinde kalan insanların kendilerini yapayalnız ve korumasız hissetmelerini sağlamak üzere kurgulanmış bir "global yıkım" projesinin "panik deney"i olan pandemiye sadece bir sağlık sorunu olarak görmek yanlış

ve yanıltıcıdır... Hiç şüphesiz olmasın, panik deneyler küresel ısınma, iklim değişikliği, gıda ve su kıtlığı, akaryakıt ve enerji krizi gibi tehditkâr araçlarla devam edecek; milletler cehline kurban gittiğine uyanmadığı takdirde de ne kadar insanî haslet, millî kıymet bulursa devirecek, önüne katıp sürükleyecek, mazlum dünyanın insanı da işlemediği suçun, işlemediği günahın bedelini ödemek zorunda kalacaktır.

"Büyük acılar büyük arınmadır." Siz her şeyden ümidinizi kesmiş, çaresizliğin ezilmişliği içinde köşenizde beklerken, ansızın çıkagelen ilâhî tecelliler de böyledir: İnsan, "Mutlak Bir" in gücü karşısında his iptaline uğrar, aczini idrak eder, hayret ve hayranlık hissiyle dolar, arınır ve yenilenir. Ancak, cezanın ve ödülün tesirini gösterebilmesi, ilâhî tecelliden bir akım hâlinde yayılan sırrın tutunabilmesi

için, öncelikle bunları kabul edecek bir bünyenin olması, yoksa da bunun hazırlanması gerekir. Çünkü söz söyleyenden çok, dinleyenin bilgisine ve hâline tâbidir. Hâl dili kalmadığı zaman, ne kaldıysa geriye hepsi orta malı, hepsi satılıktır. Hâlinizi hayvan anlar, fakat insan denilen yaratık anlamaz. Şayet anlayan biri çıkarsa, "insan" odur. Dolayısıyla, insanın değişmediği bir yerde hiçbir şeyi değiştirmeniz, sıradışı olmanın görüntüsünden ve sonuçlarından korkmayan şerefli insanlar yetiştirmeniz, baktıkça imânınızı artıran; mutluluğunuzun mutlu aynası olacak kültürle yıkanmış mü'min yüzler bulmanız zordur. Onun için artık kendisi olmayan, tükenmiş ve plastikleşmiş insan modelini büyük acıların bile arındırabileceği şüpheli.

Modern dünyanın daha çocukluğunu bile yaşayamadan aldığı eğitimin genç yaşta yozlaştırdığı, artık "gerçek" bir insan olamayan, gerçekten sevmeyen, ne kendini, ne başkasını, ne de Rabb'ini bilmeyen insanın hâli de bu minvâlde; mânâdan ve hayattan mahrum, sanal bir dünyada yaşıyor, artık yücelemiyor. Uzun süre rahata ve refaha alışan bünyesi kendi yok oluşunun bakterilerini kendi içinde üretiyor. İçi boş, mânâdan iflas etmiş bir görüntüye dönüştü, plastikleşti. Varlığa dair tüm bilgiyi içinde barındıran tecelli nurunu kabul etme istidadını yitirdi. Ölü biçimleri seyrede seyrede, acıyı da günâhı da benimsemekten uzak ruhsuz bir yaratığa dönüştü. Gözü ruhu öldüren para yığınlarından, moda ve markadan ve sanal bir dünyanın ödülü olarak eline tutuşturulan oyuncaklardan başkasını göremez hâle geldi. Bundan da bir hâyli memnun!

Batı Medeniyeti'ni kendisinden önceki çeşitli uygarlıkların çöküşünden farklı kılan etmenlerin başında da bu kısırlık, ruhî kuraklık ve çoraklık var. "Batı modeli"nin dilsiz, dölsüz ve sözsüz biçimsiz yığınlara dönüştürdüğü milletler artık topluma yeni bir ruh, yeni bir kimlik verecek,

yeni bir hafıza inşa edecek büyük ruhlar doğuramıyor. Toplumlar, zamanından önce olgunlaştıran derme-çatma ham bilgiyle yol olmaya, çare bulmaya çalışıyor. Bu da hiçbir derde deva olmuyor. Sanat, edebiyat, bilim ve düşünce dünyası dengesini kaybetmiş, ritmini yitirmiş durumda. Karmaşa ve devşirme bir üslûb, yozlaşma ve soysuzlaşma modern kültürün ortak karakteristiği. Hâsılı kendisine ait olmayan her şeyi yıkan, kendisinden olmayanı küçümseyen, din ve gelenekten, aile ve evliliğe kadar bütün kurumları yok eden; buna karşılık, cinsel özgürlük sloganını bayraklaştırıp, pedofiliden enseste kadar her tür pornografik rezaleti meşrulaştıran Avro-Amerikan Medeniyeti gücünün buharlaştığı bir dönemi yaşıyor. Güçlü görünmeye çalıştıkça da biraz daha batıyor.

Kültürel ve ahlakî sahadaki gerilemiş, çürüyüş ve çöküşün bir diğer tezahürü de etkisini iktisadi alanda gösteriyor. Her şeyin iç içe geçtiği, “ağ” etkisiyle birbirine bağlandığı, getirisinden çok götürüsü olan, çözüm yerine sorun üreten çarpık iktisadî sistem piyasaları hiç olmadığı kadar küresel çöküş tehdidi altında bırakıyor. Bankaların neredeyse tümü birbirine bağımlı ve finans dünyası karmaşık ilişkiler ağı içinde olan devasa büyüklükteki bu bankaların tekelinde. Hâkezâ birleşen mâli kurumlar, yine birisi çökünce hepsi çökecek olan bu büyük bankaların idaresinde. Bankalar arasında gitgide artan tekelleşme mali kriz riskini azaltıyor gibi görünse de, her şey gibi bu tekelleşme de zıddını içinde barındıran bir niteliğe sahip. Hakkında çok az şey bildiğimiz, dolayısıyla da kestiremediğimiz, gerçekleştiği zaman global ölçekte yıkıma sebep olacak yıkıcı bir riski de beraberinde taşıyor. Havaalanları, elektrik-enerji şebekeleri ve sosyal bağlantılar gibi “ağ” oluşturan kurumların ağlarının önemli bir bölümüne yapılacak saldırının yol açacağı hasar, günlerce belki de aylarca sürebilecek elektrik ve doğalgaz kesintisinin sebep olacağı

kaos, büyük bankalardan birinin batması durumunda neler olabileceğini düşünmek bile insanın tüylerini diken diken etmeye yetiyor.

Hasılı kapitalist üretim tarzı ve karşılıksız kağıt paraya dayalı sistemin birlik ve bütünlüğü onarılamaz biçimde bozuldu, sistem giderek bir açmazla doğru sürükleniyor. Dolayısıyla, başta Amerika olmak üzere erken sanayileşmiş Batı Avrupa ülkeleri hiç beklemedikleri kadar kısa bir sürede gelişmiş toplumların en güçlüsünden en zayıfına ve en acınacak olanına dönüşebilirler! Resmin bütününe iyi okuyabilenler için bu çöküş hiç de sürpriz olmaz.

Çünkü her şey sadece gördüklerimizden ibaret değil... Hiçbir şey de durup dururken ortaya çıkmıyor... “Her şey gerçekleşmeden önce mümkün olma özelliğiyle var.” Dolayısıyla, simetrik olarak, bize muhal görünen bir hâdisenin gerçekleşmesi, mümkün görünenin gerçekleşmemesine denktir. Lakin, bilginiz artsa da bilgeliliğiniz artmıyorsa, bilgisizliğinizi değil, bilginizi onaylayan şeylere yönelir, bildiklerinizi bilmediklerinizden daha fazla önemsersiniz. Bilginiz arttıkça zihin karışıklığınız ve cehaletiniz de artar. “İlimsiz mârifet muhal, mârifetsiz ilim vebaldır”, doğrusuna misal, ilimsizlik ve ilminizin keyfiyeti hususunda yanılma bir araya gelir, daha az bilmenize yol açan bir süreç işler, bilginizle yetinir, delil yokluğunu yokluğa delil saymak ve bu sakat anlayış üzerine ilim bina etme hatasına düşersiniz.

Düşmemeniz için, “gözün görüşünü ruhun görüşüyle açmanız”, işaretten işaret edilene yönelmeniz gerekir. Çünkü sorunların çoğu, bakmasını bilmediğimiz için yokmuş gibi davrandığımız ve sırf beklenmedik olduğu için gerçekleşen az sayıdaki sıradışı hâdiseler üzerinde yoğunlaşıyor. Lakin hâdiselere “sır idraki”nden uzak, “meçhule hürmet tavrı içinde olmak”tan irak bir anlayışla baktığımız için, sadece olayları görüyor, bunları ortaya çıkaran, yöneten ve yönlendiren dinamikleri hiçbir

zaman görmüyoruz. Aksine, bakış açımıza uygun, görmek istediğimiz şeylere odaklanıp görülmemişe genelleme yapıyoruz. Henüz gerçekleşmemiş olsa da, gerçekleşme özelliğiyle varolanı gözardı ediyoruz. Hâsılı, parçayı bütüne takdim ederken, bütünü de parçaya feda ediyoruz. Hakikat idrakinin sekteye uğradığı bir alanda yaşıyor, susuzluğumuzu gidecek hikâyelerle kendimizi avutuyoruz.

Oysa, Doğu’su ve Batı’sıyla değerlerini yitirmiş, “çivisi çıkmış” bir dünyada yaşıyoruz. Dünya müthiş bir iflasın eşiğinde, küresel ve sistematik felâkete doğru hızla ilerliyor. Tarihin en büyük ekonomik ve ekolojik krizi kapımızda. Modern devlet yapısı çözülüyor, sistem dayandığı en büyük gücü; devlet ve toplum arasındaki konsensüsü yitirmek üzere. Dünya büyük savaşa her geçen gün bir adım daha yaklaşıyor. Ancak bu sefer ki ortam, süreç ve şartlar, bundan önceki savaşların başlamasından farklı. Farklı kılan da, az bir ihtimal de olsa, hiç kimsenin kendini hiçbir yerde güvende hissetmeyeceği, insan ırkının toplu katliamına dönüşebilecek bir niteliğe sahip olması.

Peki, Türkiye ne yapmalı? Türkiye resmin bütününe iyi okumalı, hazırlıklarını buna göre yapmalı, bu istikamette bir siyaset tarzı belirlemelidir. Meseleleri, “küfür tek millettir, küfrün kaynağını bilmeyen gerçek imanda olamaz” ölçülerinin yol gösteriliğinde, tek tek devletlerden ve muhafazakârı, sosyalisti, yeşiliyle birbirinin devamı olan partilerden arındırarak bütüncül

ve entelektüel bir vizyonla ele almalı, mücadelesini koyu hamasetten ve duygusallıktan uzak, “gerçek-arınmış” bir aklın kuşattığı bir alanda vermelidir. Kendisine dayatılan kararlara uymak, klişe konulara odaklanmak ve bunlar üzerine kafa yormak yerine, bunları şuurlu bir biçimde reddeden kararlarını-tercihlerini kendi iradesiyle belirleyen, kurtuluşunu kendi köklerinde arayan bir devlet olmalıdır. Ve tüm bunları Müslüman bir devlet olmanın gururu ve şuuru içinde yapmalıdır.

Türkiye bu yolda, yani Cihan İmparatorluğu kimliğine dönüş yolunda, içeride ve dışarıda önemli adımlar attı, atmaya da devam ediyor. Ayasofya’nın yeniden ibadete açılması bu yolda atılmış önemli bir adımdı, bunu Mavi Vatan, savunma sanayindeki icadlar ve keşifler, doğalgaz ve petrol rezervlerinin bulunuşu izledi. Türkiye güçlü olmasa, gücünü “HER ŞEYİ BİLEN”den almasa, O’nun inayetine mazhar olacak bir istidad taşımasa bu adımları atamazdı. Atmaya devam edebilmesi için her birimizin içinde yine aynı ruh yaşamalı, “SON-BÜYÜK OYUN”u bozacak, “TARİHÎ ÂN”a damgasını vuracak; “KURTARICI-BÜTÜN FİKİR” etrafında bir bütün oluşturmalıyız. Millet olarak cehlimize kurban gittiğimize uyanmadığımız takdirde sistem, yapılar ve vaadler yeni olsa da, yine merkez olarak kalacak eski merkeze (Batı) tâbi olmaktan, barbarları beklemekten başka çaremiz kalmayacak...

- **Ramazan Akkır, Muğla Köyceğiz’de 1979 yılında doğdu.**
- **Akkır, 2003’te Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden mezun oldu.**
- **2007 yılında “Türkiye’de Din ve Muhafazakârlık: Turgut Özal Örneği” adlı teziyle, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde yüksek lisansını tamamladı.**
- **Yüksek lisans sonrasında akademik çalışmalarına devam etti.**
- **Akkır, 2016 yılında da “Cumhuriyet Halk Partisi’nin Din Politikaları ve Kendi Tabanının Bakışı” adlı teziyle, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde doktorasını tamamladı.**

DOÇ. DR. RAMAZAN AKKIR: KAPİTALİZM MERKEZLİ YENİ BİR DÜNYA DÜZENİ ARAYIŞINDALAR

Rusya-Ukrayna savaşı çerçevesinde yaşanan gelişmeleri nasıl yorumluyorsunuz? Bu savaş neyin habercisidir, müntehasın da nereye varır?

Rusya-Ukrayna savaşı, bitmeyen bir he-saplaşmanın ürünü. Öncelikle bunun altını çizmeliyim. İkinci dünya savaşı ve ardından yaşanan Soğuk Savaş sonrasında ve süreç içerisinde kurulan küresel organizasyonlar ve paylaşımlar iflas etmiş durumda. Bu savaşa Rusya cephesinden bakarsanız, “güvenlik” başlıklı haklı bir gerekçesi var. Avrupa Birliği, üyelik üzerinden Rusya’nın arka bahçesine kadar girmeye çalıştı. Aslında benzeri süreçleri biz Gürcistan’da da yaşamadık mı? Rusya’nın hinterlandındaki bölgeler, uzun zamandan beri Batılı ülkeler ile Rusya arasında kavga ve savaş sebebi oldu, olmaya da devam edecek gibi. Maalesef, filler tepişirken çimenler ezilecek, eziliyor. NATO neredeyse iflasın eşiğinde.

Bir de bu savaşa Ukrayna tarafından bakalım. Rusya’ya komşu olması münasebetiyle güvenlik ve bağımsız kalma problemi gün geçtikçe daha aşikâr hâle geliyor. Ülke içinde, ülkenin nerdeyse her kentinde yaşayan ve kiblesi Moskova olan Ruslar var. Bu unsurlar ciddi güvenlik zafiyeti oluşturmaya aday. Bununla beraber bu unsurlar dönem dönem milisleşiyorlar da. Bir de Ukrayna millet olamamanın derin sancılarını yaşıyor. Dil problemi var, din problemi var, kültür problemi var, demografi problemi de var. Bu varlar arasında bağımsızlığı korumak ve konsolide etmek zor, işin gerçeği. Neyse çok uzatmak istemiyorum aslında. Ancak bu savaş, yeni kavgaların ve savaşların habercisi. Dünya yeni krizlere gebe. Rusya, 2008 yılında Kuzey Abhazya’yı işgal etti; dünya sessiz kaldı. 2014 yılında Kırım’ı ilhak etti. Dünya ve NATO sessiz kaldı. Sessizliğin bedeli Ukrayna’dır.

Dünya düzeninin değiştiği bir dönemin içerisinde olduğumuzu sık sık işledik. En son Amerikan Başkanı Biden’in “Yeni bir dünya düzeni kuruluyor, buna önderlik etmeliyiz” açıklamasından sonra bu mevzu hararetle bir şekilde tartışmaya başlandı. Biden dünya düzeninin değişiminden bahsederken neyi kastediyor? Batı’nın hâkim olduğu son dünya düzeni dünyaya ne getirdi ne götürdü?

Öncelikle şunu ifade ederek başlayalım; mevcut dünya düzeni veya kurulmaya çalışılan dünya düzeni iflas etmiştir. Küresel ölçekli tüm organizasyonlar, global ölçekli sorunlar karşısında çaresiz. Avrupa Birliği’ne bakın. Pandemi sürecinde bu ülkeler birbirinin maskesini çalmaya çalışmadı mı? Onun için şunu net olarak söylüyorum; bu dünya düzeninin dünya insanlarına verebileceği hiçbir şey yoktur; kan ve gözyaşı dışında.

Şimdi gelelim sorunuza; Biden iş insanlarıyla bir araya geldiği bir yemekte “Artık bir şeylerin değişme zamanı geldi. Yeni bir dünya düzeni kurulacak ve biz buna önderlik etmeliyiz. Bunu yaparken özgür dünyanın geri kalanını da birleştirmemiz gerekiyor.” diye afili bir yargıda bulundu. Bu açıklama ne anlama geliyor ve bu açıklama neyi hedefliyor? Şimdi aşama aşama gidelim. Öncelikle bu açıklama, var olmaya çalışan ve kendine yeni sıfatı ekledikleri bir düzenin iflas ettiğinin itirafı anlamına geliyor. Bunun sadece pandemi veya Rusya-Ukrayna savaşı ile de ilişkili olduğunu düşünmüyorum. ABD’nin ve Batılı ülkelerin öncülük ettiği tüm kurumlar ve düzenler, insanların sorunlarına çözüm üretmekten aciz. Çünkü iş adamlarının olduğu bir toplantıda yapılan bu konuşma, kapitalizm merkezli bir arayışın ifadesi. Batı’nın ve ABD’nin ön-

cülüğünde kurulmak istenen kapitalizmin güncellenmesi...

Oysa bu sistem bitmeli. Bu parantez kapanmalı. Bunu şundan dolayı da söylüyorum. ABD’nin öncülüğünde başlatılan Irak savaşında ne kadar insan öldüğünü biliyor musunuz? Irak’ta ölen insan ve çocuk sayısı, ABD’nin Hiroşima ve Nagazaki’ye atması olduğu atom bombasından sonra ölen insan sayısından fazladır. “Irak’ta 500 bin çocuk öldürdük, buna değdi.” diyen ABD Eski Dışişleri Bakanı Madeleine Albright’tır. “Kimyasal silah” iddiasıyla Irak’a gir ve milyonlarca insanı yok et. Bunun adalet neresinde. Daha da acı olan ne biliyor musunuz? Bu soysuzlar çetesine hesap sorabilecek hiçbir devlet ve kurum maalesef yok. Bundan dolayı şunu söylüyorum; insanlara adalet götürmeyen ve içinde merhamet taşımayan bir sistem eninde sonunda iflas eder, etmeli de. Ayrıca sadece Irak’ta da değil. Dünya, benzeri bir tabloyu Afganistan’da ve Vietnam’da da yaşadı ve gördü. Bundan dolayı, bu sistemin tamamı değişmeli. Adaletin, hukukun insan haklarının ve daha da ötesi merhametin olduğu bir sistem, yeni bir sistem inşa olunmalı. Yeni diye vasıflandırdıkları bu sistemin meşru hiçbir tarafı yoktur. Afrika’nın yoksullaştırılması, Ortadoğu’nun kan gölüne dönmesi Asya’nın sömürülmesinin arka planında bu çarpık düzen ve kapitalizm vardır. Bu açıklama ile yine küresel ölçekli savaş ve silah baronlarının kan ve gözyaşı dökmesine hizmet edecek bir düzen kurulmaya çalışılıyor. Kan ve gözyaşı... Aslında önceden bu işleri devletler ve küresel organizasyonlar yapardı. Muhtemelen Biden, bu işi küresel ölçekli şirketlere yaptırmanın peşinde. Onun için uyanık olmalıyız.

YIKILAN TEK KUTUPLU HÂKİMİYET BİZ DÜZENE TALİBİZ

Tek kutuplu dünya düzeni, Arab Baharı dalgasının 15 Temmuz gecesi Müslüman milletimiz tarafından kırılması ile başlayan ve nihayet Amerika'nın Afganistan'dan çekilmek zorunda kalması, bu esnada bir tahliye operasyonunu bile beceremeyip eline yüzüne bulaştırması ve müttefiklerini yüz üstü bırakması ile tamamen sona erdi.

ÖMER EMRE AKCEBE

Tarihte birçok kırılma noktası vardır ve bunlar kendisinden evvel ile ahiri birbirinden ayıran fasledici tarih çizgileridir.

Meselâ, Batı'da yaşanan Rönesans hareketi burada bahsettiğimiz gibi tarihte bir kırılmanın vesilesi olmuştur. Kilise marifetiyle unutilan, unutturulan Eski Yunan ve Roma'ya uzanan akıl ve metod köklerine doğru fikirde, edebiyatta, sanatta ve müsbet ilimlerde bağı yeniden tesis edebilmek çabasının neticesidir Rönesans.

O güne kadar kilisenin, Hristiyanlık adına değil, kendi müessesesinin menfaati istikametinde üzerinde tahakküm kurduğu "akıl", Rönesans ile beraber kilise-

den intikamını almıştır. Yalnız burada şu hususu göz ardı etmeyelim, Rönesans'ı doğuran ve ardından devam eden sürecin düşünürleri; biz akıl ve deney tarafına geçelim de Hristiyanlığın altını oyup onu tepeleyelim davası gütmemişlerdir. Bunların büyük çoğunluğu Hristiyanlığa muhatab, kilisenin tekelinden kurtulmuş bir akıl sistematiği kurabilmenin ve böylelikle asırlardır Kilise marifetiyle türlü hurafe ve yalana bulanmış Hristiyanlığı yeniden hâkim kılabilmenin davasını gütmüşlerdir.

O dönem ortaya çıkan fikir akımlarından ziyade asıl dikkat çekmek istediğimiz şudur ki, Rönesans, yeni bir anlayış zemini doğurmuştur. Üstad Necib Fazıl'ın

Bugünkü dünyanın esas meselesini, "Adalet Mutlak'a" başlıklı konferansta Kumandan Salih Mirzabeyoğlu şu şekilde tarif etmişti; "Teknolojinin geliştiği sürat içinde örf olmuyor, âdet olmuyor, ahlâk olmuyor ve fikir de doğrudan doğruya teknoloji üzerinden işliyor. Baştan şöyle koyalım; yâni ahlâk oluşmuyor, ki ahlâk müesseselerin daha lâtif şeklidir, sonra yaptırım hâline getirirsin, müesseseler oluşur."

"edebiyat" diyerek tarif ettiği mücerred idrak zemini. Bu zeminden birçok anlayış doğmuş, birçok fikir ve aksiyon adamı yetişmiştir; ta ki İkinci Dünya Savaşı'na dek.

İlerleyen süreçte, İkinci Dünya Savaşı neslinin gitgide yok olması, sonrasında yetişen nesillerin onlar kadar donanımlı olmaması ve asırlardır yenilenemeyen bu idrak zemini artık verimliliğini kaybetmiş olması neticesinde de gitgide kısırlaşmıştır.

Bugün inovasyonlar sayesinde hâlen terakkisi devam ediyormuş algısına kapıldığımız teknolojik terakki bile esasında İkinci Dünya Savaşı'ndan kalmadır.

Batı'nın mücerret idrak zemini bu dönemde tüketilmiş, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Soğuk Savaş ve sonrasındaki tek kutuplu dünya düzeninde de her şeyin metalaştırıldığı süreç neticesinde kimse bu zemini yenileme çilesine talib olmamıştır.

Biz kendimizden pay biçecek olursak, Kanunî devri ile beraber aşk ve vecd dönemi-mizin kapanmasının ardından, biz de İslâm'a Muhatab Anlayış'ı yenileyemediğimiz için mücerret idrak zeminini tüketmiştik. Sonrasında Cumhuriyetle beraber ne kadar derin bir çukura düştüğümüz ortadadır.

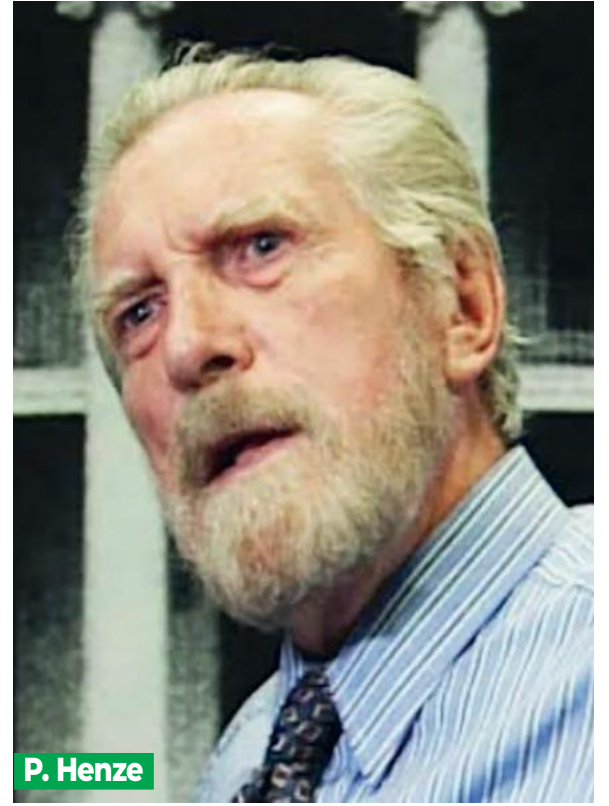
NİTELİKSİZ İNSANLAR SÜRÜSÜ

Bir kere şu nitelikli insan bahsine geelim. Meselâ 1980 senesinde Amerikan istihbaratının bölgemizdeki şefliğini yapan Paul Henze'yi ele alalım. Bu istihbaratçı, 12 dile farklı lehçelerine kadar hâkim, son derece entelektüel bir tip. Ardından onun yerine bu bölgede görev yapmaya başlayan Graham Fuller ve Fetullah Gülen'i onunla mukayese ettiğimizde bile Batı'daki tekamülün nasıl da tersine dönmüş olduğunu görmek mümkündür.

Rönesans'tan itibaren 17., 18. ve 19. yüzyılda büyük düşünürler çıkaran Batı, yine aynı sebeble, yani bu idrak zemininin yenilenememesi, verimliliğini yitirmesi ve popülizmin her alana hâkim olması neticesinde artık fikir, edebiyat, sanat gibi alanlarda düşünür, edebiyatçı, siyasetçi, asker ve ressam yetiştirememektedir.

Çünkü, artık idealize edilen insan tipini belirleyen kriter, kafa yapısı, fikir, fazilet değil, sahip olunan yahut olunması muhtemel maddî servettir.

Beğenelim yahut beğenmeyelim, son birkaç asırda, yalnız siyasî planda bile Liberalizm, Marksizm,

P. Henze

Kapitalizm gibi dünya görüşleri doğurmasını bilmiş Batı adamı, bugün içinde bulunduğu ve kendisinin sebep olduğu açmazlar arasında kaybolmuştur.

İDEALLER VASİTA – VASİTALAR İDEAL

Bugünkü dünyanın esas meselesini, "Adalet Mutlak'a" başlıklı konferansta Kumandan Salih Mirzabeyoğlu şu şekilde tarif etmişti; "Teknolojinin geliştiği sürat içinde örf olmuyor, âdet olmuyor, ahlâk olmuyor ve fikir de doğrudan doğruya teknoloji üzerinden işliyor. Baştan şöyle koyalım; yâni ahlâk oluşmuyor, ki ahlâk müesseselerin daha lâtif şeklidir, sonra yaptırım hâline getirirsin, müesseseler oluşur." Günümüz dünyasında tam tersine yaptırımlar konuyor ve bu yaptırımların ahlâklaşması, vicdanî değerler hâline gelmesi bekleniyor. Böyle söylendiğinde, ilk bakışta sanki teknolojiyenelde edilen verimlerin sürati karşısında insanî müesseselerin gelişim hızı buna yetişmiyor-muş gibi anlaşılabilir; fakat burada Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu esasında insanların yaşanan gelişmeler karşısında insanî hasletlerini kaybetmelerine dikkat çekmektedir. Meselâ teknolojiye meydana gelen terakkinin insanî hasletlerden fedakârlığı nasıl tahrib ettiği, bunun da aileden başlayarak en geniş fert demeti topluma dek geniş perspektifte insanlığa ne çapta zarar verdiği ortadadır.

Fikir planında ast-üst ilişkisi tersine dönmüş vaziyette. İdeallerin vasıtalaştığı, vasıtaların idealize edildiği bir dönem bu. Dinden başlayarak ahlâk ve vicdana kadar her şey, belli zümrelerin elinde toplumun diğer kesimlerini kandırmak için kullanılan birer vasıttan ibaret bir şekilde işletiliyor. Vasıtalık ettiği istikamet nisbetinde değer kazanması beklenen şeyler ise ideal muamelesi görüyor. Doğan ruhî boşluk ise insanın nefsi, hayvanî iştiaklarının tatmini üzerinden ikâme edilmeye çalışılıyor ki, bu da ruhî hastalıkları ferdî plandan çıkarıp, cemiyet planına aksettiriyor.

Rönesans ile beraber bütün değerlerde meydana gelen değer değişimi, mün-tehasında fert ve toplum meselelerinin tamamına çözüm getiren, mutlakları olan ve buna riayet edilen bir dünya görüşü ortaya koyamadı ve neticesinde yaşanma-ya değer bir hayata çıkmadı.

Amerika, Komünizm tehlikesine karşı demokrasiler tarafını savunurken bir kıymet arz ediyordu; fakat Kumandan'ın dediği üzere silahlar sustuğu zaman konuşacak bir şeyi kalmadı. Bir anda anlaşıldı ki Amerika'nın dünyaya verebileceği hiçbir şey yokmuş, müttefiklerini Sovyetlere karşı korumaktan başka...

Bir diğer taraftan, yaşanan hadiselerin gölgesinde IV. Sanayi Devrimi gerçekleşiyor. Kumandan ruh ve fikrin cemiyet planında tezahürü, müesseseseleşme olmuyor demiydi. Bugün üretim şekillerinde meydana gelen değişim, artık yardımlaşması gereken bir topluma da ihtiyaç duymuyor.

Peki, topluma yer bırakmayan bir gelecekte, insan kendi varlığının şuuruna nasıl erecek? Öyle ya, insan kendisini içinde bulunduğu cemiyet vasıtasıyla tanıyor.

"Bir insanda veya toplumda öz nizâmını sarsıcı her hareket, ihtilâl belirtir." diyor İbda Hikemiyâtı... Bugün adı konulmamış olsa bile kıtalar çapında bir ihtilâldir yaşanmakta olan.

Kumandan İHTİLÂL için Ölüm Odası'nda diyor ki; *"Nefsin, müsbet ve menfi, ruh ve sair zıd kutupları arasında gerçekleşme kargaşası ve bunun içtimaî tezahürü ki, varılacak gaye inkılâbtır. Herkesin hakikatinin kendisine olması ayrı mesele, ama kâinat çapında bir izahtan gelen NEFS Muhasebesi olmayan yerde, bu kargaşa kendi kendinden ibaret bir fasa-fiso kıymetinde davranıştan başka birşey ifâde etmez."* Yani, bu mânâda, yaşanan paylaşım kavgasından ibaret kalacak olursa, kıymeti de olmayan bir ihtilâldir Batıda yaşanan.

İLLÜZYON

Rönesans ile başlayan süreç, bu süreçte madde üzerinde kurulan tahakkümden elde edilen göz kamaştırıcı zenginlik ve imkânlar ile buna bakarken gözü kamaşan

insanlığın bütün değerlerinin yeniden değiştirilmesi meselesine gelelim.

Batı âleminin teknikte terakki, maddeye nüfuzdan ve diğer ön plana çıkartılan bütün başarılarından ziyade, hâkimiyet anlamındaki en büyük başarısı, dünya çapındaki bütün kavramların içini kendi şuur seviyesine göre doldurmuş olmasıdır.

Hani bugün Mutlak Fikir bağılı olduğumuz ve kavramların içini ona göre doldurduğumuz için biz dogmalara inanıyoruz, gericiyiz ya; Allah'ın Mutlak'ları yerine Batı adamının kendi inancı, kendi çıkarı ve kendi şuur seviyesindeki ancak teamül denilebilecek mutlaklara inanınca da ilerici olunuyor hani...

Neyse, Batı adamı fert ve toplumun bütün meselelerine çözüm getirecek bir dünya görüşü ihdas edememiştir; fakat dünya çapında bütün kavramları kendisine göre izah etmenin ve bunu umumileştirmenin sırrına ermiştir.

Fransızların kendilerine beşer zekâsının sekreteri unvanını yakıştırmalarının vesilelerinden olan ansiklopedicilerden tutun da bugünün Wikipedia'sına kadar bütün kavramların içi ya Batılılar tarafından bizzat yahut kontrolünde doldurulmuştur.

ESARET

Şimdi, kavramları kendi inancı, kültürü ve geleneğine göre dolduramamış olmak zaten başlı başına bir esaret anlamı taşımaz mı?

Bu kavramların ötesinde tabîî bir de bir tefekkürün temel taşları olan ontoloji (varlık), epistemoloji (bilgi), metodoloji (metot) ve aksiyoloji (ahlâk) için getirilen izahatlar var.

İnsan kelimeler ve kavramlar üzerinden düşünür. Biz, içi onlar tarafından doldurulmuş kavramlar ve onlar tarafından dayatılan kelimeler yahut anlamlandırmalar üzerinden ister istemez onlar gibi düşünmeye zorlanıyoruz ve bunun neticesi olarak ortaya koyduğumuz iş ve eserler de onların verimi hâline dönüşüyor. Bunlardan da onlar istifade ediyor, onların verimi hâline geliyor. Hepsinden de önemlisi, biz hakikaten de biz olarak, kendimize ait değerler ile, kendimiz olarak, bir şahsiyet olarak var olamıyoruz. Olsa olsa onların bir parçası olarak hayat sürmeye zorlanıyoruz.

Burada şimdi tekrar kendimize dönecek olursak. Üstad Necib Fazıl ve Kumandan Salih Mirzabeyoğlu'nun ne yapmaya çalıştığının şimdi daha rahat bir şekilde kavranabileceğini zannediyorum.

"Beş asırlık tarih dilimizle birlikte, içinde bulunduğumuz çağın nabzını yakalayan ve ideâli aramayla toprağa bağlanma arasındaki bir berzâhta kıvranan insanlığın oluş ıstıbabını hakikatin hakika-

Salgın hastalık sürecini fırsat bilen Türkiye, senelerdir ruh köklerimize ait mânâların içinde esir tutulduğu Ayasofya'yı aslı hüviyetine kavuştururdu. Yine Türkiye, askerî ve ticarî olarak Orta Asya, Ortadoğu, Afrika ve Balkanlarda kendisinden beklenmedik şekilde son derece başarılı hamlelerde bulundu.

Çin, bilhassa yatırım, kredi ve ticaret yoluyla Amerika ve Avrupa'nın istismar sahalarında kendisine alan açtı.

Rusya ise önce Suriye ve Libya'daki iç savaşa müdahil olarak Akdeniz'e indi ve ardından Ukrayna'yı işgal ederek, Avrupalıların korkulu rüyası olan savaşı bir anda kıtanın ensesi-ne dayayıverdi.

tine nisbetle heykelleştiren” Üstad Necib Fazıl ile, Doğu ve Batı’nın irfan yemişlerini yeni bir dil çarşafına silkeleyerek “Mutlak Fikir” önünde hesaba çekip, bütün dalları tek bir kökte toplayarak “İslâm’a Muhatab Anlayış”ı örgüleyen Kumandan Salih Mirzabeyoğlu.

Burada ortaya çıkan en önemli şey, ki senelerdir Müslümanlar açısından eksikliği hissedilen şey, yeni bir mücerred idrak zemininin ortaya konmuş olmasıdır. Kumandan Salih Mirzabeyoğlu, bu sebeble 500 yıldır beklenen mütefekkindir.

Aslında bir bakıma büyük bir lütf ile karşı karşıyayız, böylesi yepyeni, bâkir ve son derece verimli bir idrak zeminine tevafuk ettik. Rönesansını tamamlamış bir Büyük Doğu-İbda’ya muhatabız, her şeyin başında.

DÜNYANIN HÂLİ AYNA

Bu kadar anlattıktan sonra şimdi biraz da aktüel hadiselerden yola çıkarak bahsimizi müşahhaslaştıralım.

İşgâller, savaşlar, ambargolar, gelir dağılımındaki adaletsizlik ve global salgın hastalık ile beraber tavsadığını artık Amerikan Başkanı dâhil herkesin kabul ettiği bir dünya düzeni var karşımızda. Evet, mevcut düzen artık banilerinin bile midesinin kaldırmayacağı kadar kokuşturdu, bunda hem fikiriz, peki yerine hangi düzen tesis edilecek?

Tek kutuplu dünya düzeni, Arab Baharı dalgasının 15 Temmuz gecesi Müslüman milletimiz tarafından kırılması ile başlayan ve nihayet Amerika’nın Afganistan’dan çekilmek zorunda kalması, bu esnada bir tahliye operasyonunu bile beceremeyip eline yüzüne bulaştırması ve müttefiklerini yüz üstü bırakması ile tamamen sona erdi. Senelerdir kayıtsız şartsız Amerika’ya biat eden iktidarlar bile farklı müttefik arayışına girdi ve kendi siyasetlerini tayin etmeye başladılar.

Bu arada, salgın hastalık sürecini fırsat bilen Türkiye, senelerdir ruh köklerimizde ait mânâların içinde esir tutulduğu Aya-sofya’yı aslî hüviyetine kavuştururdu. Yine Türkiye, askerî ve ticarî olarak Orta Asya, Ortadoğu, Afrika ve Balkanlarda kendisinden beklenmedik şekilde son derece başarılı hamlelerde bulundu.

Çin, bilhassa yatırım, kredi ve ticaret yoluyla Amerika ve Avrupa’nın istismar sahalarında kendisine alan açtı.

Rusya ise önce Suriye ve Libya’daki iç savaşa müdahil olarak Akdeniz’e indi ve ardından Ukrayna’yı işgâl ederek, Avrupa-lıların korkulu rüyası olan savaşı bir ânda kıtanın ensesine dayayıverdi.

Hâsılı kelâm, yaşanan bütün bu hadiseler çok kutupluluğu gösterirken artık hâlâ martaval okurcasına “Tek Kutuplu Dünya” düzeninden bahsetmenin de anlamı kalmadı. Biraz evvel bahsettiğimiz üzere, Amerikan Başkanı Joe Biden dahi hâli hazırda yeni bir dünya düzeninin ihdas edildiğini, Amerika’nın bu yeni düzende liderlik konumunda bulunması gerektiğini ikaz etti.

Ön plana çıkan aktörlerden Amerika, Rusya, Çin ve Avrupa açısından yaşanan değişimin nasıl idrak edildiğini de anlamak bize kalırsa son derece ehemmiyetli.

Amerika, Rusya, Çin ve Avrupa tek kutuplu dünya düzeninin sona erdiği ve yerine kurulacak

olan yeni dünya düzeninin çok kutuplu bir yapı teşkil edeceği noktasında üç aşağı beş

yukarı hemfikirler. Bununla beraber, tek kutuplu olan yerine çok kutuplu bir düzene geçişten anladıkları ise mevcut düzeni meydana getiren bütün değerler sistemi olduğu yerde kalırken, rollerin paylaşılması. Yâni Amerika’nın elinde bulunan düdük küçülecek ve diğer belli başlı güç unsurlarının eline de çaplarınca düdükler dağıtılarak bugünkü düzen ufak tefek tashihlerle devam ettirilecek. Yoksa Rusya, Çin yahut Avrupa mevcut olan düzenin yerine insan ve toplum meselelerine çözüm getirecek dört başı mamur, sabiteleri olan bir dünya görüşü ve bu görüşün düzenini teklif ediyor da bizim mi haberimiz yok?

Bugün fertten başlayarak bütün insanlık çapında tezahür eden bunalımın kaynağı Amerika’nın tek kutuplu dünya hakimiyeti değil, bizzat bu dünya düzeninin kendisidir.

ESAS MESELE

İşte, bize kalırsa esas meseleye şimdi gelmiş ve toslamış bulunuyoruz. Çin, Rusya, Avrupa ve diğerleri mevcut düzende kendilerine düşen payı arttırmak maksadıyla çok kutuplu bir dünya arzuluyorlar, oysa ki biz düzen değişiminden bahsediyoruz; belli başlı devletlerin küçük Amerikacılık oynayarak statükoyu yaşattığı değil, bunun yerine dünyanın beklediği “yaşanmaya değer hayat”ı!

Şimdi tekrar başa dönecek olursak, bütün değerleri ve kavramları kendi dünya görüşümüzün getirmiş olduğu ölçülere göre yenilemek, bir yandan kendimizi bu yeni düzene göre kalibre etmek ve eş zamanlı olarak bunları iş ve eserler üzerinden pratik hayata aktararak canlı kılmak gibi bir misyonumuz var.

Üstad Necib Fazıl, “Dünya Bir İnkılap Bekliyor” başlıklı konferansında; “Ne gariptir ki, bu devler ve cüceler, ama kıvranan devler ve çırpınan cüceler dünyasında, yine dünyanın beklediği en büyük inkılap işte bu cücelere düşüyor! Ve biz, böyle bir noktadan harekete memur bulunuyoruz. Yani, öyle bir hasta ki, dünyaya devayı getirmek zorunda üstelik...” demişti. Devler paylaşım kavgasına tutuşadursun, elinde yeni bir dünya düzeninin tek reçetesi olan Büyük Doğu-İbda ile Türkiye, dünyanın beklediği en büyük inkılabı gerçekleştirmeye memur ve mecburdur!

TÜRKİYE’NİN ASIL BEKA MÜCADELESİ

FARUK HANEDAR

Türkiye’nin ulus-devlet kimliğini terk ederek içerideki tüm unsurları İslâm müşterek paydasında birleştirmesi, içeride kurtuluş için tek çare iken dışarıda da Türkiye’ye çok geniş bir hareket kabiliyeti sağlayacaktır.

Rusya’nın Ukrayna’ya müdahalesiyle beraber aslında tüm dünyanın farkında olduğu fakat kimsenin dillendirmeye cesaret edemediği yeni bir dünya düzeninin eşiğinde olduğumuz gerçeği daha sık konuşulmaya başlandı. Bilhassa Amerikan Başkanı Biden’ın yıkılmakta olan ve insanlığa acıdan başka hiçbir şey getirmeyen dünya düzeni sanki Batı patentli değilmişçesine ve bu düzenin son hâkimi olan ABD tüm dünyayı kana bulamamışçasına yaptığı “Yeni bir dünya düzeni kuruluyor ve buna bizim önderlik etmemiz gerekiyor.” minvalindeki açıklamasının ardından tüm dünyada daha da hararetlenen yeni dünya düzeni tartışması, memleketimizde de artık konuşulur oldu.

Esasında Biden başta olmak üzere bu tartışmaya dahil olan herkes “yeni dünya düzeni” derken, mevcut Batı merkezli anlayışın hakimiyetini sürdürmesi, mevzu bahis anlayış üzerine yeni müesseselerin bina edilmesi ve bazı aktör-

lerin tasfiye edilmesi düzleminde hadiseye yanaşılıyor. Oysaki dünya bu büyük buhranı, dinin tüm alanlardan tecrit edilip vicdanlara hapsedildiği, ruha karşı maddenin hâkim kılındığı, ferdin dünyanın merkezine

Türkiye gibi bir ülkede bile sorun hâline gelen göçmenlerin, önümüzdeki dönemde Avrupa’da neleri tetikleyeceği açık. Bir de buna hâlihazırda Avrupa ülkelerinde kuşaklardır yaşayan yabancı unsurları eklediğimizde, özellikle Suriye gibi çeşitli İslâm ülkelerinde savaştıktan sonra Avrupa’ya giden, savaş tecrübesi olan Müslümanları da göz önünde bulundurduğumuzda, başta Fransa olmak üzere Avrupa’nın önümüzdeki dönemde savaş alanı hâline gelmemesi için hiçbir sebep yok.

yerleştirildiği ve herkese birbirinin gözünü oymak için fırsat kollaması gerektiğini vaz eden Batı merkezli düşüncenin hakimiyeti sebebiyle yaşıyor. Dolayısıyla fertten cemiyete oradan da cemiyetin genişliğine meydana getirdiği en şumullü müessese olan devlete kadar, dünyanın yaşamış olduğu buhranın temel sebebi, düzenin Batı tarafından inşa edilmiş olması ve Batı düşüncesinin dünyanın her köşesinde makede bulmasıdır. Köhnemiş düzen yıkılırken yerine muadilinin ikame edilme uğraşı ise aynı problemlerin tekrar yaşanmasına yol açıcı bir ölüyü diriltme çabasından başka bir şey değildir.

Bu söylediklerimiz, sürekli yapıldığı üzere “Batı öyle kötüdür, böyle berbatır!” minvalinde bir “edebiyat” gibi anlaşılmasın; görünen köy kılavuz istemez. Açık bir “değişim” sürecinin içerisindeyiz ve mukayese kabul etmeyecek derecede

zayıf görünüyoruz; fakat o zafiyetten doğan bir kudretin de bünyemizde mahfuz olduğunu unutmamak icap eder.

“MODERN SİSTEM” KODLARI

Bugün yaşadığımız modern/postmodern dönemin temellerinin Batı tarafından hangi süreçlerden geçilerek atıldığı sıklıkla üzerinde durduğumuz bir mesele... Ortaçağ’ın sonlarından itibaren Batı’da, hemen hemen her sahada yaşanan gelişim ile birlikte yeni bir paradigmanın doğuşuna zemin hazırlanır. Rönesans ile beraber bir anlayış zemini oturtan Batı medeniyeti, Reform ile Kilise’nin taassubundan kurtulma hamlesine girerken Vestfalya, İngiliz Devrimi, Fransız İhtilâli ve Sanayi Devrimi gibi gelişmeler siyasî, içtimaî ve iktisadî bakımdan “yeni dünya”nın, başka bir ifade ile modern kapitalist sistemin nüvelerini ihtiva eder. Modern devlet ve toplum da yaşanan

Bu düzeninin ideal insanı da müteale bağıllık duymayan, hiçbir sabitesi olmayan bir garip yaratıktır. Batı insanındaki hodbinlik fertlerin bir-biriyle olan münasebetlerinden, dünyanın geri kalanıyla olan münasebetlerine kadar kendisini gösterir. Hudpe-restliğe varan bu anlayış, dünyada sadece kendileri yaşıyormuş ve kendilerinden başkası yaşama hakkına dahî sahip değilmiş gibi bir düşüncüyü beraberinde getirir. Onların “öteki”leş-tirdiği herkesin fikri kıymet-sizdir. Batı’da fert merkezli materyalist telakkilerin, her fikirden daha fazla itibar gör-mesinin ve de kendilerinden başka kimsenin problemleri-ni önemsememelerinin sebe-bi de bu olsa gerek.

gelişmelerle birlikte parçaları birbirine ek-lemene eklemene gelişen bir sistemin ve krizleri fırsata çevirerek kusurlarını örten kapitalizmin bütün dünyaya yayılmasının bir neticesidir.

Avrupa’da Katolikler ile Protestanlar arasında yaşanan Seksen Yıl Savaşları ve Otuz Yıl Savaşları’nın ardından imzalanan; modern devletler sisteminin ve ulus-devlet modelinin kendisine dayandırıldığı Vestfalya Anlaşması, her ne kadar sınırları belirlenmiş ve o sınırlar içerisinde hâkimiyet sahibi devletin doğuşuna zemin hazırladığı yönünde bir anlatımla yüceltilse de bundan ziyade dini siyasetten tecrit et-mesi-sekülerizme yol açması bakımından ehemmiyet arz eder.

Nitekim 1648 yılında imzalanan bu anlaşmanın ardından bugünkü mânâda bir ulus-devletin varlığından bahsedilemez. Kesin sınırlar, münhasır hâkimiyet ve “ulusallık” gibi hususiyetleriyle, bugün ulus-devlet dediğimiz model ancak 19. Yüzyılın sonu ve 20. Yüzyılın başında, bilhassa I. Dünya Savaşı’nın ardından ve daha sonra gelişen bağımsızlık hareketle-rinin akabinde tüm dünyada hâkim model hâline gelmeye başlar. Zira 20. Yüzyılın başında, bugün Birleşmiş Milletlere üye olan devletlerden (toplam 193 devlet) sadece 15’inin mevcudiyetinden bahsedilebilir. (Heywood, 2016: 165) Dinin siyasetten tecrit edilmeye başlandığı Vestfalya’nın yanında, aynı dönemlerde İngiltere’de gelişen model ise modern devletin diğer sac ayaklarını oluşturur. Alman akademisyen

Benno Teschke’ye göre; modern devlet, hakimiyeti siyaset ile sermayenin birlikte-liğini yansıtır şekilde kapitalist niteliğiyle parlamentoya dayandırması bakımından İngiltere’de doğmuştur. (Teschke, 2004: 51) Siyaset ve sermayenin uzlaşısı netice-sinde ortaya çıkan bu düzen görünürde iktidarın kaynağını halka dayandırsa da yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere oligarşiye dayanır. Bugünkü “modern” hâliyle ortaya çıkışı ise yukarıda da belirt-tiğimiz üzere I. ve II. Dünya Savaşı sonrasını bulur.

Fransız İhtilâli ve sonrasında yaşananlar da “milliyetçilik” akımının ortaya çıkışı ve dine karşı savaş çerçevesinde önemli bir yere sahiptir. Batı dünyasında “dinsizleşme-dinsizleştirme” gayesiyle Kilise’ye karşı açılan savaş, insanın inanma ihtiyacı ve istidadı dolayısıyla ilahî olan her şeyin beşerîye aktarımı ve beşerî olanın (aklın, insanın, tabiatın vs.) ilahlaştırılması gibi bir neticeyi beraberinde getirir. Üstelik bu öyle alttan alta değil, her şeyin göstere göstere icra edildiği bir süreçtir. Bu bahsi çok uzatmak istemesek de meselenin daha anlaşılır olması bakımından müşah-has bir misal verebiliriz:

Fransa’da 1793 sonbaharından itibaren 3000 rahip giyotine gönderilerek bütün kilise topraklarına el konulur. Bu dönemde sadece Katolikler değil, Protestanlar ve Yahudiler de hedeftedir. Çünkü

bayramlarıyla, mitolojisiyle, azizleri ve tapınaklarıyla yeni bir din doğmaktadır. “Resmî olarak” 10 Kasım 1794’te ilan edilen akıl dini, Notre Dame Katedrali’ndeki “akla tapınma” ayiniyle zirvesini yaşarken Hristiyanlığı taklitten de geri durmaz. Ondan boşalan kutsal alanlara kendi argümanlarını yerleştirir; teslis, vaftiz, aforoz gibi Hristiyanlığa has uygulamalardan boşalan alanlar onun benzeri sivil ve siyasî uygulamalarla doldurulur. (Atalay, 2019: 25-26)

Aklın putlaştırılması tabîî olarak kendisini kâinatın merkezinde gören insanın da ilahlaştırılmasına varır. Kıta Avrupa’sındaki gelişmeler ve bilhassa İngilizlerin öncülüğünde inşa edilen bu yeni dünya, dinin hayatın tüm sahalarından tecrit edilerek vicdanlara hapsedildiği ve sermayenin yükseldiği dönemdir.

Bu yeni dünyada insanın nefsine hitap ederek menfi yönlerinin açığa çıkarılması esastır, bu bakımından insanı süflilerin en süflisine götürecek biçimde ve insanın arzularına hitap etmesi bakımından fitrata en uygun şekilde inşa edilmiştir. Varlığını yüzyıllardır sürdürebilmesinden de gör-düğümüz üzere karmaşık olduğu kadar da muhkem bir yapıya sahiptir. Şartlara göre kendisini güncelleyebilmesi ve hiçbir sabitesi olmaması dolayısıyla bu düzeni “şey-tanî” olarak nitelememiz zannediyorum ki yanlış olmayacaktır.

Bu düzeninin ideal insanı da müteale bağlılık duymayan, hiçbir sabitesi olmayan bir garip yaratıktır. Batı insanındaki hodbinlik fertlerin birbiriyle olan münasebetlerinden, dünyanın geri kalanıyla olan münasebetlerine kadar kendisini gösterir. Hudperestliğe varan bu anlayış, dünyada sadece kendileri yaşıyormuş ve kendilerinden başkası yaşama hakkına dahî sahip değilmiş gibi bir düşünceyi beraberinde getirir. Onların “öteki”leştirdiği herkesin fikri kıymetsizdir. Batı’da fert merkezli materyalist telakkilerin, her fikirden daha fazla itibar görmesinin ve de kendilerinden başka kimsenin problemlerini önemsememelerinin sebebi de bu olsa gerek.

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE SERMAYE, DEVLET VE TOPLUM

20. Yüzyılda, kendisine yeni bir beden bulan ve çok önemli değişimler geçiren kapitalist sistemde, henüz “yeni” denilebilecek kadar yakın bir tarihte ortaya çıkan ulus-devlet de sorunlar ve dönüşümler yaşadı. Askerî güce sahip olan siyaset ile maddî gücün sahibi olan sermayenin ortaklaşa inşa ettikleri sistem üzerinde bir güç mücadelesi dikkat çekti. Bilhassa 1970’lerle beraber ulaşım ve kitle-iletişim vasıtalarının gelişimi ile başlayan küreselleşme sürecinde, “Devletlerin kendi ekonomik kaderini kontrol edemediği bir dünyada ulus devletin geleceği var mıdır?” sorusu önemli bir tartışma mevzuu oldu. Gerçekten de bu süreçte sermaye, siyaset üzerinde tahakküm kurmaya başladı; fakat sermayenin önceden olduğu gibi 20. Yüzyıl boyunca da şiddet tekeli elinde bulunduran devletlere ihtiyacı sürdü.

Küreselleşme sürecinin, farklı kültürleri ve gelenekleri kaynaştırarak daha homojen toplumsal yapıların ortaya çıkmasına katkı sağlayacağı, bu bakımdan devletler için toplumu idare etmenin daha kolay olacağı da iddialar arasındaydı. Hatta, bu sürecin neticesinde sınırları belirli devletler varlığını sürdürse dahi tek bir akıl tarafından sevk ve idare edilen bir küresel dünya hükümetine yol açabileceği meselesi de sıklıkla tartışıldı. “Dijital faşizm”in yükselişiyle -toplumların homojenleşmesi sayesinde olmasa bile- insanların korkutularak sindirilmesiyle böyle bir plânın hayata geçirilmesi, sözü edilen “yeni dünya düzeni”nin de buradan doğacağı üzerine birtakım hesaplar yapılıyor da olabilir.

Fakat 21. yüzyılın henüz ilk çeyreği tamamlanmadan ortaya çıkan manzara uzun süreli hesapların tutmasının bir hayli zor olduğunu gösteriyor. Kendisinden başka hiçbir şeye bağlı kalmayan insan (bilhassa Batı insanı) tabîi olarak devletle de bağlarını koparıyor. Belli bir ülkenin topraklarında yaşayan insanların, o devletin meşruiyetini kabullenme, yönetici

Türkiye nüfusu her geçen gün daha kozmopolit bir hüviyet kazanırken devletin de kimliğini buna nazaran güncellemesi-değiştirmesi acil bir gereklilik olarak karşımızda duruyor. Aksi takdirde Kürt meselesi başta, nesep merkezli çatışmaların, Türkiye’nin şu an elinde olanı da kaybetmesine sebep olması muhal.

kesimleri ve onların çıkardıkları yasalara gönüllü olarak boyun eğme arzusu gittikçe azalıyor ve halkın, şiddet kullanma tekeli elinde bulundurmasına rağmen iktidar karşısındaki tabîi itaati kaybolmuş durumda... Özellikle Avrupa devletlerinde yaşanan uzun süreli protestoları ve kitle eylemlerini devletlerin bastırmakta ne kadar zorlandığını hatırlayalım...

Sermayenin dolaşımının hızının artmasının ve devletin kendi vatandaşları üzerinde otorite kurmakta aciz kalmaya başlamasının yanında, insanların kitleler halinde hareketlenmesi de beklenenin aksine bir tesir uyandırdığından modern devlet açısından artık büyük bir tehdit oluşturuyor. Özellikle İslâm coğrafyasında

yaşanan sorunlar insanların kitleler hâlindeki hareketliliğinin en önemli amili. BM’nin 2020 yılı göçmen raporuna göre:

-2020 yılında 26 milyon yeni mültecinin kaydı yapıldı. 55 milyon kişi ülkeleri içinde yer değiştirmek zorunda kaldı.

-Doğduğu ülke dışında yaşayanların sayısı 281 milyona ulaştı. Bu sayı 2019’da 272 milyon, 1990’da ise 128 milyondur.

-Türkiye dünyada en fazla göç alan 20 ülke arasında 12’inci sırada. Uluslararası Göç Örgütü’ne göre Türkiye’de 6 milyon 5 bin göçmen var ve bu sayı nüfusun yüzde 7.2’sini oluşturuyor.

ŞEHİR DEVLETLERİ DÖNEMİ

Ekonomik sıkıntıların ötekileştirici psikolojiyi kabarttığı, cemiyetlerin nesep-etnisiteden de daha dar zümrelere bölünmeye başladığı bir dönemdeyiz. Yıllardır süregelen sosyal adaletsizliğin ayyuka çıktığı bu dönemde, maddî gücü elinde bulunduranlar “Fakirlerin yükünü niçin taşıyoruz?” gibi bir soru etrafında, insan yerine koymadığı alt gelir grubundan kurtulmanın hesaplarını yapıyor. Madalyonun diğer yüzünde ise, hayat şartları daha da zorlaşan alt gelir grubunun “Biz her geçen gün fakirleşirken birileri her geçen gün daha da zenginleşiyor, bu hayata mecbur muyuz?” sorusu aradaki zıtlıkları kuvvetlendiriyor. Cemiyetler etnik bölünmenin keskinliği kadar, sosyal bakımdan da keskin bir bölünmeyle karşı karşıya...

Böyle bir dönemde senelerdir konuşulan göçmen sorunu da artmaya devam ediyor. Rusya-Ukrayna savaşı bu bakımdan Batı dünyasına farklı bir tehdit daha oluşturuyor. Her ne kadar göçmen sayı-

sının fazlalığı büyük bir problem olsa da, içtimâî bakımdan Batı'dan bariz farklılıklar arz eden Türkiye gibi bir ülkede bile sorun hâline gelen göçmenlerin, önümüzdeki dönemde Avrupa'da neleri tetikleyeceği açık. Bir de buna hâlihazırda Avrupa ülkelerinde kuşaklardır yaşayan yabancı unsurları eklediğimizde, özellikle Suriye gibi çeşitli İslâm ülkelerinde savaştıktan sonra Avrupa'ya giden, savaş tecrübesi olan Müslümanları da göz önünde bulundurduğumuzda, başta Fransa olmak üzere Avrupa'nın önümüzdeki dönemde savaş alanı hâline gelmemesi için hiçbir sebep yok. Hatta neredeyse tüm Avrupa devletlerindeki ayrılıkçı hareketlerin mevcudiyeti ortadayken, kıtada şehir devletlerinin ortaya çıkmaması için de bir sebep yok. Belki de Batı devletleri böyle bir senaryonun gerçek olma ihtimaline karşı hazırlanıyordu.

SAVAŞ STRATEJİLERİNİN DEĞİŞİMİ

21. Yüzyılın bir önceki yüzyıla nazaran en önemli farklarından biri de savaş taktiklerinde yaşanan büyük değişim. Savaş stratejileri çok önemli bir dönüşüm yaşadı; Müslümanlar, silah ve teknoloji bakımından zayıflığı dolayısıyla yeni bir savaş taktiği geliştirerek Batı'nın hâkim devletlerine kök söktürmeye başlaması, Batı halklarının savaşları sorgulamasını beraberinde getirdi. İlk olarak, girdiği yerden paçayı kurtarıp çıkamayan ABD, savaşı özel şirketler aracılığıyla (Blackwaters gibi) yürütmeye başladı (buna aynı zamanda devletin askerî güç kullanma tekeli de sermayeye kaybetmesi nazarıyla bakılabilir). Özellikle meskûn mahalde muharebe için özel şirketler kullanıldı. ABD'yi diğer devletler takip etti. Bunun yanı sıra devletlerin yerine yerel unsurların çarpıştığı vekâlet savaşları da ortaya çıktı. İslâm coğrafyası başta olmak üzere tüm dünyada savaşlar yaşanırken devletlerin doğrudan karşı karşıya geldiği savaş sayısı ise yok denilecek kadar az.

Burada Taliban'a ayrı bir parantez açmak gerekiyor. Kuşkusuz Taliban'ın, devletsiz gücün en önemli örneği olarak dünyanın teknolojik bakımdan en ezici üstünlüğüne sahip olan Amerikan ordusu, son derece kıt imkanlarla stratejik bir deha ve daha da önemlisi şeksiz imandan gelen çelikten iradesiyle mağlup etmesi bu yüzyılın en önemli hadiselerinden biriydi. Ve ABD tüm çabalarına rağmen bu mağlubiyeti tatmak zorunda kaldı. Taliban'ın bu başarısı, büyük ehemmiyetine mukabil teknolojik üstünlüğün her şey olmadığını göstermesi bakımından dünya savaş tarihine geçti. Savaşma azim ve iradesinin teknolojik üstünlüğün önüne geçtiği, devletlerin yükünü kaldıramayacağı uzun süreli, lokal çarpışmalar devrinin kapısını araladı.

Kuşkusuz Taliban'ın, devletsiz gücün en önemli örneği olarak dünyanın teknolojik bakımdan en ezici üstünlüğüne sahip olan Amerikan ordusunu, son derece kıt imkanlarla stratejik bir deha ve daha da önemlisi şeksiz imandan gelen çelikten iradesiyle mağlup etmesi bu yüzyılın en önemli hadiselerinden biriydi.

Öte yandan Ukrayna Cumhurbaşkanı Zelenskiy'nin gönüllü savaşçıları Rusya'ya karşı savaşmak için davet etmesi, ABD ve Avrupa devletlerinin (özellikle Almanya) savaşa katılmak konusunda insanını hareketlendirmesi, belki de Avrupa devletlerinin meydana gelmesi muhtemel iç çatışmalar için kendi insanını diğer etnik ve dinî unsurlara karşı hazırlaması maksadına hizmet ediyordur. Fakat gönüllü olarak savaşa katılıp savaş makinesine dönüşenlerin ülkelerine döndüklerinde sorun çıkarmayacak bir psikolojiye sahip olacağının garantisi var mı? ABD'nin Latin Amerikalıları, Avrupa'nın Afrikalıları bu alanda kullandığı ve dolayısıyla bu kişilerin mevzu bahis devlet ve milletlerle ünsiyet kesb etmemiş olması düşünülürse bu mesele bir hayli tartışılır...

TÜRKİYE'NİN TEK ÇARESİ

"Batı düşüncesinin ulaştığı her yer Batı" olduğundan, ne yazık ki bizim insanımız da Batı anlayışından nasibini aldı. Müslümanların vaziyeti pek iç açıcı

görünmese de modernizme karşı yalnız İslâm'ın -Allah'ın vadettiği üzere- ayakta kalması, müntesiblerinin rüzgâra kapılmış görüntüsüne mukabil tam anlamıyla Batılı olamamasını da sağlıyor. Her ne kadar zaman zaman problemler çıkıyor olsa da, halkımızın başta Suriyeliler olmak üzere Müslüman göçmenlere bakışı müsbet ve Batılılara karşı çok farklı. Bu dahi iddiamızı isbata kâfi...

Zaman zaman göçmen meselesi etrafında sorunlar yaşanması ise devletin kimliği ve ulus-devlet yapısıyla alakalı... Esasında Kürt meselesi etrafındaki sorunların kaynağı da aynı... Nüfusun büyük çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu memleketimiz, artık ikinci en büyük etnik grup olan Kürtlere ek olarak milyonlarca Suriyeli Arap'a ve binlerce Afgan vs. insana da ev sahipliği yapıyor.

Malûm olduğu üzere saydığımız tüm unsurların müşterek paydası İslâm... Türkiye nüfusu her geçen gün daha kozmopolit bir hüviyet kazanırken devletin de kimliğini buna nazaran güncelleme-si-değiştirmesi acil bir gereklilik olarak karşımızda duruyor. Aksi takdirde Kürt meselesi başta, nesep merkezli çatışmaların, Türkiye'nin şu an elinde olanı da kaybetmesine sebep olmaması muhal.

Türkiye'nin ulus-devlet kimliğini terk ederek içerideki tüm unsurları İslâm müşterek paydasında birleştirmesi, içeride kurtuluş için tek çare iken dışarıda da Türkiye'ye çok geniş bir hareket kabiliyeti sağlayacaktır. Biraz evvel Batı'da ortaya çıkması muhtemel bir manzara resmettik; böyle bir manzara içerisinde "İslâm" kimliğine sahip bir Türkiye'nin Avrupa'da ne kadar nüfusu harekete geçirebilme kabiliyetine sahip olabileceğini düşünün. Bir de üzerine İslâm ülkeleri için Türkiye'nin bir cazibe merkezi hâline geleceğini ve savaş stratejilerinin değiştiği günümüzde, ÖSO gibi, Taliban gibi güçlerin Türkiye ile işbirliği içinde olması ihtimalini de ekleyin...

Neresinden tutarsak tatalım çıkan sonuç aynı olur:

Devletin kimlik değiştirmesi beka meselesidir!

Kaynakça:

- Atalay, O., (2019), Türk'e Tapmak, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Heywood, A., (2016), Siyaset, Adres Yayınları, İstanbul.
- Hobsbawm, E., J., (2008), Küreselleşme, Demokrasi ve Terörizm, ter. Akınhay, O., Agora Kitaplığı, İstanbul.
- Teschke, B., (2004), The origins and evolution of the European states-system, Ordering the International: History, Change and Transformation, ed: Brown W., Bromley S., Athreya S., The Open University, Milyon Keynes.

MODERN TUNÇ ÇAĞININ SONU

VE TÜRKİYE

İBRAHİM TATLI

İbda Mimarî'nın yıllar önce işaret ettiği 2022 gayet hızlı başladı. Bundan sonra da hızlanmaya devam edecek gibi görünüyor. Korona virüs salgını sırasında "dünya eskisi gibi olmayacak" diye bir slogan vardı. Doğru çıktı, ama daha doğrusu Rusya-Ukrayna savaşından sonra olsa gerek. Anglosaksonlar tarafından kışkırtılan Rusya'nın başlattığı savaş, kısa sürede bunun belli bir bölgede iki ülke arasındaki çatışma olmadığını bilakis

dünya çapında bir savaşın başlangıç safhası olduğunu gösterdi. Demek oluyor ki, devamında ve sonunda bütün dünyayı kökten değiştirebilecek bir geçiş dönemine girmiş olduk. "Modern Tunç Çağı" diye adlandırabileceğimiz kapitalist-seküler dünya düzeni, 20. asır boyunca dünyaya hâkim olmuş ve nihayet hakimiyetini kaybetme tehlikesiyle baş başa kalmıştır. Bu düzenin baş aktörü olan Anglosaksonlar, hakimiyetlerinin devamı için savaşıp durumu kurtarmak yahut geri çekilmeyi kabul etmek zorunda, başka yol

yok. Karadeniz'in kuzeyinde çıkarılan savaş, büyük ihtimalle Anglosaksonların kurduğu "Modern Tunç Çağı"nın çöküşünü getirecek ve Türkiye'nin önünü açacak.

Öncelikle Tunç Çağını bir hatırlayalım. Doğu Akdeniz havzası ve Mezopotamya'da milattan 1200 yıl öncesine kadar yaşanmış olan bu dönem zamanımıza çok benzer. O dönemde dünyanın merkezi olarak kabul edilen bu bölgede Mısır, Hitit, Asur ve Yunan devletleri hakimdi. Umumiyetle monarşiye dayalı ve merkezî sistemle yönetilen bu devlet-

ler nisbeten geniş topraklar üzerinde kurulmuştu ve kalabalık nüfuslara sahipti. Kralların emrinde güçlü ordular bulunuyordu. Sanat, mimarî ve teknoloji son derece gelişmişti. Ülkeler arasında ticaret çok canlıydı ve tam bir emniyetle yapılabilirdi. Saydığım bu devletler ticaret sayesinde çok zengin durumdaydı. Geri kalan halklar ise bahse değmez durumdaydı. Nihayet Mısır ve Hitit, Suriye üzerinde hakimiyet kavgasına girdiler ve meşhur Kadeş Savaşı vuku buldu (M.Ö. 1285). Dönemin iki süper gücü arasındaki müca-

dele anlaşmayla sona erse de aralarında kurdukları dengeye dayalı statüko, kökenleri hala bilinmeyen "kuzeyli deniz adamları" tarafından yıkıldı. Merkezdeki zengin devletlere karşı geri kalmış çevrenin taarruzu denebilecek bu korkunç istila, Yunanistan, Anadolu ve Suriye'yi adeta zaman dışı bıraktı. Mısır ve Asur güçlkle ayakta kalabildi ve kendi kabuğuna çekildi. Tunç Çağının en parlak yaşandığı yerler olan bu bölgelerde meşhur "Karanlık Çağ" denen dönem başladı ve takriben 500 yıl sürdü. Merkezî devletlerin yok olması ve nüfusun azalıp dağlara kaçmasıyla ülkeler arasında ticaret de durdu.

Şimdi zamanımıza bakınca merkezî devlet, ordu, ülkeler arası ticaret gibi hâkim mefhumlar Tunç Çağındaki gibi. Sanat ve teknolojinin geldiği nokta da Tunç Çağının sonundaki gibi bir tür kemal ve zirve noktasını gösteriyor. Rönesans'tan itibaren kendi içinde tekevvün göstererek "Modern Tunç Çağı"nın temellerini atan Batı Medeniyetinin temsilcisi ve lideri özellikle bir asırdır Anglosaksonlardır. Dünya hakimiyetini Birinci Dünya Savaşı sonunda elde eden İngiliz Anglosaksonlar, liderliği ikinci savaşta vekaleten Amerikan Anglosaksonlarına devretmiş olsa da vekillerini gütmeyi becermişlerdir. 20. asırda Almanları ve Japonları yenip esir düşüren, Osmanlı'yı da tarihe gömen Anglosaksonlar her seferinde düşmanlarını alt edip tahtta kalmıştır. En son Rusya'da Sovyet rejiminin çöküşüyle tam olarak dünya hâkimi olduğunu zannederken 1990'da Saddam Hüseyin'in meydan okumasıyla dengesini kaybederek Irak'a saldıran, yenilerek terk ettiği Afganistan'dan evine döndüğünde 30 yıl boyunca boşuna savaştığını ve o arada dünyanın çok değiştiğini gören Amerikalı Anglosaksonlar, şimdi kaybetmekte oldukları dünya hakimiyeti için asıl tehditleri görmüş olarak yeni savaşına başladı. Fiilen kendi askerlerinin yer almadığı ama bizzat kendisinin başlattığı bu savaş şu an Ukrayna'da devam ediyor. Asıl

büyük savaş ise para üzerinden her yerde berdevam.

Çin ve en önemli müttefiki Rusya'yı zarurî olarak hedef alan Amerika, zayıf halka olarak gördüğü Rusya'ya tasallut etti ve Ukrayna'ya saldırttı. Hemen peşinden Rusya'yı ve Putin'i şeytanlaştırmaya başlayan Amerika, tıpkı Hitler'e ve Japonlara yaptığı gibi kışkırtma ve ambargolar yoluyla düşmanını yanlış yapmaya zorlamak ve sonunda adam akıllı çökertmek sevdasında. Önceki büyük savaşlarda olduğu gibi çok kanlı muharebeler şimdilik zor görünse de, geçmişte petrol üretimi üzerinden Sovyet rejimine büyük zarar vermiş olan Amerika'nın ekonomi üzerinden saldırarak Rusya'yı çökertmeye çalıştığı çok açık. Eğer Amerika bu yolla Rusya'yı tehdit olmaktan çıkarabilirse Çin de köşeye sıkışır.

Rus korkusuyla NATO'nun kollarına atılan Avrupa şimdi-lik Amerika'nın yanında görünse de, Rus milletinin ve ordusunun koca bir hiç olduğu anlaşılınca Avrupa kıtasının hızla Amerika'nın elinden kaçışına şahit olabiliriz. Yıllardır iddia ettiğim bir şeyi tekrar etmek istiyorum. Rus milleti çürümüş bir millettir. Milyonlarca Rus kadını fahişelik yaparken votkasını içip sızdırmaktan başka marifeti olmayan bu millet, önce çarlar tarafından ezilerek yönetilmiş, sonra Sovyet döneminde iyice koyunlaştırılmış, son 30 yıldır da sadece aç karnını doyurmanın peşinde amaçsız yaşayan küspe yığını halindedir. Putin'in kısmen hamaset ve daha çok şahsî karizmasıyla estirdiği rüzgârın da etkisi çok zayıf olmuştur. Aslında kaçamayanların ülkesi olan Rusya ve Rus milleti, mevcut rejimin sertliği sayesinde bir arada duruyor. Yıllardır Rusya'daki 30 milyonu aşkın Müslüman nüfusun sırtını okşayan Putin'in çabası 100 milyonluk kof Rus nüfusunun sürekli erimesi yüzünden duyduğu istikbal endi-

Bu düzenin baş aktörü olan Anglosaksonlar, hakimiyetlerinin devamı için savaşp durumu kurtarmak yahut geri çekilmeyi kabul etmek zorunda, başka yol yok. Karadeniz'in kuzeyinde çıkarılan savaş, büyük ihtimalle Anglosaksonların kurduğu "Modern Tunç Çağı"nın çöküşünü getirecek ve Türkiye'nin önünü açacak.

şesindendir. Sırtı okşanan ve Rus'un devşirmesine dönüşen Müslüman çocuklarının Ukrayna cephesinde en önde olmasından belli ki, Rus milletinin savaşacak hali yoktur. Ukrayna'da Naziler var tantasanıyla bütün Rus milletinin cepheye koşmasını beklemek olmazdı. Bu manzara karşısında Avrupa'nın artık bir asırlık Rus korkusu sabun köpüğü gibi sönüp gider. Bu durumda Rusya düşman olarak bile görülmez ve Amerikan ittifakı yerine 1800'lerde olduğu gibi Alman-Rus dostluğu başlayabilir. Geçmişte Fransa'nın meşhur lideri Charles de Gaulle Anglosaksonlardan kurtulmak için Avrupa içinde ittifak kurma zarureti görerek Fransa, Almanya, Rusya arasında ittifak arayışına girmişti. Bu da siyasi hayatının sonunu getirdi. Şimdi de aynısı olabilir. O zamanlar Fransa zayıftı, Almanya da işgal altındaydı. Sovyet rejimi de Amerikayla yaptığı paylaşım anlaşmasına sadıktı. Bugün şartlar çok farklı. Rusya Amerika'ya karşı ölüm kalım savaşı veriyor. Müttefiki Çin çok güçlü. Avrupa yeni bir savaş istemiyor. Amerika Rusları boğma davasında herkesi yanına çekemiyor. Kemal ve zeval noktasına gelmiş olan Amerika, eski uşağı Suud'dan bile kazık yiyor. Çin'e Yuan'la petrol satmaya başlayan Suud'un bu yaptığı son derece tarihî bir hadisedir. Bir devrin bitişini yani petrodolar döneminin bitişini işaretliyor olabilir. Eğer Rusya ve Çin'in başlattığı dolar karşıtı hareket büyürse -ki büyüyecek gibi görünüyor- dünya nüfusunun çoğunluğunun yaşadığı Asya kıtası kısa zamanda Amerika'yı ve doları dışlar. O zaman bu savaşta kaybeden Amerika olur.

Savaşın başında hızla şeytanlaştırılan Rusya askerî olarak başarısız oldu ama daha kötüsü olmasın diye işi yavaşlatarak başka hamlelere yöneldi. Petrol ve doğal gaz satışında kendi parasını kullanmaya yönelik attığı adımla kendini Batıya karşı avantajlı duruma getirdi. Bu hamle devam ederse Amerika'nın Rusya'yı durdurması için bizzat

savaşmaktan başka çaresi kalmaz. Afganistan hezimetıyla heybeti iyice yıkılan Amerika, kendi gücünden ziyade ufuktaki Rus korkusunu kullanarak cazip olmayı denedi ve başlangıçta Avrupa'yı yanına çekti. Böylece Rusya yalnız kalacaktı. Rusya'nın Avrupa'yı istila edebilecek gücünün olmadığına açığa çıkması ve dolar dışı petrol ticaretinin yaygınlaşması, ilerde Amerika'yı yalnızlaştırabilir. Bu açıdan bakılırsa şu an işler Amerika'nın aleyhine seyretmektedir.

Amerika'ya gelince, orda da işler karışık. Dünyaya nizam vermeye çalışan ve sık sık küreselciler diye tabir edilen büyük Yahudi sermayesi, masonluk, vs. gibi kesimlerin dolar yerine yeni rezerv paraya (kripto para) geçme ve 4. Sanayi Devrimi üzerinden insanlığa topyekûn tasallut etme planları malum. Bu ise Amerika'daki Evanjelik Anglosaksonların hedeflerine aykırı görünüyor. Özellikle doların hakimiyetinin sürmesini isteyen ve gayet güçlü olan bu kesimle küreselci denilen kesim şu an Amerika içinde kavga halinde. Ambargo karşısında sıkışan Rusya'nın kripto paraya yönelmesi isteniyordu belki de, ama şu an petrol ihracatında Rus Rublesini kullanmaya kalkışmak yoluyla Putin her iki kesimin de isteklerinin dışında hareket ediyor ve onların planlarını bozuyor.

Geçen yıl meşhur küreselci Soros'un mevcut Çin hükümetinden şikâyet ederek bu ülkede yatırım yapmanın aleyhinde sözler sarf ettiğini hatırlayıp, geçen yıla kadar kripto para piyasasında önemli yeri olan Çin'in aniden bu yeni paraya karşı tavır alması ve Suud'dan kendi para birimi olan Yuan'la petrol ithalatına başlamasını üstüne koyarsak kafalar iyice karışır. Küresel sermayenin yeni merkezi olan Çin'in bu tavrı devam ederse Rusya da kendi parasını kullanma hususunda daha rahat hareket edebilir. Dolayısıyla Avrupa da dolar karşısında kendi parasını kullanmaya yönelebilir. Sonuç olarak Amerika FED'in faiz hamlesiy-le geri topladığı dolarlarının

Mevcut sistemin ayakta kalması çok zor ve Modern Tunç Çağı yakın gelecekte çökebilir. Bunun için büyük savaşlar ve yıkımlara ihtiyaç yok. Doların geri çekilmesi bile buna yeterli olabilir. Bu çağın hakimleri kendi köşesine çekilirken, yok sayılan milletler ve Türkiye geri döner.

turşusunu kurar. Eğer petrol ticaretinde doların hakimiyeti bu yolla sarsılırsa çürümüş Amerikan toplumunun en dişli kesimi olan Evanjeliklerin savaşmaktan başka çaresi kalmaz. En başta Amerika içinde dolar için karar birliği oluşturabilmek noktasında büyük mücadele yaşanır ve kongre baskınından daha da büyük hadiseler çıkabilir. Ukrayna'da patlayan savaş sayesinde geçici olarak toparlanmış NATO şimdilik zevahirde lazım olduğundan hemen dağılmaz ama Amerika'nın NATO'daki hâkim rolü sona erer.

Savaşın başında yaptığı nükleer tehditle işin varacağı son noktanın farkında olduğunu gösteren Putin, bu tavrıyla aslında Amerika'nın Rusya'yı çökertme niyetinin farkında olduğunu göstermişti. Şimdilik ambargo yoluyla Rusya'yı çökertmek isteyen Amerika, İbda Mimarı'nın "ambargo ambar-

gocuları çözer" hükmüne çatmak üzere görünüyor. Dolar karşı dünya çapında ihtilal meydana gelebilir. Bu durumda Amerika'ya rakiplerini saf dışı bırakmak için başlattığı savaşı kaybettiğini görerek nüfuzunu koruyabileceği bir anlaşma yoluna gitmekten başka çare kalmaz. Geçmişte atom bombası kullanmış Amerika, hala aynı vahşeti sergileyebilecek cesareti gösterebilir mi? Eğer Rusya'da da aynı silahlar olmasaydı cevap kesinlikle evet olurdu. Öte yandan Amerika'nın, dünya hakimiyetini kaybetme riskinin, peşi sıra kendisinden hesap sorulması riskini de getireceğini öngörerek çılgınlık yapması her zaman mümkün. Tabii ki ambargolar karşısında çıkış yolu bulamazsa Rusya için de bu mümkün.

Sonuç olarak hesaplar ve arzular dünya çapında. Taraflar güçlü ve hırslı. Bir tarafta Amerika ve İngiltere yan yana, ama kendi aralarında rekabet ve Amerika'nın kendi içindeki rekabet malum. Rusya ve Çin yan yana, ama aralarındaki rekabet ve Amerika korkusu kalkarsa Asya kıtasına yayılmaya kalkacak Çin korkusu karşısında Rusya'nın yalnızlığı malum. Hepsinin ortasında kalmış petrol yoksunu Avrupa'nın hali ise tam bir zavallılık

durumu. Çarpışmanın harp meydanlarından paraya dönüşmesi yüzünden yeni seyrin bir tür soğuk savaş tarzında devamı mümkün, en azından şimdilik. Ama devamında mevcut sistemin ayakta kalması çok zor ve Modern Tunç Çağı yakın gelecekte çökebilir. Bunun için büyük savaşlar ve yıkımlara ihtiyaç yok. Doların geri çekilmesi bile buna yeterli olabilir. Bu çağın hakimleri kendi köşesine çekilirken, yok sayılan milletler ve Türkiye geri döner. Hali hazırda Rusya yerinde dururken ve Çin hıyali ufuktayken, bunların Anglosaksonlarla birbirini yemeye devam etmesi lehimizedir. Bu hengamede Üstad Necip Fazıl'ın belirlediği "Avrupa ve İslam alemi arasındaki köprü pozisyonundan faydalanarak zenginleşme ve ahmak fil Amerika'yı gütme" siyasetini yürütebildiği sürece Türkiye kazanır. Türkiye üzerindeki dış dünya baskısının azalması, uyduruk Kemalist rejimin de iptalini kolaylaştırır. Zaten bu vatanın tek parça kalabilmesi için bunun zaruret olduğu vatanını seven herkes tarafından anlaşılmıştır. Böylece bu millet kendi özüne yani Müslüman ve fatih kimliğine geri döner. Belki de modern kuzeyli deniz adamlarının dönüşü olur bu.

TÜRKİYE'NİN RUSYA-UKRAYNA DİPLOMASİSİ

CARLOS (S. MUHAMMED)

BOĞAZLARIN KAPANMASI NATO ALEYHİNE DİR

Aslında savaşı ABD ve NATO kazanacakken insanlar Ukrayna'nın savaşı kazandığını zannedecekler. Bu canî emperyalistler insanlığın ve Ukraynalıların düşmanıdır. Ukrayna'nın pek çok yeri yok edilecek ve birçok Rus askeri öldürülecek. Türkiye'nin savaşta çok ilginç bir rolü var. Türkiye Ukrayna'yı destekliyor gibi görünse de bir yandan Rusya ile iyi bir taktiksel ilişkiye sahip. Türkiye'nin Boğazları Rus gemilerinin geçişine kapatması sadece Ruslarla ilgili değil; Türkiye, bu adımıyla Boğazları NATO gemilerinin geçişine de kapatmış oldu. Bu çok ilginç bir durum. Herkes Türkiye'nin Rus gemilerinin Karadeniz'e girmesine izin vermediğini söylüyor ancak bu önemli değil, çünkü Rusya'nın Karadeniz'de çok fazla gemisi zaten var. Aynı zamanda bu olayın anlamı NATO gemilerine izin verilmemesidir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı Allah korusun. Bu büyük ve çok zeki adam verimli bir politika izliyor. Tabii ki, Suriye ve Ermenistan'da Ruslarla anlaşmazlıklar ve çatışmalar var. Ama ortak taktik çıkarlar da bulunuyor. Unutmamalıyız ki, Türk Sultanları zamanında Türk imparatorluğunun kontrol alanı altındaki tüm milletleri koruyordu. Sadece Müslümanlara değil, bütün dinlere ve inananlara saygı duyuyorlardı. Türk imparatorluğunun çöküşünden sonra korkunç bir karmaşa yaşandı.

Türkiye'nin Boğazları Rus gemilerinin geçişine kapatması sadece Ruslarla ilgili değil; Türkiye, bu adımıyla Boğazları NATO gemilerinin geçişine de kapatmış oldu. Bu çok ilginç bir durum. Herkes Türkiye'nin Rus gemilerinin Karadeniz'e girmesine izin vermediğini söylüyor ancak bu önemli değil, çünkü Rusya'nın Karadeniz'de çok fazla gemisi zaten var. Aynı zamanda bu olayın anlamı NATO gemilerine izin verilmemesidir.

Korkunç koşullar bugüne kadar devam etti ve bu sadece Müslümanlar için değil, herkes için vakiydi. Türkler herkese saygı duyuyordu ve yasaları yerine getirmişlerdi. Bir kazancımız var ki o da Cumhurbaşkanı Erdoğan ve umarım bir sonraki seçimleri kazanır. Tabii ki, muhalefette de bazı harika insanlar var, ancak bu hükümeti değiştirmek için yeterli değil ve mevcut hükümet iktidarda kalmaya devam etmeli. Umarım çatışma durumunun barışa dönüştüğünü görürüz.

09.03.2022

KARIŞIKLIĞIN SEBEBİ NATO'DUR

Türkiye, bölgede boşluklar oluşturarak tarihi vaziyetine geri dönüyor. Bölgeye barış getirmeyi Ruslarla birlikte başaracaklar ve görünüme göre Kiev rejimi ortadan kalkacak. İnsanlar Batı Avrupa'da yaşamak istiyor, hatta Türkler bile diğer ülkeleri Batı Avrupa'ya gitmek için kullandılar; fakat çoğu zaman Avrupa devletleri buna izin vermemeye özen gösterdi. Fakat şimdi Ukraynalıların girmesine izin veriyorlar ve hatta onları kahramanlar gibi karşılıyor-

lar. Bu iyi bir şey, hata olduğu için söylemiyorum. Dünyada karışık bir durum var. Suudiler bu olaylara dahil olmak istemediler ve Rusya'yı boykot etmek istemiyorlar. Dünyada tamamen bir karışıklık var ve bu karışıklığı Moskova değil, NATO ülkeleri çıkarttı. Ruslar ve Türkiye dışında herkes bu olay yüzünden kaybedecek. Neticede Türkiye bölgesel güç konumuna geri dönecek.

13.03.2021

RUS-UKRAYNA SAVAŞININ FARKLI BİR CİHETİ OLABİLİR

Rusya'nın son derece yavaş ilerlediği bir süreci yaşıyoruz ve bu beni şaşırtıyor. Bunun bir sebebi olmalı, sanki bir şey bekler gibiler... NATO ülkeleri insanları Rusya'ya karşı seferber ediyor, fakat resmî olarak asker göndermiyorlar. Çünkü bu yeni bir dünya savaşı anlamına gelir ve dünyada sadece Çin ve Rus insanı bir savaş için hazır. Diğer ülkelerin halkları savaşı kabul etmiyor. Ruslar milyonlarca insanı siyasî çıkarları için kurban etmekten korkmuyorlar, Çinliler ise bundan daha fazlasını yapabilir, bu böyledir. Gelişmelerin neler göstereceğini bilmi-

yoruz fakat görünüme göre Ruslar çok yavaş ilerliyor ve ben bunun doğrudan Moskova tarafından hesaplandığını düşünüyorum. Çünkü bir haftada tüm Ukrayna'yı işgal edip işi bitirebilirlerdi, fakat ağırdan alıyorlar. Sebebini, bunun arkasında ne olduğunu merak ediyorum.

PETRO-YUAN: PARADA YENİ DÜNYA DÜZENİ

TERCÜME

ABDULKERİM KİRACI

Washington'un ekonomik yaptırımları ülkelere karşı silah olarak kullanması üzerine Çin, Hindistan, Suudi Arabistan ve Rusya gibi ülkelerin yedek planları devreye sokması dedolarizasyon için hızlandırıcı bir etken oldu. ABD'nin Avrupa'daki geleneksel müttefikleriyle, Rusya ve Çin uluslararası finans piyasalarındaki dolar hakimiyetinden rahatsız. Küresel finans krizleri dahi Amerikan Dolarına fayda sağlıyor. Misal 2008 yılında ABD'de başlayan küresel ekonomik kriz, paradoksal bir şekilde küresel bir güvenli liman olması bakımından Amerikan Dolarının hakimiyetini daha da güçlendirdi. Avrupalılar yıllar sonra avro bölgesindeki borç krizinde bunu yapamadılar. ABD yaptırımlarının gücü, Amerikan Dolarının küresel ödeme sistemindeki merkeziliği ile bağlantılıdır. Bu nedenle, NATO yayımlığı korkusundan dolayı Ukrayna'yı işgal eden Rusya'ya karşı ABD tarafından başlatılan yaptırımların hızla devreye sokulması, para piyasasında darbe etkisi oluşturdu. SWIFT ile ABD ve Avrupa finansal sisteminden dışlanmasıyla birlikte Rusya yardım için gözünü Güney'e ve Doğu'ya çevirdi. Amerika'nın Rusya'ya verdiği tepkinin aksine Venezuela veya İran'a uyguladığı yaptırımlar ülkeleri ticaret için alternatif para birimlerini kullanmayı düşünmeye zorlamamıştı. Çin, ticaret savaşını körükleyen ve Çin'e gümrük tarifeleri uygulayan Trump yönetimi döneminde elindeki Amerikan tahvilleri hakkında endişelenmeye zaten başlamıştı. Çin Tayvan'a yönelirse, Asya devi, ABD'nin yaptırımlarıyla karşı karşıya kalabilir. Bu nedenle, Çin için uzun vadede, Amerikan Doları kullanmak potansiyel bir tehlikedir. Rusya'nın Ukrayna'daki saldırısına karşı bir önlem olarak, tüm G-7 ülkeleri Rusya'nın döviz rezervi varlıklarını dondurmak için harekete geçti. Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinden önce, ülke kendisini yaptırımlardan korumak için yaklaşık 500 milyar Amerikan doları döviz rezervi varlığı topladı. O para donduruldu. Yaptırımlar da Rusya'nın iki millî varlık fonunu da hedef alıyor: Rusya Millî Refah Fonu ve Rusya Doğrudan Yatırım Fonu (RDIF).

Millî varlık fonları, kamu emeklilik fonları ve bir dereceye kadar merkez bankalarındaki rezerv yöneticileri gibi kurumsal yatırımcılar, dedolarizasyon eğilimlerinin gelişmelerini izliyorlar.

ÇİN'İN ERKEN HAMLELERİ

Çin devi, doların nasıl bir dünya rezerv para birimi haline geldiğini inceledi ve öğrendi. Çin, petrolün de dahil olduğu emtia piyasasını, doların rezerv para birimi statüsünün sigortası olarak görüyor. Petro-dolar, Amerikan Dolarının ve ABD hükümetinin on yıllar boyunca daha ucuz oranlarda daha fazla borç almalarını sağlayan, dolayısıyla hayalini gerçekleştirmede önemli bir katalizördü. Küresel petrol satışlarının yaklaşık %80'i Amerikan doları cinsinden yapılmaktadır. 1990'lardan 2010'lara kadar Çin, dünyanın atölyesi olarak ve büyük bir döviz rezervi yığını oluşturmakla meşgul oldu. Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) kalıcı girişi ve döviz uygulamaları, Çin'in son yirmi yılda büyük zenginlikler üretmesini sağladı. 2010'larda Asya devi Çin, Tek Kuşak-Tek Yol projesini (şimdi Kuşak ve Yol Girişimi – BRI olarak bilinir) teşvikiyle para birimini daha fazla pazara sokmak için erken adımlar attı. 2016'da Çin yuanı IMF'nin özel çekme hakları (SDR) sepetine almayı başardı. SDR'ler IMF'nin rezerv varlığıdır ve Amerikan doları, euro, sterlin, yen ve Çin yuanı veya renminbi ile değiştirilebilir. Yavaş

Suudi Arabistan, daha büyük petrol alıcıları haline gelen Doğu'daki Hindistan ve Çin'e bakıyor. Son 40 yıldır Çin büyük miktarda petrol ithal ediyor. Çin Gümrükler Genel İdaresi verilerine göre ülke, 2021 yılında, günde 1,76 milyon varil ile Suudi Arabistan'dan en çok ham petrol tedarik eden ülke oldu.

Şimdilik, Suudi Arabistan petrol anlaşmalarının çoğunu ABD doları cinsinden yürütüyor, ancak bu son faktörler dedolarizasyon eğilimlerinin hızlanabilmesine neden olabilir. Bu durum ABD ekonomisi üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olacaktır.

yavaş, yabancı merkez bankaları RMB döviz rezervlerini tutmaya daha istekli ve ikili ticaret anlaşmalarında RMB'yi kullanmaya daha açık. 2018'de Bloomberg, Barclays Küresel Toplam Endeksi'ne Çin RMB cinsinden hükümet ve politika bankası menkul kıymetlerini ekledi. Aynı yıl Çin, Petro-yuan olarak bilinen Şanghay'daki yuan cinsinden petrol vadeli işlem sözleşmelerini devreye sokmaya başladı. Çin Rusya ve İran'dan ham petrol ithalatı için yuan ödemeye başladı bile (2012'nin başlarında). Eski Orta Doğu cephesinde, Çin bu gibi durumlar için Angola, Rusya ve Venezuela ile petrol için kredi anlaşmaları yapıyor.

NİXON YÖNETİMİ

Dünya Savaşı'ndan sonra, ABD doları İngiliz sterlinini kaideden düşüren ana küresel rezerv para birimi oldu. 1974'te ABD Başkanı Richard Nixon, enflasyonun düşmesi ve ABD borsasının çökmesiyle ABD ekonomisinin çıkmaza girdiğini gördü. Nixon yönetimi, OPEC kartelinin etkili üyesi Suudi Arabistan ile gizli görüşmeler yaptı. Nixon, Suudi Arabistan'la yapılan anlaşmanın başarısız olması durumunda Sovyetler Birliği'nin Arap petrol üreten ülkelerle daha fazla ilerleme kaydedebileceğinden büyük endişe duyuyordu. Bununla birlikte, ABD'nin Suudi Arabistan'dan petrol satın alacağı ve krallığa askeri teçhizat ve petrol paraları için güvenli bir liman sağlayacağı anlaşmayı tesis edebildi. Karşılığında Suudi Arabistan milyarlarca petro-doları Hazine'ye taşıyacaktı. ABD bu fırsatı diğer Körfez ülkelerine de sundu. Suudi Kralı Faysal bin Abdulaziz Al Saud, krallığın Hazine alımlarının kesinlikle gizli kalmasını talep etti ve ABD hazinesinin Orta Doğu ülkelerinin Hazine varlıklarını açıklamaması Obama yöne-

timine kadar uzun bir zaman sürdü. ABD Başkanı Trump, Suudi Arabistan ve müstakbel kralı Prens Muhammed Bin Selman ile arasını düzeltmeyi başardı. Trump yönetimi İran nükleer anlaşmasını-Ortak Kapsamlı Eylem Planı'nı (JCPOA) reddetti, İran'a yönelik yaptırımları artırdı ve Irak ve Suriye'nin bazı bölgelerinde IŞİD'i yendi.

BİDEN YÖNETİMİ

Ancak Biden yönetimi şu ana kadar Suudi Arabistan ile bağlantı kuramadı. Suudi Arabistan, Amerikalıların 2014'te başlayan Yemen iç savaşına destek vermemesinden rahatsız olmaya devam ediyor. Yemen İç Savaşı, 2014'ün sonlarında ağırlıklı olarak Abdurabbu Mansur el-Hadi liderliğindeki Yemen hükümeti ile Husi silahlı hareketi arasında, destekçileri ve müttefikleriyle birlikte başlayan çok taraflı bir iç savaştır. Suudi Arabistan, Biden yönetimi sırasında ABD'nin Afganistan'dan çıkışına ve Biden'ın İran nükleer programıyla ilgili bir anlaşmayı yeniden canlandırma teşebbüsüne de şahit oldu. Biden'ın başkanlık için kampanya yürüttüğü 2020'de, Suudi Arabistan'ın 2018'de Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın öldürülmesinden dolayı dışlanması gerektiğini söylemesi pastanın kreması oldu. Biden'dan bağımsız olarak, ABD'nin bir süredir Orta Doğu petrolüne daha az muhtaç olmak isteği de biliniyor. ABD, dostlukları sayesinde dünyanın en iyi petrol üreticisiydi. 1990'ların başında ABD günde yaklaşık 2 milyon varil Suudi petrolü ithal ederdi. Aralık 2021'de bu sayı günlük 500.000 varilin altına indi.

ÇİN VE HİNDİSTAN'A BAKMAK

Suudi Arabistan, daha büyük petrol alıcıları haline gelen Doğu'daki Hindistan ve Çin'e bakıyor. Son 40 yıldır Çin büyük miktarda petrol ithal ediyor. Çin Gümrükler Genel İdaresi verilerine göre ülke, 2021 yılında, günde 1,76 milyon varil ile Suudi Arabistan'dan en çok ham petrol tedarik eden ülke oldu. Rusya, Çin'e günde 1.6 milyon varil satarak ikinci sıradaki ülke konumunda. Çin, Suudi Arabistan'dan petrol ihracatının %25'inden fazlasını satın alarak Suudi Arabistan'dan en büyük petrol alıcısıdır. 2013 yılından bu yana Çin dünyanın en büyük net petrol ithalatçısı haline gelmiştir.

Millî Kalkınma ve Reform Komisyonu (NDRC) Direktör Yardımcısı Lian Weiliang 9 Mart 2022'de South China Morning Post tarafından yayınlanan bir basın brifinginde "Covid-19 salgını, büyük ekonomilerin para politikası kayması ve

özellikle jeopolitik çatışmaların artması gibi birden fazla faktörün etkisiyle, bu yılın başından beri uluslararası emtia fiyat hareketleri daha şiddetli, karmaşık ve belirsiz hale geldi." dedi.

Tüm bu faktörler, Suudi Arabistan'ın petrol için yuan ödeme kabul etmesi tezine katkıda bulunuyor. Orta Doğu'nun yuanı kabul etmesi, Çin'in daha fazla yuan cinsinden tahvil sağlarken ihtiyaç duyduğu para miktarını artıracaktır. Çin, Suudi Arabistan'a askeri cephede ve nükleer güç cephesinde de yardım ediyor.

Şimdilik, Suudi Arabistan petrol anlaşmalarının çoğunu ABD doları cinsinden yürütüyor, ancak bu son faktörler dedolarizasyon eğilimlerinin hızlanabilmesine neden olabilir. Bu durum ABD ekonomisi üzerinde daha güçlü bir etkiye sahip olacaktır. Bu analiz sadece itibari para birimlerine odaklanmıştır ve kripto para birimlerinin yükselişini ve daha geniş tüketici kitlesine ulaşması, iş dünyasının ve hükümetlerin kripto paraları kabulü tarafını ele almamıştır.

Kaynak: Swfinstitute

Tercüme: Abdulkirim Kiracı

SEKÜLER ANLAYIŞ ve ölüm

BÜLENT CİVAN

Ölümü zihninde güzelleştiren insanın hayat ve ölüme bakışında bir anlam derinliği oluşur. İnsan enfüsi derinliğinde, ölümü hangi irtifada kıvamlandırıyor, hayata da o derecede yansır. Müslüman ölümden korkmaz, ölümden korkan nefistir. İslâm iman ahlâk ve şuuru bunu gerektirir. Ruh sonsuzdur ölümden korkmaz, nefis dünyaya meyillidir onun için korkar; çünkü dünya kaybolup gidiyor...

Ölüm ve hayat muvazenesinde örgüleşen bir dünya görüşü ve ona bağlı hayat telakkisi... Ve bu dünya görüşünün ufku ve kemal hali medeniyet... Dünya görüşünden bahsedildiği zaman sadece bu dünya ile sınırlı değildir. Ölüm ve ötesine yüklenen mânâ hayat anlayışımıza yansırarak bir derinlik kazandırıyor. Verilen bir süre var insana; kendisini ve hayatını dünya görüşü istikametinde inşa için. Bize bahsedilen bir zaman dilimi ve inşaya memur olduğumuz; şahsiyet, cemiyet, devlet ve medeniyet... Bunlarında iki veçhesi var; ölüm ve hayat... Ve ebedilik hamlesine memur insan.

Bir dünya görüşüne sahip olmak, güvenli sulara yüzmeye benzer. Her dünya görüşünün temel telakkileri mevcuttur. Temel telakkiler üzerinden hayata dair tekliflerini yapar. Bunlar; varlık, insan, hayat ve bilgi telakkisidir. Her dünya görüşünde temel anlayışlara yüklenen mânâ farklıdır. Dünya görüşleri, kâinat muhasebesiyle beraber her şeyi yerli yerine oturur. Bundan sonraki tüm gayret, derinliğe doğru keşfe çıkarak yeni terkiplerle değişen eşya ve hadiseler zemininde tatbik fikrini üretmekteki mütemadi cehd...

İnsan ruh cihetiyle ebedilik hamlesine memur, diğer cihetiyle de faniliğin ağının içerisinde mahkûm. Ölüm ile hayat o kadar iç içe geçmiş ki insanda, “meyvenin çekirdeğini içinde taşıması gibi” ölümü de hayatı da içinde taşıyor. İnsanı derinliğine keşfedemeyen, anlamayan, cemiyet ve hayatın girift tabiatını da çözemez ve

anlayamaz. Cemiyet ve hayata dair tüm ilimlere mukaddem, Hz. İnsandır.

Yüce Rabbimiz, Mülk suresinde ölüm ve hayatı yarattım buyuruyor. Ölüm ve hayat muvazenesi ve salih amelle mukalef insan. Sadece güzel işler yapanların kazanacağı bir zaman dilimi. Dünya, insanın kendisini ve hayatını inşa edebileceği bir imtihan meydanı...Varoluşunu gerçekleştirebilmek, ölüm ve hayat dilemmasının mahiyetini bilmekten geçer. Hayatın mahiyetini ve ölümün sırlarına ait hiçbir şey bilmeyen insanın güzel bir hayatı gerçekleştirmesi ne kadar mümkün? Ölüm ve hayatın muhtevasına nüfus etmek güzel bir hayat sürmenin de mukaddimesidir. Ölüm ve hayat derin sırlar barındırır muhtevasında. Her insan idraki kadar kavrar ve ona göre de şuur seviyesi oluşur. Şuur irtifa kesp ettikçe, mevcut hayata bakış ve kavrayış da değişir.

Ölüm mevzusunu iki açıdan ele alabiliriz; biyolojik ölüm ve ruhi ölüm. Başka bir ifade ile de manevi ölüm. Modern çağ ölümü biyolojik olarak algılar. Hâlbuki manevi ölüm ve neticeleri daha feci bir durumdur. Ölüm bizim medeniyetimizde unutulmaya çalışılan bir şey değildir. Ölümü düşünerek, zihnimizde temrinlerini yaparak yaşamak, insanı ölüm şokundan koruduğu gibi hayatla ilgili münasebetlerinde, davranışlarının da yerli yerine oturmasına katkı sunar. Aynı zamanda ölümü düşünmek, bizim medeniyetimizde erdem olarak kabul edilir; ölüm tefekkürü tavsiye edilir. Daima dünya hayatına yönelik tefekkür ve faaliyet insanı yarım bırakır. Tek kanatla uçulamayacağı gibi muvazene de sağlanamaz.

Tanzimat’tan sonra tedrici bir süreçle, cemiyet olarak ağır bir manevi ölüm halini yaşıyoruz. Bu, modern çağın insanlığı dönüştürmesiyle de yakından ilgilidir. Ölüm hali ölüm algımızı yok ettiğinden dolayı hayatı tek buudlu olarak algılayan bir toplum haline geldik. İnsanı ve cemiyeti kurtaracak, diriltecek unsur, ölümü ölümsüzlüğe çevirecek iksir olan, imanı vecd ve aşk ile yaşayarak derinliğine inerek, insanı sathi anlayışların ucuzluktan kurtarmak gerekir. Bunun içinde, insana irtifa kazandırmak için ruhun iklimini ve cemiyetini inşa edecek fikre ihtiyaç elzemdir.

Kurulan kadim şehirlerimize baktığımızda hayat ile ölümün rabitasının hayata nasıl tecelli ettiğini müşahade ederiz. Her bir köşe başında, mezarlarıyla, ölüleriyle iç içe yaşayan ve bunun insan üzerindeki tesirinden hayli uzaklaştığımız bir zaman dilimini yaşıyoruz. Şehir, bir veçhesi ile hayata, diğer veçhesi ile ölüme bakan bir anlayışa sahipti. Türkülerimizde bile dünyayı iki kapılı bir han olarak anlayan bir tefekkürün şehir tasavvuru tabii ki milletin derunu anlayışına, kavrayışına göre inşa edilecekti.

Ölüm ve ötesi hassasiyetini kaybeden bir topluluğun, hakikat ile gerçeklik mesafesinin hayli açıldığının ne kadar aşikâr bir hale geldiğini söylemek malumun ilamıdır. Ölüm hassasiyeti yitirildiği zaman, cenazelerde bile dedikodu yapılan bir durum ortaya çıkar. Komşumuz bile vefat ettiğinde günlerce etkisinde kalınır, fanilik tefekkür edilirdi; geldiğimiz hal ise ortada. İnsan ve cemiyetin ölüm ve ötesi ile rabitası koptuğunda seküler bir girdabın içerisine girmemesi mümkün değildir.

Modern hayat anlayışı sekülerdir, bu anlayış unutmaya üzerinedir. İnsan ve nisyan kavramını derinleştirerek mevzuya bakacak olursak; ferdi ve cemiyeti ha-

kikatinde, kıymetler manzumesinden koparmak, kadim tecrübe ve köklerden uzaklaştırmak, insanı kendi hakikatinden uzaklaştırmak üzere kurgulanmış suni bir durumdur. Modern hayat telakkisi ne kadar unutturmak istese de ölüm duygusu insanın derinlerinde mevcuttur. Seküler yaşama biçimi ölümü yok sayma üzerinde yoğunlaşsa da ölümün yüzümüze vurduğu bir hakikat vardır. Ölüm düşüncesinin ötelendiği bir hayat, tutarsız bir hayattır.

İnsan hakikatini kaybettiğinde ceset-ten ibarettir. İnsanın hakikati ruhtur, kalptir... Cemiyetlerin de aynı şekilde ruhu vardır. Cemiyet, ruhi muhtevasını kaybetmeye başladığında toplumsal çürüme sürecine girilmiş demektir. Fert olsun toplum olsun hakikatini kaybettiği zaman manevi ölümü gerçekleşmiş olur. Modern anlayış ölümü sadece biyolojik olarak algıladığından, meselenin aslını göremiyor. Asıl mesele anlaşılmadığı için çözüm önerileri de başarısız kalıyor. Bunun üzerine birde Batı'dan aparılan çözüm reçeteleri meseleyi daha da içinden çıkılmaz bir hale sürüklüyor. Karşılaşılan yeni hadiseler nereden bakılacağı, nasıl bir usule tabii olunacağı maalesef bilinmiyor. Mevzuların bütünü nedir, parçası nedir, parçanın bütünü içerisinde yeri

nedir, muvazene unsuru ve onun merkezi kıymeti nedir gibi sorular haliyle askıda kalıyor. Hiçbir şey yerini bulmuyor.

Manevi ölüme terk edilmiş cemiyetin ruhu; imanı, ahlâkı, kültürü ve kültür intikal vesilesi olan lisanıdır. Kadim tecrübe ile de sabittir ki cemiyeti terkip edecek saik, imanın hayata müdahale vesilesi olan ahlâktır. Bugün toplumun ne hâle geldiğini, her gün okuduğumuz gazete-lerden ve izlediğimiz televizyonlardaki haberlerden görüyoruz. Burada yazıya bile geçirmekten haya ettiğimiz hadiseleri teessürle öğreniyoruz. Bu durum, ruhunu kaybetmiş toplumun, yani ahlâkî yozlaşmanın münferit plandaki tezahürleridir. Yaşadığımız zaman diliminin şahidiyiz, toplum hızlı bir şekilde çözülme sürecindedir. Ortada bir sonraki kuşaklara intikal ettirecek kültür neredeyse kalmadı. Kültür gittiğinde, ahlâk da korumasız kalır, ahlâk da çözüldüğü için gümrükten giren her şey imana kadar zarar verir. Hâlâ meselenin ehemmiyeti idrak edilmiş değil. A. H. Tanpınar'ın ifadesiyle: "Osmanlı gümrüğünden giren her şey Müslümanlaşıyordu." sözleri mevzunun izahı babında oldukça manidardır. Hayat iman şuuru ve ahlâkla yaşıyor, hayat tarzımız ve kültürümüz, gelen unsurlardan bize uygun olana kendi üslubumuzu veriyordu. Şimdi ise böyle bir durum söz konusu değil. Gümrükten gelen her şey direkt giriyor, hatta kolaylaştırılıyor, nazar-ı dikkate alınmıyor.

Tanzimat'tan bugüne gelen geçiyor; ahlâk, kültür, kanun ila ahir... Gümrüklerde nöbet tutacak, gümrükten geçen her unsuru, kendi bilgi evrenimiz çerçevesinde değerlendirecek âlim, ârif, mütefekkir ve münevverlerden müteşekkil bir şura önerisi teklif edildiği halde maalesef maki bulmadı. Bu şura; "Medeniyet Şurası" idi.

Toplumda ölüm yokmuş gibi hayat sürme çoğaldı. Hiçbir ahlâkî endişe taşımadan, yaşama süreci, zamanla ölüm ve ötesini de unutturuyor insana, çünkü zamanla kalp katlaşıyor ve idrak edemiyor insan. Ölümü vuslat gecesi olarak gören, bir irfanın dünyada hiçbir kültürde yeri yoktur. Üstad Necip Fazıl'ın bir şiirinde ölüm hayat dilemmasında "Ölüm güzel şey, budur perde ardından haber. Hiç güzel olmasaydı, ölür müydü Peygamber..." ifade-riyle ölümü nasıl bir şuur noktasına taşıdığını görürüz; bu has-

sasiyet ve zevk-i selim noktasındaki algı-layış, ölümü bile zihinlerde güzelleştiriyor.

Ölümü zihninde güzelleştiren insanın hayat ve ölüme bakışında bir anlam derinliği oluşur. İnsan enfüsi derinliğinde, ölümü hangi irtifada kıvamlandırıyor hayata da o derecede yansır. Müslüman ölümden korkmaz, ölümden korkan nefistir. İslâm iman ahlâk ve şuuru bunu gerektirir. Ruh sonsuzdur ölümden korkmaz, nefis dünyaya meyillidir onun için korkar; çünkü dünya kaybolup gidiyor...

Her şeyden önce Müslüman hayatını güzel bir şekilde yaşamak zorundadır. Ölümü bile zihninde güzelleştirmiş bir milletle, ölümü ve onu hatırlatan unsurları hayatın dışına atan bir madde uygarlığının "estetik" telakkisi elbette ki bir de-ğildir. Millet hissiyat ve estetiğinin zirvesi olan edebiyatımıza vakıf olanlar bilirler ki ölüm ile ilgili yazılmış birçok şiir mevcuttur. Ölümü zihnî ve kalbî evreninde güzelleştirmiş insana, ölüm ne yapsın... Rabita-i Mevt kalbi canlandırır. Ölüm hasasiyeti oluşturur insanda...

Rahmetli S. Karakoç, Nietzsche'nin Tanrı öldü sözüne binaen, "ölen Tanrı değildi, Batı'nın ruhuydu" der. Evet; ölen Batı'nın ruhuydu, batı, materyalizm bataklığında boğulmuştu. Sezai Bey'in bu sözünden mülhem, toplumun ruhunu diri tutmak lazım, bu minvalde hizmet etmek lazım... Ruh ve ona bağlı unsurlar dirildiğinde insan, cemiyet, devlet ve medeniyet de dirilecektir. Hepimiz bu cephedeyiz; bu cephe ruh cephesidir. Cihadımız bu cephenin, toplumu ihyasına yöneliktir. Ruh cephesinin öncü mimarları: Âlim, Ârif ve Mütefekkirlerdir. Tüm milli ve manevi hassasiyet taşıyan münevveran da bu cephedeki yangını görerek, kalamını, kalemini ve tüm üretimini bu minvalde seferber etmek zorunda-dır.

“YENİ DÜNYA” İLE DEĞİŞEN DİPLOMASİ: TWITTER DİPLOMASİSİ

Dünya değişirken, teknoloji ve internet kullanımı birçok alanda giderek artmakta ve dünya buna bağlı olarak yeniden kurgulanmaktadır. Bu değişimden etkilenen ve revize edilen bir diğer alan ise diplomasi ve uluslararası ilişkiler disiplini. Son yıllarda giderek artan sosyal medya kullanımı, büyük kitlelere ulaşabilmek gayesiyle devlet başkanları ve devlet kurumları tarafından da sürekli olarak kullanılmaktadır.

Modern toplumların işleyiş biçimleri, deneyimleri ve etkileşim kalıpları, özellikle 19. yüzyıl içerisinde gazetelerin kitlesel ölçekte dolaşıma girmesi, toplum içerisindeki bireylerin artık bilgiyi talep eder konuma gelmesi ve teknik gelişmelerin iletişim, yöntem ve araçlarını etkilemesi ile büyük değişimlere uğramıştır. Özellikle 20. yüzyılda radyo ve televizyonun toplumun geneline ulaşır hale gelmesi toplumsal deneyim ve etkileşimleri kökten değiştirmiştir. Geleneksel kamu diplomasisi, yönetimlerin dünya kamuoyuna seslenmesiyle alakalıyken, bununla birlikte bilgi vermek, tesir etmek ve adı geçen uygulamaların milli çıkarlar ve uluslararası siyasetin kapsamına girmesi amacını taşımaktadır. Kamu diplomasisi içerisinde iletişim yapılarının oluşturulması ve medya yapılanmaları önemli bir yer tutmaktadır. İletişim yapılarının dijitalleşmesi ve bu yapıların teknolojik gelişim ile hızlı yayılımı, iletişim ve medya yapılarının genişlemesine, bilgi arşivleme ve bilgi niteliğinin artmasına neden olmuştur. Söz konusu unsurlar, siyasetin dijitalleşmesini ve yeni bir kamu diplomasisi anlayışının yeniden şekillen-

MUSTAFA KÖKMEN

dirilmesini gerektirmiştir. Kitlelerin dijitalleşmesi, 21. yüzyılda büyük bir endüstri haline gelmişken, toplumsal dönüşümlerin de temelini oluşturmaktadır. Dijital teknolojiler ve bu alanda yaşanan gelişmeler, toplumsal/kamusal yapıları, yaşam biçimlerini ve insanlar arasındaki iletişim düzlemini farklı bir seviyeye getirmiştir. Dijital iletişim ağlarının oluşturduğu toplumsal yapılanmalar ve sosyal iletişim ağları, ortak bir kamuoyu düşüncesi “oluşturmak” ve bu ortak düşüncüyü “paylaşmak” açısından yeni unsurlar ortaya çıkarmıştır.

Siyasi erk, siyasi kurumlar ve yapısal unsurları iktidarın merkezleridir. Bu kişi ve kuruluşlar, iktidar yapılanmalarını sağlamak adına kamuoyunun rızasını almak ve meşruiyetlerini bu rızaya dayandırmak zorundadır. Günümüzde birçok devlet başkanı hem dahili siyasette hem de hariciyede kamuoyunun rızasını kazanabilmek için sosyal medyayı etkili bir şekilde kullanmaktadır.

We Are Social’ın raporuna göre, 2019 yılının Nisan ayında dünya toplam nüfusunun %58’i, yani yaklaşık beş milyar insan, internet kullanıcı olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte, dünya nüfusunun %66’sı mobil iletişim yöntemlerini (cep telefonu, tablet, vb.) aktif olarak kullanmaktadır. Yine dünya nüfusunun %45’i aktif olarak sosyal medya mecralarını kullanmakta ve mobil uygulamalar üzerinden bu yapılara erişmektedir. Bu sayıların yeni/dijital kamu diplomasisi için önemi şudur; yeni/dijital kamu diplomasisi çoklu ortamlarda işleyiş yapıları oluşturmaya ve bu

işleyiş yapılarının sayısını arttırarak bir üst seviyeye erişmeyi amaçlamaktadır. Daha fazla aktör ile en çok bilgi paylaşımını sağlamak ama buna karşılık bir devlet olarak az dikkat çekmek üzerine kuruludur. Bu stratejiyi güden devlet, kendisi ve/veya hedeflediği unsurlar hakkında kendini mümkün mertebeye az dikkat çekme odaklı olarak konumlar. Buradaki amaç aktif izleyici ile doğrudan katılımı ve bununla birlikte algı yönetimini olumlu yönde sağlamaktır. Bunun yanı sıra bu algı yönetiminin bir parçası da diğer toplumların ve kültürlerin algısının ne şekilde işlediğini anlamak üzerinedir.

21. yüzyılın ilk çeyreği sonuna gelinirken, dünya liderlerinin Twitter hesaplarından yaptıkları paylaşımlar büyük kitlelere ulaşmış ve devletlerin zaman zaman birbirleriyle iletişimlerini sağladıkları bir mecra olmuştur. Özellikle eski Amerikan Başkanı Donald Trump neredeyse tüm diplomatik iletişimini (tehditler, espriler, açıklamalar) Twitter ile yapıyor ve tam manasıyla “Tweet Diplomasisi” icra ediyordu. Küresel mânâda çatışmalarını ve tehdit içeren açıklamalarını Twitter ile yapan D. Trump seçim sürecinde iç siyaset güderken de rakibi Joe Biden ile Twitter üzerinden kavga etmekteydi. Birçok devletin ekonomisini ve politikalarını etkileyen Tweetleri ile uzun süre gündemde kalmıştır.

Bugünlerde ise tüm dünyanın gündeminde, ilginç bir devlet başkanı olarak ön pla-

na çıkan El Salvador Devlet Başkanı Nayib Bukele bulunmaktadır. Babası, tanınmış Müslüman bir iş adamı ve yerel imam olan Armando Bukele, El Salvador Müslüman toplumunun önde gelen figürlerinden biriydi. Nayib Bukele’nin kökleri Osmanlı devleti egemenliğindeki Filistin’e dayanmaktadır. N. Bukele, 20. yüzyılın başında Filistin’in Kudüs topraklarından bir Osmanlı tebası olarak Güney Amerika’ya göç etmiş bir aileden gelmektedir. Bu geçmişiyle öne çıkan Nayib Bukele’nin en büyük özelliği ise sosyal medyayı çok iyi kullanması ve Twitter üzerinden yapmış olduğu paylaşımlardır. Bukele, seçim öncesinde ve başkanlık kampanyası sürecinde kısa cümlelerle etkili bir iletişim kurmuş, özellikle sosyal medyayı çok iyi kullanarak vaatlerini anlatmıştır. Kökleri Filistin’e dayandığı için “Osmanlı torunu” olarak da bilinen ve ülkesinde “Türk” lakabıyla da anılan Bukele, 2021’de kripto para birimi Bitcoin’i yasal para birimi olarak kullanma kararıyla dünyada bir ilke imza atmıştır. Bukele, Türkiye ziyareti öncesi paylaştığı tweet ile dünya kamuoyunda gündem olmuştu. Nitekim çoğu kez bitcoin reklamlarını ve diplomatik iletişimini twitter ile yapan Bukele “tweet diplomasisi” yön-

temini etkili kullanan devlet başkanlarındandır.

Uruguay'ın 2010-2015 yılları arasında devlet başkanlığını yapan, son dönemin Latin Amerika'daki etkili liderlerinden "El Pepe" lakaplı José Alberto Mujica Cordano ismini de tüm dünya sosyal medya sayesinde öğrenmiştir. El Pepe mütevazı yaşam biçimiyle tanınan ve Uruguay'ın 2022 yılında bu kadar güçlü bir Latin Amerika ülkesine dönüşmesinin en önemli etkenleri arasındadır. Hugo Chavez ve Fidel Castro'nun sırdaşı olan ve aynı zamanda eski Amerikan Başkanı Obama'nın Latin Amerika'yı daha iyi öğrenmek için kendisini aradığı Mujica, tüm dünyanın, görevi sona erse dahi, sosyal medyada konuşmaya devam ettiği bir lider olarak kalmaktadır.

Belki de sosyal medyada ve Twitter'da fazlasıyla konuşulmasaydı, ABD'nin sessizce gizli bir darbeye ve bölgesel planlarıyla yok edeceği bir diğer devlet ise Nicolas Maduro yönetimi-ndeki Venezuela olacaktır. Son 50 yıldır sistematik bir şekilde Venezuela ile uğraşan ABD, Chavez ile başlayan politikalarını

bugün Maduro'ya karşı da sürdürmektedir. Geçmişte de Chávez ve Castro arasındaki güçlü ilişki en çok, arka bahçesini yitirmekten endişe duyan ABD'yi rahatsız etmiştir. Başarısız bir darbe girişimi dolayısıyla girdiği hapisten 26 Mart 1994 tarihinde çıkan Venezuela'nın tarihi lideri Hugo Chavez üst üste sayısız seçim kazanan ve gücünü televizyondan alan bir liderdir. 20 Eylül 2006'da New York'taki BM Genel Merkezi'ne geldiğinde tüm dünya liderleri arasından ön plana çıkan Chavez'in Genel Kurul'da yaptığı konuşmada dönemin Amerikan Başkanı George W. Bush'u "şeytan" olarak tanımlaması, Washington ile zaten gergin olan ilişkileri iyice kopma noktasına getirmişti. O konuşmadan iki yıl sonra ABD Savunma Bakanlığı 4. filosu- nu Karayip ve Latin Amerika'da görevlendirmiştir. Geleneksel Kamu Diplomasisi yöntemini çok iyi şekilde kullanan Chavez, televizyon ve yerel basın sayesinde o dönemde büyük bir güç kazanmıştır. Tam manasıyla bir "medya yıldızı" olarak tanınan Chavez medya sayesinde etkili bir kamu diplomasisi inşa etmiş ve bu stratejiyi uzun yıllar sürdürmüştür. Geçtiğimiz hafta Chavez'in özgürlük gününü kutlayan Venezuela halkı ve Başkanı Maduro twitter üzerinden onlarca paylaşım yapmıştır. Özellikle Latin Amerika bölgesinde tarihin getirdiği ekonomik sorunlar ve teknolojik azgelişmişlik sorunlarına rağmen bölgede sosyal medyanın, dijital platformların, akıllı telefon ve

Belki de sosyal medyada ve Twitter'da fazlasıyla konuşulmasaydı, ABD'nin sessizce gizli bir darbeye ve bölgesel planlarıyla yok edeceği bir diğer devlet ise Nicolas Maduro yönetimindeki Venezuela olacaktı.

bilgisayar kullanımının yüksek oranda olması dikkat çekmektedir. Tüm dünya, Maduro'nun ABD ile olan mücadelesini, sosyal medya ve bilhassa Twitter mecrası vesilesiyle öğrenmiştir.

Son yıllarda artan sosyal medya kullanımı, gelecekte çok daha fazla etki alanına sahip olacaktır. Devletlerin ve devlet başkanlarının Twitter özelinde sosyal medyayı bu denli etkili kullanması yeni dünya düzeninde diplomasi algısının büyük bir değişim içerisinde olduğunu göstermektedir. Klasik diplomaside zorunlu olarak değişimi getiren başlıca gelişmeler ise, ülkelerini temsil eden liderlerin bu platformlar sayesinde muhataplarına ve kamuoyuna seslenmek için klasik yöntemlere bağımlılıklarının azalması, Twitter sayesinde klasik diplomasideki zaman ve mekan kavramlarının ortadan kalkması, klasik diplomasinin en önemli prensibi olan gizliliğin

sosyal medya ve internet kullanımı ile azalmış olması ve politikacıların ve bürokratların kişisel, çoğu zaman yüz yüze ilişki kurma biçimlerinin yanına, giderek kişisel olmayan ve internet üzerinden kurulan ilişki biçimlerinin eklenmeye başlandığı görülmektedir.

Türkiye'de Mart 2022'de gerçekleştirilen Antalya Diplomasi Forumu'da sosyal medya kullanımı konu başlıklarına yer verilmiş ve Dijital Diplomasi kurgusu üzerine durulmuştur. Birçok diplomatik görüşme simülasyon yöntemi ve sanal gerçeklik yöntemi ile gerçekleşirken kontrol dışı bir gelişme söz konusudur. Yakın tarihte Dijital Diplomasi kavramı çok daha önemli bir pozisyona gelecektir. Twitter Diplomasisi olarak literatüre girmiş olan bu kavram birçok aktör için önem verilen ve çalışmalar yapılan bir alandır. ABD'deki "Wall Street'i İşgal Et" eylemlerinden ülkemizdeki "Gezi" eylemlerine ve en nihayetinde tüm dünyayı etkisi altına alan "Arap Baharı" olaylarına kadar, ortaya çıkan süreç dijital çağda sokaktaki insanın haber alma-verme ve politik sürece tesir etme noktasında önemli bir güç elde ettiğini göstermektedir. Sosyal medya ve Twitter Diplomasisi yöntemi, devletlerin imajına katkı yapabileceği ve etkili kamu diplomasisi oluşturabileceği gibi yanlış kullanımı da bir ülkeyi ya da lideri çok zor durumda bırakabilmektedir. Dijital çağın nereye evrilebileceğini şu an için kestirmek zor ancak, dijital çağın en önemli iletişim aracı hâline getirdiği sosyal medyanın klasik diplomasiyi büyük oranda değiştirdiği bir gerçektir. Uluslararası ilişkiler üzerine çalışanların bu konuya daha çok eğilmeleri ve yapılan analizlerde sosyal medyanın etkisini de göz önüne almaları gerekmektedir.

Çeçenistan'ın aslanı ŞEHİD DUDAYEV

SAİD BULUT

Çeçenistan'ın aslan lideri Şehid Cahar Dudayev'in hayatını anlatmadan önce, Çeçenlerin mücahid, mutasavvır ve sağlam bir Müslüman halk olduğunu söylemem iktiza eder. Son dönemlerde medyaya düşen Rus uşağı Kadirov ve destekçilerinin Çeçen halkıyla bağlarının olmadığını, asil Çeçen halkının geçmişten beri temsilcilerinin Şeyh Şamiller, Şamil Basayevler, Zelimhan Yandarbiyevler, Aslan Maşhadovlar, Şamil Salmanoviçler, Salman Raduevler olduğunu idrak etmek gerekiyor. Öbür türlü Çeçenistan davasını ve Çeçen halkını anlayamayız. Anlayamayacağımız bir dava hakkında da hüküm veremeyiz.

Tam bu noktada Çeçen davasının Moskof ile cihad tarihine bakacak olursak; Şeyh Şamil'le 19. yüzyılda başlayan geniş çaplı Çeçen cihadı, SSCB'nin dağılmasına kadar yeri geldi geniş çaplı, yeri geldi küçük çaplı bir kıyam hareketi oldu. SSCB'nin dağılmasından sonra bir hak olan topraklarının bağımsızlığı için tüm Çeçenler kıyama kalktı. Cahar Dudayev'den başlamak üzere Zelimhan Yandarbiyev, Aslan Maşhadov, Şamil Basayev'le birlikte Çeçenler Moskof'a boyun eğmeyeceğini gösterdi. Çeçenlerin hâlâ o cihad ruhunu, bağımsızlık karakterini kaybetmediklerini düşünüyorum. Kadirov'a bakarak, topyekûn Çeçenleri yargılamak insafsızlık olur. Bu şerh altında, kutlu Çeçenistan davasının öncülerinden olan Şehid Cahar Dudayev'in şehidlik şuuru ile yaşayıp şehadetle sonuçlanan hayatına gelelim...

Cahar Dudayev, 8 Şubat 1944'te Çeçenistan'ın Yalho köyünde dünyaya geldi. Babası Musa Dudayev de 23 Şubat 1944'te Sibirya'ya sürgün edilenlerin arasına katıldığında henüz annesinin kucağında 15 günlük bir bebektir. Çocukluk yılları Çeçenlerin topluca sürgün edildikleri Kazakistan'da, Sibirya bozkırlarında çok güç şartlar altında geçti. Orta öğrenimini Sibirya'da tamamladı. 1962 yılında Tambov Askeri Pilot Yüksek Okulu'ndan ve 1966'da

Uzak Mesafe Uçakları Pilot ve Mühendis Yetiştirme Yüksek Okulu'ndan mezun oldu. 1974 yılında Gagarin Hava Harp Akademisi'ni bitirerek birinci sınıf pilot ve mühendis unvanını aldı. Kendisine SSCB Hükümeti tarafından toplam 12 madalya verildi ve tümgeneralliğe kadar yükseldi. Sovyet tarihinde Stratejik Hava Kuvvetleri'nde Tümen Komutanı olmayı başaran ilk Müslüman olarak adını tarihe yazdırdı.

Estonya'da 1989 yılında Stratejik Hava Kuvvetleri Filoları Komutanı iken Baltık ülkelerinde başlayan bağımsızlık hareketlerinin askeri güç kullanılarak bastırılması için Moskova'dan emir aldı. Ancak bu emri "yurdunun bağımsızlığı için mücadele eden bir halkın üstüne bomba atmam" diyerek yerine getirmedir. Çeçenistan Devlet Başkanı olmadan önce Baltık Cumhuriyetlerinde yaşanan bağımsızlık hareketlerini bastırmadığı için adı isyancı generale çıktı.

Cahar Dudayev'in Rusya ile ilişkilerine bakınca, tamamen karakteri olan bağımsızlık ruhu ile hareket ettiğini ilk bakışta görebiliriz. General olduğu süreçte; daha SSCB dağılmadan önce de itaat etmeyen bir siyaset izlemiştir. Dudayev, Baltık ülkelerinde Moskof'a karşı isyanlar çıkarken, Çeçenistan içinde de bazı hareketlilikler söz konusuydu. Zelimhan Yandarbiyev ve arkadaşları, Çeçenistan'ı bağımsızlığına kavuşturmak için organize olmuşlar ve bağımsızlık için mücadeleye başlamışlardı. Estonya'da yaşanan kriz sonrası Dudayev'in Rus ordusuna karşı asiliği, Rus ordusunda istenmeyen adam olmasına yol açmıştı. Dudayev de bunun üzerine Yandarbiev'in de davetiyle Rus ordusundan istifa edip, vatanına dönüş yaptı. Bu tarihten, şehadetine kadar da Çeçenistan'ın bağımsızlığı için mücadele etti.

Cahar Dudayev'in davası da tıpkı ceddi Şeyh Şamil gibi, Kuzey Kafkasya halklarını bir araya getirerek, bağımsız bir devlet olabilmek ve kendi vatanlarında, o vatanın insanlarını tutsak eden Rusya'nın hâkimiyetinden kurtulmaktır. Bu sebeptendir ki,

Şeyh Şamil

Şamil Basayev

Aslan Maşhadov

1992 yılında başlayan Abhazya Savaşı'na Şamil Basayev komutasında Çeçen savaşçıları gönderip, Kafkas Halkları Konfederasyonu'na destek vermiştir. Dudayev Kasım 1990'da toplanan Çeçen Halkının Kurultayı'na davet edildi ve sonradan "Çeçen Ulusal Kongresi" adını alan bu halk meclisinin icra kurulu başkanlığına seçildi.

Çeçen güçler, aydınlar ve tüm Çeçen halkı kendisini destekledi. 27 Ekim 1991 tarihinde yapılan seçimlerde %85 oranında oy alarak Çeçenistan Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı seçildi. Tüm baskılara rağmen Cahar Dudayev Rusya ile ilişkilerini ayakta tutmak için büyük çaba gösterdi. Boris Yeltsin ile diplomatik kanalları açık tutarak, Çeçen halkının bekasını düşünmüştü. Çeçenistan'ın fiilen Dudayev idaresine geçip Moskova'dan koptuğu bu dönemde, Sovyetler Birliği'nin merkez idaresi pek çok sorunla birden uğraşmak zorunda kaldığından Çeçenistan'a müdahale edemedi. Sovyetler Birliği kendi dağılış sürecinde olduğu için, Çeçenistan'a karşı harekete geçmedi. Buna mukabil Sovyetler Çeçenistan'ın bağımsızlığını tanımadı.

"Dudayev döneminde Çeçenistan, artık 17.300 kilometrekare toprağı ve 1989 Sovyet nüfus sayımına göre yaklaşık %66'sı Çeçen, % 24,8'i Rus ve kalanı diğer etnik gruplardan olmak üzere 1,1 milyon nüfusuyla fiilen bağımsız bir ülkeydi.

6 Ocak 1992'de Gürcistan'ın Rusya karşıtı Cumhurbaşkanı Zviad Gamsahurdia (1939-1993) Rusya'nın tertiple-diği bir darbe ile devrildiğinde Tiflis'e Gamsahurdia'yı almak üzere özel ekip gönderen Dudayev, Gamsahurdia'nın hayatını kurtardı.

5 Şubat 1992'de Yeltsin, Çeçenistan'da halen garnizonların-da olan Rus askerlerine Dudayev'e müdahale emri verdi ama askerler emri dinlenmediği gibi ağır silahlarını Çeçenlere bırakıp Rusya'ya kaçtılar.

12 Mart 1992'de Çeçenistan meclisi anayasasını kabul etti. 31 Mart 1992'de Rusya Federasyonu'na bağlı 19 özerk cumhuriyet yeni birlik anlaşması-nı imzalarken Çeçenis-

tan bağımsız bir ülke olduğu gerekçe-siyle bu anlaşmaya katılmadı.

Rusya, Çeçenistan'ın bağımsızlığını kabul etmemekle beraber Nisan 1992'de Çeçenistan İçkerya Cumhuriyeti ile yaptığı anlaşmayla Çeçenistan'da garnizonlarında kalan son Rus askerlerini de Çeçenistan'dan çekti.

Bu dönemde tüm eski Sovyet coğrafyası derin bir yapısal çöküş nedeniyle büyük bir ekonomik kriz yaşamaktaydı. Bu kriz Çeçenistan'ı da etkilemekle beraber Dudayev'in başarılı bulunan ekonomi politikaları nedeniyle Çeçenistan ekonomik krizi diğer Sovyet coğrafyaları kadar derinden hissetmedi.

Dudayev, Çeçenistan'ın bağımsızlığının tanınması için dünyaya genel çağrı-da bulunsa da karşılık alamadı.

Bunun üzerine Çeçenistan'ın bağımsızlığını tanımasından ümit var olduğu ülkelere ziyaretler gerçekleştirerek ikili ilişkiler yoluyla bunu denedi.

Suudi Arabistan, Kuveyt ve Ürdün yönetimleriyle temasa geçen Dudayev bu ülkelerden davet alarak Ortadoğu turuna çıktı. Ürdün, Rusya'nın baskısıyla ziyareti iptal etse de Dudayev Ağustos 1992'de Kuveyt ve Suudi Arabistan'da üst düzey bir şekilde ve sıcak karşılandı, Kuveyt Emiri Cabir bin Ahmed es-Sabah (1926-2006) ve Suudi Kralı Fehd bin Abdulaziz (1921-2005) ile görüştü, Umre yaptı.

Suudi kralı ve Kuveyt emiri Çeçenistan'ın bağımsızlığını tanımaya ve Çeçenistan ile diplomatik ilişki kurmaya hazır olduklarını belirtti. Ziyaretin ardından Çeçenistan ile bu iki ülke arasında ilişkiler tesis edilse de tanıma gerçekleşmedi.

Dudayev'in tüm çabalarına rağmen hayat-tayken hiçbir devlet Çeçenistan'ın bağımsızlığını tanımadı. Dudayev'in hayatını kaybetmesinin ardından Eylül 1996'da Afganistan'ın başkenti Kabil'i ele geçirip yöneti-me gelen Taliban dönemindeki Afganistan, Çeçenistan'ın

bağımsızlığını tanıyan yegâne devlet oldu.

Dudayev 10 Mart 1995'te Şali şehrinde cuma namazında Çeçenistan'da İslam Devleti'ne geçiş yaptıklarını, yürürlükteki 1992 Anayasası'nı askıya aldıklarını duyurdu. 1992 Anayasası laiklik vurgusu taşımamakla beraber devletin yönetim şeklini İslam dinine dayandıran bir anayasa da değildi." (Kaynak: Mepa News Akademi)

Dudayev, Rusya ile olan anlaşmazlıklarını siyasi yollarla halletmeye çalışsa da Rusya tarafından bu durum karşılık bulmadı. Moskova, aynı zamanda muhalif Çeçenleri silahlandırarak bir iç savaş çıkarmaya çalışmışsa da Dudayev'e bağlı kuvvetler muhalifleri bastırdı. Bu gelişmeler üzerine Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin, 29 Kasım 1994 tarihinde bir ultimatom vererek, savaşan tarafların 48 saat içerisinde silahlarını bırakmasını, aksi takdirde Çeçenistan'da olağanüstü hâl ilan ederek askeri operasyonlara başlayacağını açıkladı. Rus ve Çeçen temsilciler arasında görüşmeler devam ederken 11 Aralık 1994 sabahı, Rus birlikleri "iki saatte alma" düşüncesiyle Çeçenistan'a girmiş fakat gördüğü direniş karşısında bunun kolay olmadığını çok net anlamıştı.

Cahar Dudayev, Rusya'nın 11 Aralık 1994 tarihinde Çeçenistan'a karşı başlattığı işgal ve soykırım hareketine karşı "Son Çeçen canını vermeden Ruslar ülkemize hâkim olamaz" diyerek, halkına "Cihad" emrini verdi. Böylece Çeçenistan karşı saldırıya geçti. Dudayev'in önderliğindeki Çeçen halkı, iki yıla yakın bir süre devam eden istiklal mücadelesi verdi. Sonunda Mayıs 1996'da Ruslar Çeçenistan'dan çıktılar. 1. Çeçen Savaşında zaferle çıkan Çeçen güçlere karşı Rusya, üç yıl boyunca müdahale etmemiştir. Siyasi olarak diplomasi kanalları açık tutulmuştur. Bu zaferin Başkomutanı Dudayev, 21 Nisan 1996 tarihinde Çeçenistan'ın batısında bulunan GE-HI-ÇU köyünde uydu telefon ile görüşme yaparken yeri tespit edildi. Çeçenistan davasının öncülerinden olan Cahar Dudayev'in yeri ABD'li Ulusal güvenlik Ajansı (NSA) tarafından koordinatlarıyla Ruslara bildirildi ve füze saldırısıyla Çeçenistan'ın aslanı şehadete kavuştu.

Şehadetinin 26. sene-i devriyesi vesilesiyle söz konusu Müslümanlar olunca birbirleri arasındaki dalaşmayı bir kenara bırakan Coni'ye de Moskof'a da lanet, Şehit Cahar Dudayev'e rahmet olsun...

Cahar Dudayev

PROF. DR. SAMİ ŞENER: BATILI SOSYAL BİLİMCİLER, İLAHÎ KANUNLARI KENDİLERİNE RAKİP OLARAK GÖRDÜLER

Bir insan neyle çok meşgul olursa, onun karakterini alır. Fransız sosyologlardan biri, "Biz Afrika'yı sömürdük, insanlara ıstırap ve acı verdik. Aslında kendimize kötülük ettik. Çünkü o kötü eylemleri yaparken, kendi insanlığımızı da unuttuk." diyor. Yâni, sadece karşı tarafa değil, kendilerine de zarar verdiklerini söylüyorlar. Dolayısıyla yaptığımız bütün işlerde ilahî kanunların özelliği geçerli. Tabiatın kanunları aslında ilahî kanunlardır. Tabiatın kanunlarını organize edecek bir güç yoktur Allah'ın dışında.

SAMİ ŞENER KİMDİR?

E rzincan'da doğdum. Öğrenimimin büyük bölümünü İstanbul'da tamamladım. Üniversitede ilk olarak işletme bölümüne girdim, daha sonra ikinci bir dal olarak sosyolojiyi seçtim. İki bölümü birbiri ardında okudum. Sonra akademik hayata girdim. Sakarya Üniversitesi'nde uzun yıllar çalıştım, daha sonra iki yıl, İstanbul Medeniyet Üniversitesinde çalıştım. Sabahattin Zaim ve ayrıca Medipol Üniversitesi'nde dersler verdim. Doğu Üniversitesi'nde ikinci sosyoloji bölümünü açtım ve iki yıl da bu Üniversitede çalıştım. Şu an KTO Karatay Üniversitesi'nde sosyoloji bölümü Sosyoloji bölümünde öğretim üyesi yapıyorum.

Akademik hayatımda İngiltere ve Amerika'da araştırmalarda bulundum. Yurtiçi ve yurtdışı çok sayıda ilmi toplantılara katıldım. Öğrencilik dönemimde Milli Türk Talebe Birliği'nde görevler yaptım. Orada kitap kulübü, basın yayın müdürlüğü ve genel sekreterlik görevlerini icra ettim. Böylelikle gençlik meselelerinde yoğunlaşma imkânı buldum. Bu dönem, benim için çok önemli bir hayat dilimi oldu.

Yazdığım kitapların üç tanesi gençlikle ilgilidir. Doktora tezimi Osmanlı tarihi üzerine yaptığımdan dolayı, birçok olayı hem sosyolojik hem de tarihi çerçevede değerlendirmeye imkânı elde ettim. Akademik kimliğimin yanında bir de bazı kurumsal ve sosyal araştırmalar yapma imkânım oldu. Bir araştırma ve danışmanlık merkezi kurdum, bir süre orada çalıştım. Yaklaşık sekiz yıl kadar uygulama çalışmalarla ilgili tecrübem oldu. Hem kültürel hem sistematik hem de kurumsal çalışmaya dair bilgi-beceri imkânı bana verdi bu süreç. Bundan dolayı bakış açım gelişti. Türkiye'de sadece kültürel ve ahlâkî değil; aynı zamanda kurumsal ve sistem açısından eksikliğimiz var. Sosyologlar Derneği'ni on yıl önce kurdum, halen dernek faaliyetleri devam ediyor; Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde temsilciliklerimiz de var. Burada genç kardeşlerimize sosyoloji ilmi ve toplumsal alanlarda yardımcı olabilecek çalışmalar düzenliyoruz.

RÖPORTAJ FARUK HANEDAR M. TAHA İNCİ

Akademik ahlâkını nasıl görüyorsunuz?

Kristof Kolomb 1400'ün sonlarında Amerika'ya ulaşmış. Müslümanlar ise, 1200'lü yıllarda gitmiş. Arada 200 küsur yıl var. Bu olayla, bilginin tek yönlü işlerlik gösterdiğini anlıyoruz. Bilgiyi tek yönlü almamak lâzım. Batı'nın bilgisinden istifade edebiliriz; ama bir de İslâm dünyasının bilgisi var. Bilgiye iki taraflı bakmak gerek, akademi de böyle olmalı.

Akademi Batı'nın tekelinde, öyle kurgulanmış vaziyette.

Tabii. Alternatif bir çalışma yapmazsan, tek taraflı olaylara bakmak durumunda kalır ve bazen de tekrara düşersiniz.

Halbuki Batı'da birçok tartışma yapılırken bizde bundan uzak duruluyor.

Yapılmıyor çünkü ilmi alanda bazı dogmalar var. Bizim medeniyetimizle ilgili ise, öğretilen çok az şey var. "Bu şekilde öğreneceksiniz." diyorlar. Ben de şöyle söylüyorum öğrencilerime; "Ben Üniversitede sosyoloji okurken, bana bilgileri şu şekilde öğretiler; fakat şimdi onları kabul edemiyorum!" diyorum. Çünkü, "Auguste Comte ve Max Weber'in teorilerini aynı şekilde bu memlekette uygulayamıyorsam, bu teorileri kabul edemem."

"Batı tandanslı olmadan İslâm dünyasına bakılmıyor" dediniz ya... İlahiyatlar da da vaziyet fenâ.

Evet, bu alanda da Batı'nın tesiri var. İlahiyat, Teoloji; yani dini bakış demek. Halbuki İslam, teolojik, yani dinci bir din değil. Hayata dair bilgi ve kuralları var. Bu durum, Batı'ya mahkûm olmuşluk hissinin verdiği bir şey. "Batı dışı düşünce, yani fikir üretme nasıl olabilir? Böyle bir şey mümkün değil!.." diye düşünen bir zihniyet var maalesef.

"SOSYOLOJİDE GENEL KANUNLAR BULMAK ZORDUR"

Sosyolojiyi diğer ilimlerden bağımsız değerlendirmek mümkün müdür? Sosyolojiyi nasıl tanımlamamız gerekiyor?

Sosyolojiye herkes toplum ilmi diye bakıyor. Evet, toplumun ilmi ama her toplumun ilmi aynı değil. O toplumun ahlâk, kültür, inanç, gelenek gibi toplum ilminin okunması gerekir; Sosyoloji, sosyal bir ilimdir. Bu bakımdan sosyolojide genel kanunlar bulmak zordur, hatta mümkün değildir. Ama aynı medeniyet, aynı kültür, aynı ahlâk içerisinde olan toplumları aslında bir

kategoride açıklayabiliriz. Sosyoloji mademki toplumun ilmi, toplumun birçok alanıyla da ilişkili; öyleyse siyaset, hukuk, edebiyat, ahlâk, tarih, iktisad gibi birçok alanla bağlantılıdır sosyoloji. Ben, sosyolojiyi, sosyal bilimlerin merkezinde duran bir ilim olarak görüyorum. Çünkü insan ve toplumun olduğu her olay, sosyaldır.

Sosyoloji de bütün bu alanlara kayıtsız kalma durumunda olamıyor; olamadığı için de her sosyal bilim çalışmasının içerisinde sosyolojiye yer vermek zorundayız. Bugün biyoloji, endüstri ve tıp da sosyolojiyi dikkate alıyor. Mesela geçen bir kongrede Alman bir psikiyatrist hoca hastalarını incelerken, Alman toplumunun sosyolojik rahatsızlıklarına yer verdi. İnsanın baskı altında olmasının, ayrımcılıklara tabi tutulmanın getirdiği birtakım sosyal problemlerle karşı karşıya olduğunu açıkladı. Dolayısıyla insanın yer aldığı hiçbir alanı, sosyolojiden ayrı tutamayız.

İNSANIN VARLIK SEBEBİ VE BUHRANLAR

Bugün dünyada apaçık bir buhran yaşanıyor. Hem ferdî hem de içtimâî mânâda bir karamsarlık hâli var. Bu da tüm toplumlara tesir etmiş hâlde. Bu karamsarlığın sebebi sizce nedir?

İnsanın dünyaya geldikten sonra birtakım emelleri ve idealleri oluyor. Bunları da karşılamak istiyor. Dünyadaki teknik-ekonomik ilimler; insanın bazı zaruri ihtiyaçlarını karşılıyor; ama insanın ruh ve duygu dünyasının ihtiyaçlarına cevap veremiyor. İnsanın varlık sebebi, aslında ilahî kanunlar çerçevesinde çizilmiştir. İnsanı yaratan Allah, insanın ihtiyacı olan nitelikleri bilerek, ona bir hayat sistemi sunmuş. Fakat insan; asıl rolünü, Allah'ın kendisine vermiş olduğu yeryüzü temsilciliği görevini unutarak basit işlerle meşgul olmaya başlamış. Bedenini güzelleştirmek, hayatını "modern" hale getirmek, daha fazla para kazanmak ve her şeye sahip olmak gibi şeyler... Bütün bunlar; insanı tatmin edemeyen, doyuramayan, varlık sebebine cevap veremeyen meşguliyetler... Bunlar insanı mutlu etmiyor, aksine yıpratıyor ve diğer insanlarla olan ilişkilerde, bu faktörlerin işe yarayıp-yaramadığını bilemiyor. Bu yüzden de aradığını bulamamanın, tatmin olamamanın, huzuru elde edememenin sıkıntısını yaşıyor. Bunu hem Batı dünyası, hem de İslâm dünyası yaşıyor. Bütün dünyada huzursuzluğun, sömürünün, ayrımcılığın ve hatta vahşiliğin yaygınlaştığını görüyoruz. Toplamlar; birbirini anlamak yerine, birbirini sömürme, diğerini adeta kendine "kul" etme çabası içerisinde giriyorlar.

Şöyle bir gerçek var; bir insan neyle çok meşgul olursa, onun karakterini alır. Fransız sosyologlardan biri, "Biz Afrika'yı

sömürdük, insanlara ıstırap ve acı verdik. Aslında kendimize kötülük ettik. Çünkü o kötü eylemleri yaparken, kendi insanlığını da unuttuk." diyor. Yani, sadece karşı tarafa değil, kendilerine de zarar verdiklerini söylüyorlar. Dolayısıyla yaptığımız bütün işlerde ilahî kanunların özelliği geçerli. Tabiatın kanunları aslında ilahî kanunlardır. Tabiatın kanunlarını organize edecek bir güç yoktur Allah'ın dışında. Tabiatı, bazıları hâlâ çok anlamsız bir açıklamayla, "falsiz bir güç" olarak niteliyor. İyi de "tabiat" denilen güç nerede? Tabiatı göremiyoruz. Göremediğimiz bir güç ile, nasıl ilişki kuracağız? Daha doğrusu, onun nasıl kabul edeceğiz?.. Yaradılış kanunları dışında yaşanan bir hayatın bunalımını çekiyor insanlık. Allah, kendisini tanıtmak için insanları yarattığını söylüyor, insana verdiği bir misyon var. Bu misyona uyulduğu sürece, insanın ruhi ve sosyal yönü de gelişiyor ve huzur buluyor. Ama insanoğlu, cehaleti ve bilgisizliği, daha doğrusu dünyanın nimetlerine meyketmesi sebebiyle bu değerli mevkii kaçırıyor. Kaçırıldığı için de kendi iç dünyasında huzura eremiyor. Birçok maddi imkânâ sahip olduğu hâlde mutlu olamıyor. Bu dengesiz ruh ve fikir içinde, sâhipsizlik ve çaresizlik içinde çevresindekileri yıkıp-döküyor.

"İNSANLIK İLAHÎ OLANA MUHTAÇ"

Buhranın sebebi, Batı'nın dayatmış olduğu duyumcul kültürün dünyaya hâkim olması, diyebilir miyiz?

Evet... Bu duyumcul kültür ilk zamanlarda vardı. Daha sonra evrildi, rasyonalist bir alana yöneldi. "Akla tapan" bir noktaya geldi. Böyle bir yaşayış sistemi ortaya çıktı. İnsanın kendini anlayamaması, kendini tanıyamaması, varlığının esrarına varamaması sonucu, böyle bir noktaya gelindi. Bu hem felsefi hem sosyolojik hem de dinî bir mesele bu. Alex Carrel diyor ki: "Biz, batılılar olarak biyolojik yapımızın kanunlarını bilemiyoruz, nasıl işliyor, neden böyle? Ruhumuzu ise, hiç tanıyamıyoruz, çünkü onun bilgilerine erişemedik." İnsan, yaşayış sistemini oluşturmada önce kendini tanımak zorunda. Carrel, "Kendimizi tanıyamadığımız için öyle bir dünya inşa ettik ki, bu dünyada huzurlu olamıyoruz. Yaşadıklarımız bize tamamen aykırı" diyor. Aslında bilemedikleri şey ilahî kanunlar. Bugün bazı sosyal bilimciler, ilahî kanunları sanki kendilerine rakip, insan aklını durduran ve etkisiz kılan bir şeymiş gibi görüyor. Halbuki böyle bir şey yok. Ben yazılarımda, derslerimde, konuşmalarımda bu yanlış anlayışa dikkat çekiyorum: Bugün insanlık, gerçekten ilahî bilginin eksikliğinden dolayı böyle pusulasını şaşırması ve dengesiz tutumlar ortaya koyuyor. Çünkü ilahî desteğe muhtaç... İnsanın kendini tanıması, davranışlarını düzenleyememesi buradan kaynaklıyor. Evet Batı dünyasında birtakım arayışlar var; ama Batı dünyası,

kendini ilahî bilgiye kapattığı için, akılla yol arıyor; bu durum; kör bir insanın el yordamıyla hareket etmesine benziyor. Batı bir bilinmezlik içinde yaşıyor. Felsefe, zaten bu bilinmezliğin çok açık bir göstergesi. Birbirinden binlerce farklı görüşün olduğu, “hakikati” bulmak için önündeki yaşama formülünü görmeyip, binbir zahmete girmenin adıdır felsefe... Felsefe, arayış içerisinde olan insan düşüncesinin bir semeresidir... Evet, muhakkak felsefe bir metod olarak önemlidir. Bunu reddedemeyiz; ama felsefenin bir bilgi kaynağı olmaması lâzım, bilgi kaynağı olunca akla dayanıyorsun. Akıl da her şey çözebilecek bir kaynak değil! Sosyal İlim ve Değerler Sosyolojisi diye bir kitabım var. O kitapta şunu söylüyorum: akıl denetleyici, pratik bir yol göstericidir; akıl, hakikati bulma yolu değildir. Ama tutumlardan hangisinin hakikat olduğunu ayırt edecek bir değerimizdir. Akıl terk etmiyoruz fakat, akıllı yerli yerinde kullanmak zorundayız. Hakikati, değerlerde aramak zorundayız. Sosyal bilimlerin de bu değerlere dayanması gerekir. Eğer dayanmazsa, toplumda herhangi bir fonksiyon devam edemez. Ederse, laf kalabalığıyla uğraşmış olur. Gerçekte ise, sosyal olayları yönlendirici olamaz.

Şu anki ahvâl bizim için bir değersizlik olsa da, belli bir değere dayanmıyor mu? Mesela BM’den bahsediyoruz. Bir değere, bir fikrî arkaplana bağlı...

Evet... Aslında değer olarak, öne sürülen şey; değer değil. Çünkü güç; değer olarak kabul edilemez. Gücün kaynağı değer olmazsa, o güç; sadece dayatıcı bir rol oynayabilir. BM de, böyle bir rol oynuyor.

Kapitalist sistem de, BM’nin üzerinde yükseldiği fikrin bir yansıması...

Batı fikirlerini çok güzel ambalaj yapar. Birleşmiş Milletler neyi ifade ediyor? Beş tane devlet bütün milletlerin iradesi mi oluyor yâni? Mantıklı değil. Hani diğer milletlerin oy veya söz hakkı? İsteklerine göre gündemi belirliyorlar. Bir şeye karar verilecekse, ona oy verecek beş tane büyük azman devlet var. Diğer devletlerin hiçbir iradesi yok. O zaman, “Birleşmiş Milletler” demeyeceksin, Beş’li karar organı diyeceksin.

Güçlüysen, yaparsın da yaptırırsın da...

Öyle işliyor. Böyle bir değer olmaz. Güç, hiçbir zaman hakikatin ölçüsü olamaz.

Şuraya getirmek için sordum bunu; dünya düzeninin değişiminden bahsediliyor sıklıkla. Evet kabul ediyoruz, bir dünya düzeni değişim sürecinin içerisindeyiz ve kimse konuşmazken, biz konuşuyorduk bunu. Fakat bu mevzu daha çok siyasî ve iktisadî meseleler üzerinden ele alınıp onun yapıları çerçevesinde değerlendiriliyor. Oysa o yapıların ortaya çıkmasını sağlayan fikrî arka plânın, anlayışın değiş-

mesi gerekiyor. Bu anlayışın ve değerlerin değer değişimi gerekiyor. Katılır mısınız buna?

İslâm düşüncesinde değerlerin değişmesi mümkün değildir. Değerler, hayat olaylarının izinden gitmez. Hayat, değerlerin izinden gider. Değerler, akıl tarafından insanın hayat yolunda rehber olarak seçtiği şeylerdir. Değerlerimiz yol haritamızdır. Değişme kelimesi Batı’nın bir maymuncuğudur. Bu kavramı, her meselede kullanmaya çalışır. Değişim kelimesi zaten nötrdür. Hep olumlu kavram olarak öne atılıyor. Değişme tek taraflı değildir, olumlu da olur; olumsuz da. Olumlu değişime iyi yaklaşmak durumundayız. Aslında değişim, sabit bir kültürün olmamasına yönelik bir anlayıştır Batı’da. Çünkü, eşyanın kanununda değişim vardır. Sosyal, ahlâkî ve dinî hayatta ise, değişim genelde olumsuz bir durumdur. Tabii ihtiyaç olursa başka. Değişimde kişi pasif olursa, o olumsuz bir değişimdir; ama, değişimde kişi aktif olursa o değişim genelde olumlu olabilir. Bir insan, çaba ve gayretiyle olumlu bir değişime girerse, bu çok önemli bir yöneliştir.

Bugün “değişim” dedikleri süreçte insan hep edilgen...

Evet. Bir söylemdir, değişim. Batı’nın düşüncesinde bir söylem... Batı, “değişim” dediğinde hiçbir zaman olumsuz bir şeyi anlamaz, olumluyu anlar. Halbuki değişim, olumsuz da oluyor. Bir insan bulunduğu konumdan daha kötüye gidiyorsa, bu olumsuz değişim. Yahut iyi bir ilişki sisteminden çatışmaya gidiyorsa, bu olumsuz bir durumdur. Dolayısıyla Batı’nın sosyolojik kavramındaki “değişim” tek taraflıdır.

Batı, iktisadî hayatta sürekli değişim istediği için sosyolojide de maddeci özelliklere paralel olarak “değişim” istiyor.

Bu yüzden bu kadar üzerinde duruyorlar bu kavramın. Sabit bir şey istemiyorlar, sürekli değişen bir mekanizma isteniyor. Değişimi de birtakım vasıtalarla yönlendiriyor, mesela yeni teoriler, yeni metodlar vesaire... Medyayı da misal olarak gösterebiliriz. İnsanlar medyanın yönlendirmeyle şaşırarak ve bir şey yapamayacak... İnsanların “değişmez değerleri” olmaya- cık, bundan dolayı da doğru ve yanlış bilemeyecekler, hangi taraf baskınsa; o tarafa eğilim gösterecekler. Sonunda güçlü olanlar kazanacak. Halbuki, “hak” kavramı; güçlüye göre belirlenmemektedir.

KÜLTÜREL PARÇALANMA

Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu, Haliç Kongre Merkezi’nde Adalet Mutlak’a isimli konferansta, teknolojinin bu kadar gelişimi ve maddenin değişimi karşısında bir ahlâkın oluşmadığını, sorunların da buradan doğduğunu belirtiyordu.

Hayat büyük ölçüde sosyaldır. Teknik ve ekonomik değildir. Günde üç defa yemek yiyoruz değil mi? Ama günde on binlerce defa düşünüyoruz; kaç kez üzülüp, kaç kez seviniyoruz... İlişki kurup tanışıyor ve anlaşıyoruz. Şimdi hayat maddî mi, yoksa sosyal mi? Sosyal... O zaman, neden maddenin kanunlarını sosyal sisteme uyduruyoruz? Auguste Comte, “sosyoloji’ye, sosyal fizik” dedi. Yâni, fizikin topluma yönelik şekli. Niye? Çünkü onlar madde yönünde ilerlediler, hayatın maddi unsurlardan ibaret olduğuna karar verdiler. Önce tabiat ilimleri dediler, sonra da madde ilimlerine geçtiler ve sosyal hayatı, maddî ilimlerin kanunlarıyla açıklamaya ve yönetmeye çalıştılar. Dolayısıyla insan da maddenin kanunlarına tabi olmak zorunda kaldı. Bu anlayışa göre, insan ve toplum, “değişmek” de zorunda!.. Zaten değişim olmazsa, büyük devletlerin işleri rast gitmez.

Toplumun sabit değer ve anlayışları olursa, sağa sola kolayca çevrilmez.

Toplum sistemlere hesap soracaktı, “niye bu işi yapıyorsun?” diye. Medya gençleri pasif bir hâle getirdi. Gençler, bilgi ve değerlerini bilmedikleri için, sorgulama özelliklerini kaybettiler, adeta beyinleri yıkanmışçasına sosyal medyanın bilgileriyle hareket etmeye çalışıyorlar. Çünkü, onlara göre; medyanın öngörmediği şey, “yasak, kabul edilemez” bir özellikte.. Bu olayda, tehlikeli bir beyin yıkama çalışması söz konusu. Gençler, çok büyük ölçüde medyanın etkisi-tepkisiyle hareket ediyorlar. Onların, yoğun medyatik etkiyle, bu hâle geldiklerini düşünüyorum.

Bu da toplumda şiddetli iki kutbun oluşmasına sebep oldu.

Tabii. Kültürel parçalanma oluyor, daha doğrusu kültürsüzleşme yahut “yeni kültür” edinmeyle karşı karşıya kalıyoruz. Aslında bu bir kültür değil, beyni kuşatma. İnsanın, sanal dünyada yönetilmesi... Son yazdığım yazıda “sanal bir dünyadan, gerçek bir dünyaya çıkabilir miyiz?” sorusunu işledim. Şu an sanal bir dünyada yaşıyor gençler, gerçek dünyada değil.

PANDEMİYLE YENİ BAĞIMLILIKLAR ORTAYA ÇIKTI

Pandemiyle beraber insanların alışkanlıklarında zorunlu bir değişim yaşandı. Bir tedirginlik hâlini de üzerine giydi insanlık. Bunun siyasî ve iktisadî yönleri de var tabii. Pandemi sosyal açıdan bizi ve tüm dünyayı nasıl değiştirdi sizce?

Pandemi ilk bakışta hayatı daralttı. Korkular, tedirginlikler ortaya çıktı. Bir anlamda da maddileşen ve eşyalar dünyasına dalan insanların kendilerini sorgulamaya itti. “Ne olacağız, ne yapabiliriz, ölüm var, sevdiklerimiz ne olacak” gibi düşünceler de gündeme geldi. Yâni bir anlamda faydalı oldu. Şunu da bilelim ki, pandemiyle birlikte ortaya çıkan ölüm-hastalıklar, diğer hastalıklardan çok daha fazla değil. Onlardan sayıca aşağı seviyede... Pandemiyle aslında yeni bir bağımlılık oluştu. İlaç sektörü, sosyal medyaya bağımlılık gibi şeyler daha da arttı.

Pandemi, yeni bir endüstriyi gündeme getirdi. Yeni endüstri de, dünyanın büyük zenginlerinin elinde. İlaç, tarım, gıda sanayinin kontrolü gibi stratejik alanlara yatırım yaptılar, imkânlardan yararlandılar. Yeni bir sömürü alanı açılmaya başlandı. İnsanların öte dünyayla bağlantı kurması gerekiyor. Çünkü hayat, sadece bu dünyadan ibaret değil. Yapılan yanlışlıkların ve haksızlıkların, hesabının sorulacağı bir an gelecek. Haksızlıkların olduğu bir kader, akla da aykırı... Hayata bağlanmak, ruha yatırım yapmayı bilmek lâzım. Kültür, arkadaşlık gibi değerlerle, insanlığa yatırım yapmayı öğrenmemiz lâzım artık. Şu anda insanlar, kendi güzelliğine, zihnine ve hayat ihti-

Batı, iktisadî hayatta sürekli değişim istediği için sosyolojide de maddeci özelliklere paralel olarak “değişim” istiyor. Bu yüzden bu kadar üzerinde duruyorlar bu kavramın. Sabit bir şey istemiyorlar, sürekli değişen bir mekanizma isteniyor. Değişimi de birtakım vasıtalarla yönlendiriyor, mesela yeni teoriler, yeni metodlar vesaire... Medyayı da misal olarak gösterebiliriz. İnsanlar medyanın yönlendirmesiyle şaşırarak ve bir şey yapamayacak...

yaçlarına odaklanmış durumda. Salgın, bu açılardan faydalı oldu diyebilirim.

Bu bakımdan müspet mânâda bir sosyal dönüşümün yolunu açıcı bir yönü de var.

Evet, açılım fırsatı insanlara verildi bence. Aileler, insanlar; birbiriyle görüşmenin önemini anladı biraz. Samimiyetin, dostluğun ne demek olduğu az daha olsa anlaşıldı.

Batı toplumuna da ölümün varlığını hissetmesi bakımından faydası oldu.

Doğrudur. Tabii, birçok insanın; kendi cinslerine yabancı kaldıklarına, insanın değerini unuttuklarına da şahit oluyoruz. Özellikle yaşlılar, ölüme terk edildi; garip, fakir insanlar hastanelere kabul edilmedi. Batı’nın insanî anlayışının ne kadar düştüğünü de salgın vesilesiyle gördük. Marketlere hücum edip, başkalarını düşünmeden, ne varsa eve taşıma bencilliklerine şahitlik ettik...

Bizde de bunun yansımaları oldu.

Evet kısmen oldu. Fakat, diğer ülkelerdeki kadar değil.

1400’LERDEN BERİ SÜREN BATI SÖMÜRÜSÜ

Böyle müspet bir dönüşüme zemin hazırlamasına rağmen bir de bir korku vaziyeti var. Sadece pandemiden kaynaklı değil. Rusya-Ukrayna savaşı, öncesinde yaşananlar, deprem-sellerin artması,

2021 senesine dair medyada çok fazla şey konuşuldu.

“Felaketler yılı” denildi.

Evet, tüm dünyada bir histeri oluştu. Güvenlik konferanslarında korkunun, sosyal güvenlik meselesi olarak işlendiğini görüyoruz. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemle bugün arasında mukayeseler yapılıyor. Bugün, yeni bir dünya düzeninin dolayısıyla yeni bir dünya savaşının arifesinde olduğumuz kabul ediliyor. Bu konudaki görüşlerinizi alabilir miyiz?

Dünya uzun zamandan beri ayrımcılık, sömürü, baskı ve dejenerasyon yaşıyor. Şimdi bu yeni bir olay değil. Bana göre Rönesans’tan beri, dünya ciddi şekilde Batı’nın sömürüsü altında. Batılı ülkelerin hemen hemen çoğunun bu işte parmağı, vebali var. Afrika’daki açlık, gelişmemiş ülkelerde sık sık ihtilaller, etnik grupların birbiriyle çarpıştırılması... Dünya uzun süredir bölge bölge savaş hâlinde. Bunun daha kötüsünü bekleyebiliriz, çünkü insanlık; eskisinden daha vahşi bir anlayış noktasına geldi. Bu bir kehanet değil. Gidişat bunu gösteriyor, insanlar birbirini aldatıyor. İnsanlar yalan söylüyor, istismar ediyor. Güven duygusu ortadan kalkmış. Tek kelime ile ahlak, fonksiyonunu kaybetmiş durumda. Bundan daha kötü bir durum olabilir mi? Aslında bu durum insanlığın kayboluşu ve yok oluşu manasına geliyor.

Bizim senelerdir beklediğimiz bir durum...

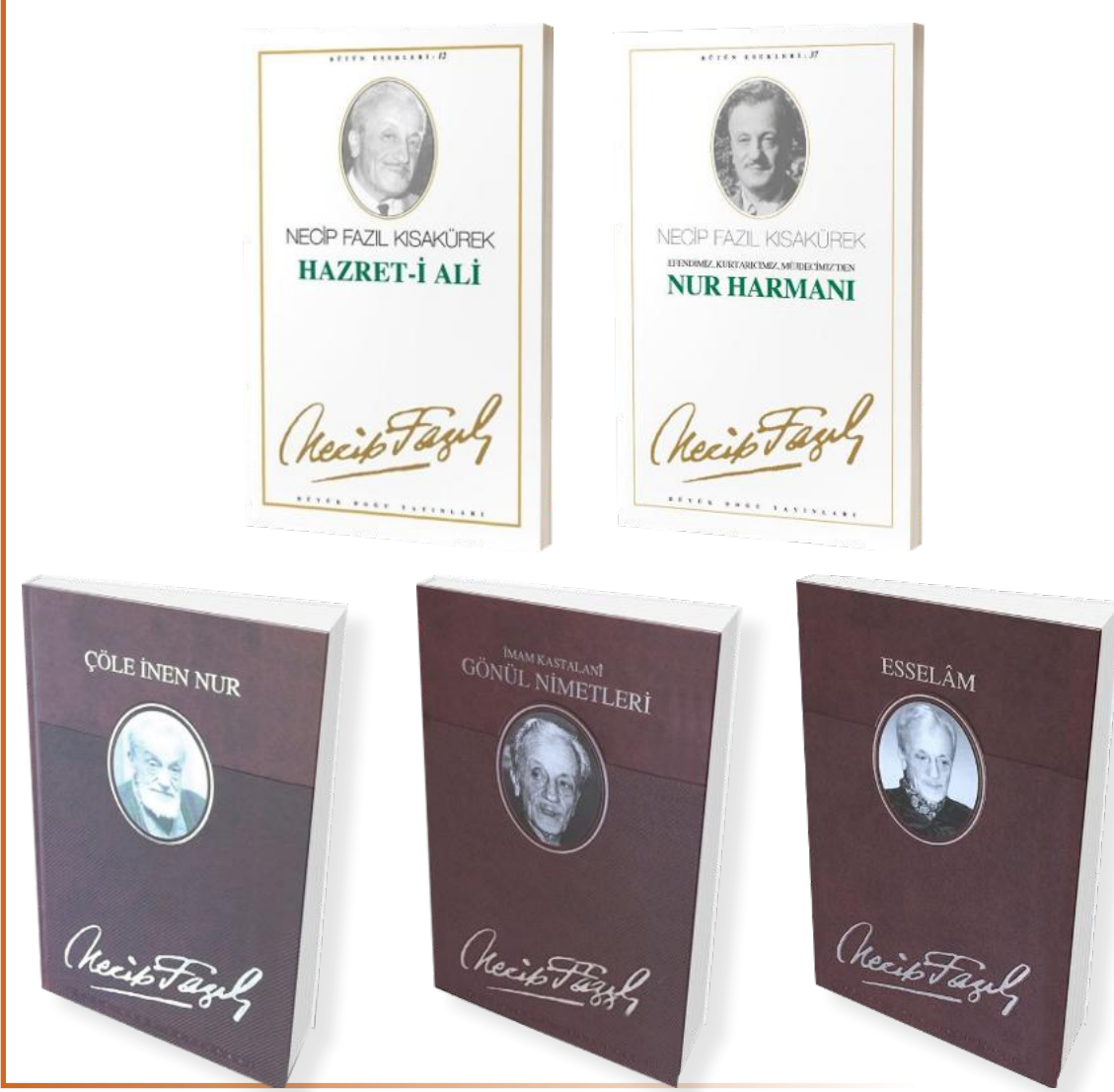
Evet, bu tür olaylar; yıllardan beri oluyor ve durmuyor. Amerika kaç ülkeyi işgal etti. Rusya da aynı durumda. Çin hissettirmiyor ama, iktisadi olarak çevresinde birçok bölgeye hâkim olmaya çalışıyor. Farklı bölgelere hâkim olmak ne demek? Açıkça bir sömürüdür bu. O bölgelerdeki insanların hayatlarını değiştirdiler, imkanlarını ellerinden aldılar. Belki büyük bombalar patlamıyor ama, insanlığa karşı her türlü suçlar çokça işleniyor. 8-9 tane iklim konferansı yapıldı. Dünyayı en fazla kirleten ülkeler Amerika, Fransa, İngiltere, Rusya gibi ülkeler çıktı, tedbirler alınması için tavsiyeler verildi, fakat hiçbirisi bu kararlara uymadı. Bu tavır, insanlığı felakete sürüklemek demek. Bir insanı sadece silahla mı öldürürsün? Hayır. İklimi değiştirerek de yapılabiliyorsun bunu. Bu konuda etkili olan, büyük devletler. Bu durum; duygularını, ihtiraslarını gemileyemeyen anlayışları, düşünceleri, politik görüşleri sebebiyle gerçekleşiyor. Dolayısıyla savaş illa sahada aramayalım. Ben, zulüm konusunda bu yapılanların, savaştan çok da farklı olmadığını düşünüyorum.

Vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Rica ederim. Ben de ilginiz için teşekkür ederim.

Necip Fazıl & Hadislerin Hikmetine Yaklaşımı

KÂZIM ALBAY

H z. Peygamberin ruhaniyetine sığınmayı ve O'nun pınarından doya doya içmeyi her şeyden üstün tutan Necip Fazıl'ın hadislerden ziyadesiyle faydalandığı ve hadislere dair müstakil eserleri olduğu bilinmektedir. Siyer konulu ve fıkhi da ihtiva eden Çöle İnen Nur, tercüme siyer kitabı Gönül Nimetleri, Peygamber Halkası, Hazret-i Ali, Esselâm ve hadis seçkisi olan Nur Harmanı eserlerini sayabiliriz.

H z. Peygamberin ruhaniyetine sığınmayı ve O'nun pınarından doya doya içmeyi her şeyden üstün tutan Necip Fazıl'ın hadislerden ziyadesiyle faydalandığı ve hadislere dair müstakil eserleri olduğu bilinmektedir. Siyer konulu ve fıkhi da ihtiva eden Çöle İnen Nur, tercüme siyer kitabı Gönül Nimetleri, Peygamber Halkası, Hazret-i Ali, Esselâm ve hadis seçkisi olan Nur Harmanı eserlerini sayabiliriz. O, Büyük Doğu külliyyatında binlerle ifade edilen hadis kullanmış, tercümelerinde hadisleri estetik ve vurucu bir dille aktarmıştır. Sünnet lezzeti vererek İslâm toplumu inşa amaçlamıştır.

Cemiyetçi mütefekkir olarak Necip Fazıl'ın İslâm'ın pratiği demek olan hadis ve sünnetten ideolojisinde yararlanması pek tabiidir. Nitekim onun, ahlâk ve bunun yanında hukuk ve adalet ile ilgili hadisleri ele alırken, içi ve dışıyla yekpare nizam kurduğunu belirtmeliyiz. Ondaki tefekkür ve tahassüs derinliğinden dolayı bir âyet veya hadisi (saha-

bî veya veli sözü de olabilir) naklettiğinde öyle hikmetler ortaya çıkarır ki, klasik mânâ-da bir âlim bunu yapamaz. Onun anlama ve yorumlama tarzı üzerinde duracağız.

Necip Fazıl'ın hadis seçiciliğinde fikhü'l-evleviyât (öncelikler fıkhi) ile fikhü'l-vâkı' (toplumunu bilme) şartını yerine getirdiğini görmekteyiz. Bunun için bozulmanın köklerine kadar gidip, toplumun yüz yüze kaldığı tepeden inme değişimleri de tahlil edip ona göre bir reçete sunduğunu söyleyebiliriz. Hadislerden çözüm çekirdeklerini çıkarırken fikhin kelime mânâsında da görüldüğü üzere, fehm-anlayış mânâsını tecelli ettirmiştir. Zaten İslâm'ın ilk asrında fikhin anlayış ve idrak mânâsında kullanıldığına İmam Gazâlî (ö. 505/1111) işaret eder. Necip Fazıl'ın yaptığı ise, ilimden ziyade tefekkür boyutunda, çağının problemlerine hitap eden hadisleri bulmak ve onlardaki çözüm çekirdeklerini uygun bir şekilde yorumlayarak ortaya çıkarmaktır. Hadis

Bir mütefekkir olan Necip Fazıl'ın toplumun değerlerinin alt üst olduğu bir dönemde geldiğini ve bir cemiyet projesi ile ortaya çıktığını düşünürsek, onun hadislere el atmasını da ferdî ve içtimâî oluş açısından ele almamız gerekir. Zaten derlediği hadislerden ve onları yorumlayış tarzından bu hükme varmamız mümkündür.

ve sünnete öncelikle iman ve sanat tavrıyla yaklaştığını da ifade edelim.

Geniş mânâda fıkıhla ilgisinden dolayı makâsıd, maslahat ve hikmet-i teşri kavramlarından biraz bahsedelim: Makâsıd, “dinin gayeleri” ya da “naslarda yer alan amelî hükümlerin gayeleri” demektir. Hükümün konmasındaki amaç ve elde edilmek istenilen fayda, makâsıd düşüncesidir. Maslahat ve makâsıd anlamlarını içeren hikmetle ta'lil ise, istislah ya da istihsan adları altında da değerlendirilebilir. Makâsıd prensibi aynı zamanda hikmet düşüncesini doğurur. Şer'î hükümlerin hikmetlerini ortaya koymak için Hüccetullahi'l-bâliğa'yı kaleme aldığı söyleyen Şah Veliyyullah ed-Dihlevî (ö. 1176/1762), “İlmü es-rârî'd-din” adını verdiği bu ilim ona göre, dinin doğru anlaşılması ve uygulanması için hikmetlerin bilinmesi şart olduğundan şer'î ilimlerin en üstünüdür. (1)

Genel kurallara uygunluk ilkesi fıkıh usûlünün temel ilkesidir. Makâsıd, maslahat ve hikmet-i teşri temelli bir fıkıhtan bahsediyoruz. Makâsıd kavramını yüksek maslahat veya kavâid-i külliye olarak adlandıran Karâfî'nin (ö. 684/1285) maslahat ve kavaidi birbirini tamamlar mahiyette görmesini buna misal verebiliriz. (2) Necip Fazıl'ın illeti akılla tesbiti mümkün olmayan teabbüdî hükümlerde bile hikmete ve sır idrakına işlerlik kazandırması ve en önemlisi bütün bu hikmetleri İslâm'ın temel amacına (makâsıd prensibi) uygun bir şekilde ve sistem çapında ortaya koyması onun İslâm'ın özünden bir cemiyet projesi (model) çıkarmasıdır. Bu çaba, hem günümüze hem geleceğe yönelik fayda getiren ve esasen temel ihtiyacı karşılayan bir çözüm olmuştur. Bunu gelenekten gelerek ifa etmiştir. O, şairlerden bir şair, fikir adamlarından bir fikirci değil, meselelerin kaynağına inip yepyeni bir dünya görüşü ile zuhur eden öncü-lider şahsiyettir. Necip Fazıl, İslâmcı düşünce ve aksiyonda bu

özelliğinden dolayı merkez şahsiyettir. Onun en çok konuşulması ve halen gündemde olmasının sebebi de budur. Bu noktada Yürüyen Büyük Doğu olan İBDA'nın temel ölçülerinden en başta bulunan “sır idraki” olduğunu da hatırlatmakta fayda var.

Siyaset-i şer'iye için gerekli olan “yüksek maslahat” teorisi, İslâmî ölçülerden çözümleri nerede, ne zaman ve ne kadar istihraç edileceğini bilmek olup kuru fıkıh bilgisinden öte, yüksek bir idrak ve irfan demektir. Müctehid, mütefekkir, müceddid, münevver gibi kavramlar bu hususu ifade eder. Her çağda farklı fesadın ortaya çıkmış ve yaygınlaşmış olması, bunlara karşı İslâm'ın hangi ölçülerini öne çıkarmak ve nasıl bir diyalektik izlemek gerektiği hususunu dayatır.

Bunlar klasik fıkıh öğretisi yapanların üstesinden gelecekleri sorunlar değildir ve İslâm bünyesinin yaşaması demek olan siyaset-i şer'iye için elzem konulardır. Tâhir b. Âşûr (1879-1973) da makâsıd ilmini fıkıh usulü kitaplarından ayrı görür ve ona ihtiyacı müstakil bir eserinde anlatır. (3)

Salt ilim amacıyla değil, toplumsal yarar için kaleme alınan hadis kitaplarını tarihimize görmekteyiz. İmam Nevevî'nin (ö. 676/1277) Riyâzü's-Salihîn'i, Süyûtî'nin (ö. 911/1505) el-Câmiu's-Sagîr'i ve Gümüşhânevî'nin (1813-1893) Râmûz el-Ehâdîs'ini sayabiliriz. Geniş halk kitlelerine hitap eden, onları eğitmeyi amaç edinen ve devrinin sosyal problemlerine de

Hadis alanındakiler de dahil bugün ilahiyatların etkili olamamasının sebebi toplumcu amaç gütmemeleridir.

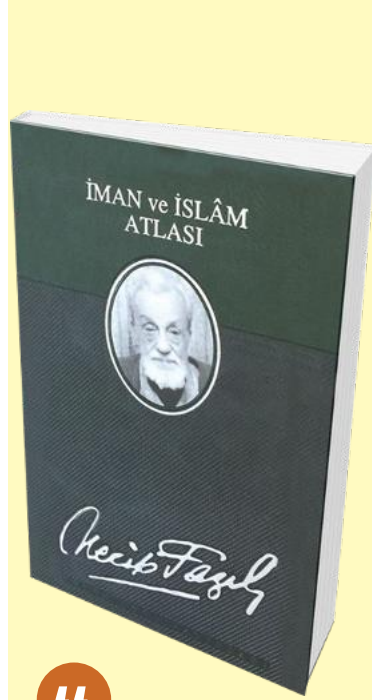
çözüm sunmayı ve dinî hayatı tekrar canlandırmayı amaç edinen böyle hadislerden bir terkip yaparak insana ve topluma her yönüyle hitap etmek istenmiştir. Ayrıca siyasetname türü eserlerde de bu amaç görülmektedir. Meselâ, Maverdî'nin (ö. 450/1058) el-Ahkâmü's-sultaniye eseri, cihaddan zekâta, yönetim esaslarından ahlâk esaslarına, yargı işlerinden askerî işlere kadar hadislerle donatılmıştır.

Bilhassa çalkantılı dönemlerde içtimaî/sosyal olaylara dair hadislerin ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Osmanlı'nın son döneminde modernleşmeye bir tepki olarak Mehmet Ârif Bey'in (1845-1897) Binbir Hadis-i Şerif ve Şerhî eseri ile Birinci Mecliste görev almış ve kritik bir dönemi idrak etmiş Mustafa Takî Efendi'nin (1873-1925) "Kırk Hadis Yahut İlm-i Hâl-i Siyasî" adlı eseri içtimaî hadis şerhçiliğine misal verilebilir. Mehmet Akif'in de sosyal ve siyasî bunalımlara karşı hadislerden faydalandığını belirtelim. Geçmişte ulema, pörsüyen ümmet yapısını canlandırmak için sünnete başvurmuş, Hattâbî (ö. 388/998), Begavî (ö. 516/1122) ve Nevevî (ö. 677/1278) gibi cemiyetçi âlimler hadislerden seçmeler yaparak bu ihtiyacı karşılamışlardır. Hadis edebiyatı bu gayretlerin neticesinde oluşmuştur.

Bir mütefekkir olan Necip Fazıl'ın toplumun değerlerinin alt üst olduğu bir dönemde geldiğini ve bir cemiyet projesi ile ortaya çıktığını düşünürsek, onun hadislere el atmasını da ferdî ve içtimaî oluş açısından ele almamız gerekir. Zaten derlediği hadislerden ve onları yorumlayış tarzından

bu hükme varmamız mümkündür.

Allah Resûlünü varlık ve oluşun başı, "Âlemlerin Nuru" (4) ve "İnsanlığın Tacı" (5) olarak niteleyen Necip Fazıl, hadisleri de âlemin şifresi olarak değerlendirir, hatta tek bir hadisten bile bütün bir kâinat

Necip Fazıl'ın, "bütün varlığım, vücut hikmetim, her şeyim" dediği ve Anadolu gençliğine ithaf ettiği İdeolocya Örgüsü eserinin Cemiyetçilik bahsi, "Hiç ölmeyecekmiş gibi bu dünyaya, hemen ölecekmiş gibi öbür dünyaya çalışınız!" (7) hadisiyle başlayıp bu hadisin şerhi ile sürüyor. Onun İman ve İslâm Atlası eserinde ise, "Hadislerden Dünya Nizamı" başlığında 181 kadar hadis yer almış olup çoğu cemiyet nizamı tesisine dairdir.

muhasabesi yapılacağını söyler. Bu hususu bir hadis nakledden, "Her dâvanın olduğu gibi tek hadisiyle bütün kâinatı ihata etmiş bulunan Peygamberler Peygamberinin" (6) diyerek ifade eder. Birçok mevzuda Necip Fazıl, o mevzuun anahtarı mesabesinde bir hadise yer verir. Meselâ, zarafet ve estetik mevzuunda, "Allah güzeldir, güzeli sever." hadisini, kendimize bakışımız ve dışı karşı siyasetimiz açısından "Hikmet müminin yitiğidir, nerede bulursa alır." hadisini, her dâim yenilik ve aksiyon içinde olmak için "Bir günü bir gününe eş geçen aldanmıştır." hadisini zikreder. Onun zengin hadis envanteri içinde çokça kullandıklarının ideolojisinde kilit taşı vazifesi gördüğünü söyleyebiliriz.

Necip Fazıl'ın, "bütün varlığım, vücut hikmetim, her şeyim" dediği ve Anadolu gençliğine ithaf ettiği İdeolocya Örgüsü eserinin Cemiyetçilik bahsi, "Hiç ölmeyecekmiş gibi bu dünyaya, hemen ölecekmiş gibi öbür dünyaya çalışınız!" (7) hadisiyle başlayıp bu hadisin şerhi ile sürüyor. Onun İman ve İslâm Atlası eserinde ise, "Hadislerden Dünya Nizamı" başlığında 181 kadar hadis yer almış olup çoğu cemiyet nizamı tesisine dairdir. Cemiyetin temeli olan ahlâka dair bazı hadisler de bunların içinde yer almaktadır. Yukarıdaki hadisin şerhini (yorumunu) ise Üstad şöyle yapar:

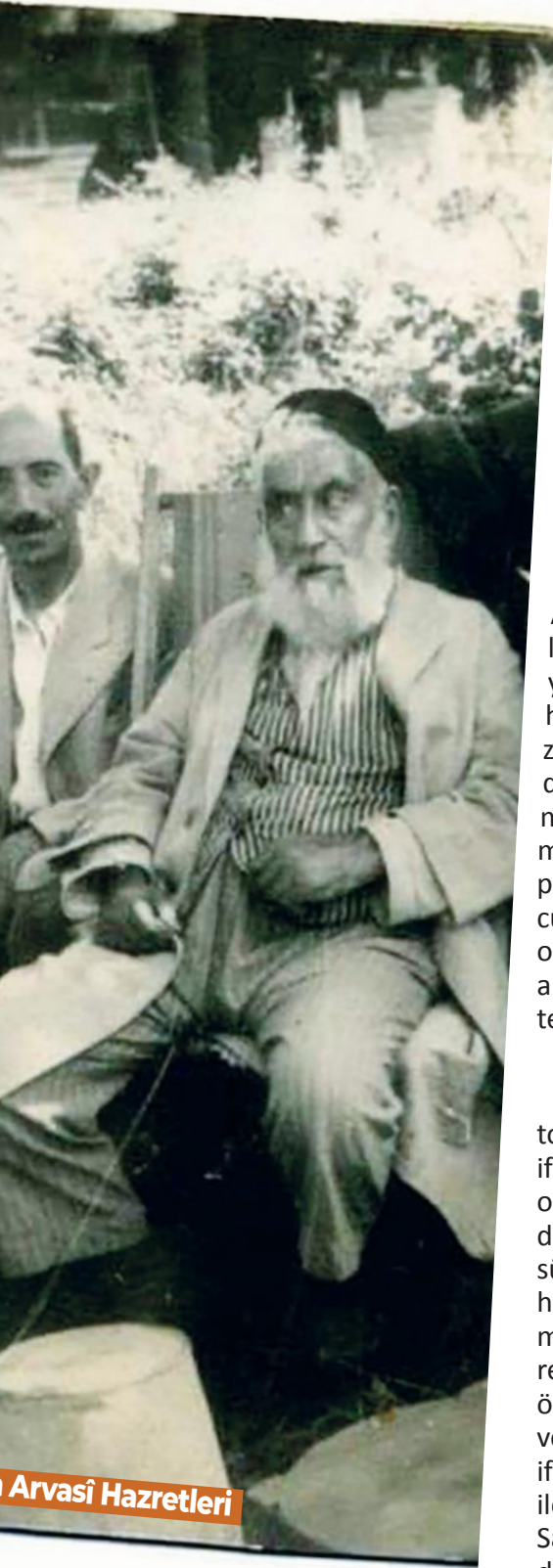
"Dâva, hiç ölmeyecekmiş gibi bu dünyaya ve hemen ölecekmiş gibi öbür dünyaya çalışmanın belirttiği tezat içindeki harikulâde vahdet ve ahengi kavramaktır. Zira işaret ettiğimiz gibi, öbür dünyaya giden yol, bu dünyadan başlar; ve bu dünyadan başlayan yol, öbür dünyaya gider." (8)

Necip Fazıl gibi mütefekkirler hem ahlâkçı hem cemiyetçidirler. Çünkü onlarda topluma faydalı olma amacı önceliklidir. Hadisçilerin çoğunda ise bu anlayışı göremiyoruz. Toplumdan kopuluyor, sadece ilim ve isnad için bu iş yapılıyor. Halbuki hadisler, ferde ve ümmete yol göstermek için vardır. Hadisçiler de toplumun yarasına merhem olmalıydılar.

Günümüzde içtimaî hadisçilik yapan hadisçiler az da olsa bulunmaktadır. Necip Fazıl hadisleri insanlara faydalı olmak için okuyor ve eserlerinde çözüm reçetesi olarak takdim ediyor. Bu mevzuyu "sâlih-müslih olma" şeklinde de değerlendirebiliriz. Önce nefsinin ıslah etme ve sonra toplumu ıslah etme hususu. Necip Fazıl'ın bu hususu mürşidi Esseyyid Abdülhakîm Arvasî'den öğrendiğini belirtmeliyiz. Sâlih olma içe dökündür, müslih olma ise dışı dökür. Hz. Peygamber altı ay Hira'da kendini salih kılmak için inzivaya çekildi, bir şeye hazırlandı veya hazırlatıldı, sonra müslih oldu. Peygamberlik ile cemiyet meydanına atıldı, tebliğ, telkin ve tatbik vazifelerini yerine getirdi. Müslih olan aynı zamanda sâlih'tir. Ancak sâlih olan müslih olmayabilir. İnâncılı olup ancak aksiyona geçemeyenler, sâlih ancak müslih olamıyor demektir.

Hadis alanındakiler de dahil bugün ilahiyatların etkili olamamasının sebebi toplumcu amaç gütmemeleridir. Bunda Cumhuriyet rejiminin ilahiyatçılara biçtiği rol de etkilidir,

Üstad Necip Fazıl ve Esseyyid Abdülhakîm Arvasî

Arvasî Hazretleri

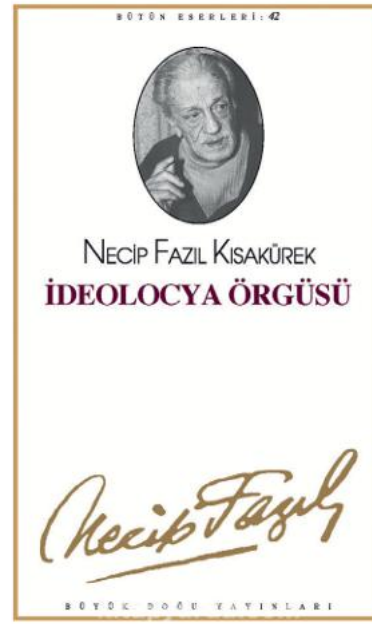
bugün ilahiyatçılar gösteremiyor. İnsanımızın modern hayat karşısındaki ızdırabını dillendirerek, hadislerden sosyal ve siyasî problemlere çözümler çıkararak ve Batıdan Doğudan misaller vererek toplumun yarasına ancak merhem olunur. Necip Fazıl'ın hadisleri anlama ve yorumlamadaki içtimaî yönü çözüm sunucu ve kurtarıcı bir role sahip olmaktadır. Ancak bunu içtimaî hadisçilikten öte bir anlamda yapıyor, ideolojisine temel olarak hadislere el atıyor. Necip Fazıl, Kur'an-Sünnet-İcma-Kıyas delillerini temel referans almış, bu esaslar üzerine tamamen kendi imali ve çağımızın problemlerine çözümler sunucu yepyeni bir dünya görüşü ortaya koymuş bir mütefekkir, aksiyon ve sanat adamı olarak tezahür eder.

İslâm toplumu, bir sünnet toplumudur. Kur'an'ın teori ifade etmiş olması ve pratiği olarak Hz. Peygamberin gönderilmesinden dolayı İslâm'ın sünnetsiz yaşanamayacağını hatırlatalım. Sünnet, kelime mânâsında da görüldüğü üzere, takip edilen yol, yöntem, örnek alınan uygulama, örf ve gelenek olarak toplumu ifadeye dairdir. İslâmın en ileri toplumu ise sahâbîlerdir. Sahâbî, sünnet ve toplum demektir. Necip Fazıl'ın fikriyatında ise sahâbîler ümmetin temel yapısıdır, örnek ümmet modelidir.

Sünnetin toplumun kültürünü ve örfünü oluşturmaları söz konusudur. Bu bazen çok açıktır, bazen ise toplumun davranışlarının içine sinmiştir. Toplum kendi içinde taşıdığı değerlerle bir kültür ifade etmektedir, örfler de bunun bir parçasıdır. Sünnet ve hadislerde geçen bütün örf-ma'ruf kelimeleri de "vicdan-ı umumînin iyi gördüğü şey" mânâsında olup toplumun örfüyle mutabıktır. Eğer mutabık olmayan hususlar var ise, sünnete göre tadil ve tebdile başvurulur. Sünnet, bütün bir toplumun kültür yapısına nüfuz ederek onu şekillendirir. Öyle ki toplum, sünnet olduğunu bilmeden de bu tavır ve

ancak şimdi bunun bahanesi de kalmamıştır. İlahiyatçıların topluma yön verememelerinin sebebi, iman ve itikadları bozuk olanlar bir yana, dinin içtimaî gayelerini dinamik olarak ele almamaları, akademi içinde kapalı kalmaları ve âdetta "ilim için ilim" yapmalarıdır. Bu kadar ilahiyat var, ancak toplum niye böyle bozuk?

Sadece akademik amaçlarla tarihte bir âlimin risalesini ortaya çıkarmak iyi, ancak oradaki hadisleri zaten biliyoruz. Necip Fazıl gibi insanlar burada ehemmiyet kazanıyor. Kendisi aksiyona geçemese, yani salih olup müslîh olmasa bile, Sezai Karakoç'un dahi toplumda gösterdiği tesiri

davranışları uygular. (9) Zaten mesele "Peygamberler olmasaydı, medeniyet olmazdı." (10) tezine kadar varır. Zira insanlığa, yazı, fikir-ilim, meslekler, sanatlar vs. her şeyi öğreten peygamberler olmuştur. Necip Fazıl, toplumları

Hadisler, ferde ve ümmete yol göstermek için vardır. Hadisçiler de toplumun yarasına merhem olmalıdırlar. Günümüzde içtimaî hadisçilik yapan hadisçiler az da olsa bulunmaktadır. Necip Fazıl hadisleri insanlara faydalı olmak için okuyor ve eserlerinde çözüm reçetesi olarak takdim ediyor. Bu mevzuyu "sâlih-müslîh olma" şeklinde de değerlendirebiliriz. Önce nefsinin ıslah etme ve sonra toplumu ıslah etme hususu.

değiştiren, dönüştüren mânâsında peygamberlere "mutlak inkılâpçılar" der:

"Bu mânâda resûller ve nebîler, âdi anlamıyla ihtilâlc olmaktan münezze, en üstün ve erişilmez çapta inkılâpçıdır. Alalâde inkılâpçılara kıyasla onlara "mutlak inkılâpçılar" demek gerekir. (11)

Hülasa Necip Fazıl, sünnetin fert ve toplum inşaindeki esaslı rolünü görmüş ve cemiyetçi mütefekkir olarak fikriyatının temellerini hadis ve sünnetin sağlam taşlarıyla döşemiştir.

Dipnotlar

- 1-Ertuğrul Boynukalın, Makâsıdü's-Şerîa, DİA, Ankara, 2003, cilt XXVII, s. 425.
- 2-H. Yunus Apaydın, Karâfi, DİA, İstanbul, 2001, Cilt XXIV, s. 394-401.
- 3-Bu hususta bkz. Tâhir b. Âşûr, İslâm Hukuk Felsefesi (Makâsıdü's-Şerîati'l-İslâmiyye), trc. Mahmut Erdoğan-Vecdi Akyüz, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2013.
- 4-Necip Fazıl Kısakürek, İdeolocya Örgüsü, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2017, s. 234.
- 5-Necip Fazıl Kısakürek, Çöle İnen Nur, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2020, s. 105.
- 6- Necip Fazıl Kısakürek, İdeolocya Örgüsü, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2017, s. 263.
- 7-Beyhakî, Şuâbü'l-İmân, II. 402 (hadis no: 3886.)
- 8-Necip Fazıl Kısakürek, İdeolocya Örgüsü, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 2017, s. 404.
- 9-Hayati Yılmaz, Toplumsal Dönüşümde Sünnet, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2004, s. 92-94.
- 10-Salih Mirzabeyoğlu, İstikbâl İslâmındır, İbda Yayınları, İstanbul, 2018, s. 113.
- 11-Necip Fazıl Kısakürek, İhtilâl, Büyük Doğu Yayınları, İstanbul, 1998, s. 7.

PROF. DR. AHMET FEDAİOĞLU: CİHAD AYI RAMAZAN

Cömertlerin cömerdi, Cenab-ı Allah böyle bir ayı ikram etmiş... Bu mübarek ay, birlik ayıdır... İnsanlar birlikte iftar ediyor, birleşiyor, anne-babalar evlatlarıyla bir araya geliyor değil mi? Özürler kalkıyor büsbütün... Sulh günleri tabîi. İnsanlar kalp kırmaktan kaçınır, küsler barışır... Yardımlaşma da söz konusu tabîi. Zenginler de bu mübarek ayda zekâtını veriyor. Programını öyle yapmış. Ramazan af ayı, günahların af olması için niyaz edilen güzîde bir ay... Her ay isteyebilirsin; ama Ramazan'da daha çok istersin...

“Ramazan” denilince, akla ilk etapta oruç tutmak ve iftar sofraları geliyor. Ramazan denilince bir Müslüman’ın hatırasına ne gelmeli?

Ramazan, Allah’ın mü’minlere yaptığı bir ikramdır. Eskiden insanlar çok uzun yaşıyorlardı. Mesela Hazreti Nuh zamanında bir adam 300 yaşında öldüğünde, “ne kadar genç gitti şu adam” diyorlardı. 300 yıl az olarak algılanıyordu. Şimdi ise 100 yaşına basan biri oldu mu, “Allah Allah” diye tepki veriyorlar. Bu aradaki farkı gidermek için Rab, bize Ramazan’ı ikram etti. Ramazan diğer ümmetlere verilmedi. Oruç verildi evet; ancak Ramazan diye bir ay yok... Kadir gecesi mesela, ibadetle geçirilmesi lâzım. O geceyi geçirdiğinden dolayı, Cenab-ı Allah asgari 83 yıllık mukafat vereceğini söylüyor bakınız... Yâni, “bin yıldan daha hayırlı bir gece.” Bin yıldan daha hayırlı ne demek? Beş bin yıl da olabilir, on bin de; belki daha fazla... Bilemiyoruz. Cömertlerin cömerdi, Cenab-ı Allah böyle bir ayı ikram etmiş... Bu mübarek ay, birlik ayıdır... İnsanlar birlikte iftar ediyor, birleşiyor, anne-babalar evlatlarıyla bir araya geliyor değil mi? Özürler kalkıyor büsbütün... Sulh günleri tabîi. İnsanlar kalp kırmaktan kaçınır, küsler barışır... Yardımlaşma da söz konusu tabîi. Zengin-

ler de bu mübarek ayda zekâtını veriyor. Programını öyle yapmış. Ramazan af ayı, günahların af olması için niyaz edilen güzîde bir ay... Her ay isteyebilirsin; ama Ramazan’da daha çok istersin, bilirsin, Allah bu ay bir sürü ihsan bahşeder...

Resûlullah’a ümmet olma yetkisi verilmiş; fakat ümmetinden olabilmek zor iş. Böyle bir Peygamber olmadı hiç. Dünyadaki bütün insanlar, Resûlullah’a imân ederek uymak mecburiyetindedir. “Efendim ben Musevîyim, Hazret-i Musa’nın yolundan gideceğim.” diyemezsin. Resûlullah’a gideceksin... “Efendim ben Hazret-i İsa’ya tâbi oluyorum.” diye bir lüks yok. Cenab-ı Allah ne diyor: “Allah’ın indinde muteber din şu andan kıyamete kadar İslâm’dır.” “Kim ki İslâm’dan başka bir dini kendine din edinirse, onu kabul etmeyeceğiz.” diyor. Allah-ü Teâla diyor... “Kabul etmeyeceğim.” diyor, bitti!.. Sen kime kabul ettireceksin bunu? Ramazan ayı her yönüyle bereket ayıdır... İlim, yardım, kardeşlik, kenetlenme ayı... Vaktimizin çoğunu camilerde geçiriyoruz... Tera-vih, gece ve tespih namazları var mesela... Elbette diğer günlerde de ibadet edilir; Ramazan’da bu işin tadı bambaşka.

Ramazan aynı zamanda İslâm dininde ilk cihadın yapıldığı aydır. Bedr Savaşı,

Ramazan’da... Biliyorsunuz... Ramazan, kâinat için bereket ayıdır. Anlayan anlıyor, anlamayan da ahirette mahrum olacak. Allah hepimizi bu mübarek ayın hakkını verenlerden etsin.

Amin. Peygamber Efendimiz ve ashab-ı Ramazan’ı nasıl geçiriyorlardı?

Resûlullah (s.a.v) ile ashab-ı arasındaki ilişki protokole tâbi değildi. Devamlı açıktı kapı. Resûlullah onların imamı... Günde beş defa, arkalarında namaz kılıyorlar. Şimdi biz cumhurbaşkanı ile irtibata geçmeye çalışsak, dünya iş, seni programa sokarlar. Ama Resûlullah Efendimiz kapıları açmıştır. Mescidin kapısı her zaman, herkese açık... Mescid kapanmadı hiç! Ashab-ı Suffa, kırk kişiydi... Devamlı orada yatar, kalırlardı. Müslümanlar ve İslâmiyet için ne iş varsa yaparlardı, rızıklarıyla yaşarlardı. Ashab ile Resûlullah arasındaki ilişki bilhassa Ramazan’da çok güçlenirdi. Ashab rızıklarını paylaşırdı, mesela birine bir hayvan geldi, onu ihtiyacı olana verirlerdi... Öte yandan Ashab-ı Kiram’dan başkası, öbür Müslümana lâzım gelen şeyi verdi. Ne güzel yardımlaşırlardı. Bu yardımlaşmanın başında da Resûlullah Efendimiz bulunurdu. Resûlullah, Ashab’ın evini gezerdi... O’nu gören Sahabî Efendilerimiz de takılırdı peşine, Ashab’ın

hâlini gözetirdi... Bakardı ki evde ikram edecek bir şey yok, erzak az... Niye? Çünkü Ashab, elinde ne varsa verirdi... Rızık veren Allah... Sonra Efendimiz'in yanında bulunan Sahabîlerden biri eve koşar, bir salkım hurma alır gelirdi. Bir salkım hurma 40-50 kilo gelir diyelim, veriveriyor oracıkta... Yahut biraz süt getiriyor, artık evde ne aş varsa...

Bir gün Resûlullah Efendimiz, kapıdan dışarı çıkarken görüyor ki Sahabîden birisi çok aç... Bekliyor, "bir Müslüman gelir de, onunla beraber giderim" diye... Onunla eve varacak, beraber yemek yiyecekler... Hiç kimse geçmemiş o sıra... Bu Sahabî de, Ebû Zer Cündeb b. Cünâde b. Süfyân el-Gıfârî... Resûlullah'ı gördü, beraber yürüyorlar... Onu gören Sahabî peşlerine takıldı, 17-18 kişi oldu. Sahabîden birinin evine girdiler, evde sadece bir küçük tas süt var... Başka bir şey yok... "Ya Resûlullah ikram edeceğim de başkasına yetecek kadar yok." dedi. Peygamber Efendimiz "Sen getir onu." dedi. Ashaba tek tek verdi Ebû Zer, herkese dağıttı. O tasta herkes içti ve hepsi doydular. En son da Resûlullah'a verdiler, Resûlullah kendine istedi, O da doydular. Burada iki ders var: İlki Allah'ın habibi Hz. Peygamber hiç kimseyi arkasında bırakmıyor, kendisi arkalarına geçiyor. Nimet verilirken "onlar benden önce alsın" diyor. İkinci olarak Cenabı Allah'ın kendisine gösterdiği lütfu, Peygamber efendimiz başkalarına da gösteriyor. "Bütün millet içti ardından Resûlullah içti ve hepsi doydular sonra da dolu olarak ev sahibine geri verdik." diyor Sahabî efendimiz. Başka ne var burada: Müslüman bir birinin artığından içebilir mi içemez mi? Dünyada kimse kimsenin artığını yemiyor, niye? Sünnetle yaşamadıkları için. Oysa Resûlullah efendimiz ne diyor? "Müminin artığı diğer bir mümine şifadır." Ben bir arkadaşımın kalan suyunu içsem bu bana şifa olur. O nedenle Resûlullah ve ümmeti arasındaki ilişki çok rahattı. Her saat kapısını çalıp Resûlullah yanına geliyorlardı. Şimdi sen bir cumhurbaşkanı yanına gitsen, peşine takılsan seni hemen derdest ederler eğer cahilsen. Eğer cahil değilsen daha fenasını sana yaparlar, hapse atarlar. Sen kim oluyorsun da takip ediyorsun? Fakat Resûlullah'ın yanına herkes gelebiliyordu. Çünkü Resûlullah ashâbı gibi yaşıyordu, hepsi aynı konumdaydı. Resûlullah eline bir şey geçerse ashâbına dağıtırdı. Hz. Ayşe annemiz "Bazen üç gün geçerdi evimizde yemek pişmezdi." diyor. Kimin evinde oluyor bu? Allah'ın en sevdiği kulunun evinde. İkrama bakın, sabra bakın! Bu olayın dersten başka bir şeyi var mı? İşte bu derstir bize. Bizde iki gün yemek pişmesin ya da aynı yemek iki kez önümüze gelsin, nasıl tepki vereceğiz! Oysa bizim Resûlullah'tan ve ashaptan alacağımız milyarlarca ders var. Bu insan-

lar bizim önderimizdir ve ne yapsalar bize örnektir.

Ramazan ayı da onları anlamamız için bize bir fırsat verebilir. Peki hocam zamanımızda Müslümanlar Ramazan'ı nasıl geçirmelidir?

Ramazan'da İslâm dünyasının kendine has adetleri vardır. Bunları kimi İslâm dini açısından iyi kimisi de iyi değildir. İyi olan nedir mesela: Türkiye gibi Suudi Arabistan gibi yerlerde iftarlarda büyük ziyafetler verilir. Her zengin fakirlere iftar vermeye çalışır. Bu noktada hükümet de belediyeler de devreye girer. Muazzam bir hareketlilik vardır. İnsanlar birbirlerini iftara davet ederler. Herkes birbirlerini ziyaret eder, iftarlar verilir. Peki ortaklaşa para toplayıp tek bir yerde iftar yapsak olmaz mı? Olmaz. Peygamber Efendimiz ne diyor "Bir mümin başka bir müminin sofrasına gittiğinde bereketle girer, ev sahibinin günahlarıyla çıkar." ve "Bir mümin başka bir müminin evine gittiğinde beraberinde 101 tane nimeti taşıyan bir melek gelir, birini misafire diğer yüzünü de ev sahibine bırakır."

İyi olmayan şeyler de var mesela. Nedir? İnsanlar teravihlerini kılıyorlar ve ardından çadırlar kurup eğlenceler yapıyorlar. Bu ay mübarek bir aydır, şarkılar türküler söylenecek bir ay değildir. Esasen hiçbir ay yapılmaz da böyle bir şey bu ay daha kıymetli olduğu için hiç yapılmaması gerekir. Eğlencede sabahlarlar hatta dansözlerin geldiği bile olur, Araplarda var bunlar. Bunlar İslâm'a aykırı şeylerdir. Bizim ölçümüz birdir: İslâm'ın yasakladığı şey Ramazan'da da yasaktır Ramazan sonrasında da yasaktır. İzin verdiği de her zaman serbesttir. Sadece ihrama has kurallar vardır ancak içki gibi yasaklar her yerde ve zamanda haramdır.

"NAMAZ BİTİNCE İMAMLIK DA BİTİYOR!"

Ramazan'da teravihler ve oruçlarımızın şeklin ötesine geçemiyor. Teravihler alelacele kılınıyor, oruç sadece yemek yememek olarak görülüyor. Bunun sebebi nedir?

Çok büyük yanlışlık bu. Ben hayatımın neredeyse elli yılını Arap ülkelerinde geçirdim, 18 devlette bulundum. 136 ülke gezdim Müslümanların yaşadığı, gayri Müslimlerin yaşadığı. Bu teravihte hızlı kılma olayı sadece bizde var. 16 dakikada teravih kılınlar oluyor, böyle bir şey olmaz. Teravihi kıldıran kişinin okudukları cemaat tarafından anlaşılması gerekir. Bizde ise olabilecek en kısa, çok süratli sureler okunuyor, bu caiz değildir. Mesele 20 rekâtlık bir namaz kılmak değil huşu ile kılmaktır. Duruma göre sekiz rekât da kılınır, Resûlullah kılmış da. Ama esas mesele huşu ile kılmaktır.

Misal veriyorum, her ayette 2 buçuk

Ramazan aynı zamanda İslâm dininde ilk cihadın yapıldığı aydır. Bedr Savaşı, Ramazan'da... Biliyorsunuz... Ramazan, kâinat için bereket ayıdır. Anlayan anlıyor, anlamayan da ahirette mahrum olacak. Allah hepimizi bu mübarek ayın hakkını verenlerden etsin.

sayfa okur. Onun için Türkiye'mizde teravihler çok hızlı. Diğer ülkelerde bu şekilde seri kıldıranı görmedim. Diyanet İşleri Başkanı'nın çok büyük hatası var bunda. Zaten imamlarımızın çoğu namaz imamı. Çoğu imamlık yapmıyor da jimnastik yapıyor. Sanki namaz bitince imamlık bitiyor. Cemaatin de onu düzeltmesi lazım ama cemaat de ilgilenmiyor. Diyelim imam iki gün izin alsın, namaz vakti camiye gelmiyor, niye, çünkü izinliyim. Namazı da ehil olmayan biri kıldırıyor. Bunlar hep sorumlulukların sonuçları ve bu hata Diyanet İşleri bakanlığından kaynaklanıyor. Bir kere hafız olmayanı, Kur'an'ı anlamayanı imam yapmayacaksın. Bazı imamlar maaşları haricinde Kur'an okuyup bunun parasını alıyor. Bu helal değil! Allah'ın kelamı parayla satılmaz. Zaten İslâmî bir elekle süzgeçten geçirilse, imamların çoğu elenir.

İmamlık da bir memur mesleği gibi görülüyor. Namazı kılıp falan yere yetiştirim diye düşünüyor.

Biz üniversitede hocayız. Üniversiteden çıkınca hocalığımız burada kalmıyor. Her alana taşıyoruz bunu. Fakat imamlıkta böyle olmuyor, memur gibi bakılıyor. Tam çıkacaktım sen geldin ve sana vaktimi harcıyorum bundan da rahatsız olmuyorum, çünkü bu da benim görevim. Bunun için karşılık beklemem de yanlıştır. Allah için verilen bir şeyin içine başka bir şeyi ortak etmemek lazım. "Yüzde yüz benim için olmayan bir şeyi kabul etmem" diyor Allah. "Bu camiye yaptıracağım ama benim ismim yazacak." desen olmaz. Bir çok Sahabe var, git o zatların ismini yazdır. Bunun sahibi sen değilsin ki? Birine bir şey verirken de alırken de, birine vururken de hep Allah için yapmak şart.

Teşekkür ederiz cevaplarınız için.

Ben teşekkür ederim, Ramazanımız mübarek olsun.

ORUÇ VE SAĞLIK

FATMA KOLAÇ

Diğer ibadetler gibi orucu da Müslümanlar olarak birtakım menfaatler elde etmek için değil Allah'ın emri olması ve O'nun rızasını kazanmak için tutarız. "Kim inanarak ve mükafatını Allah'tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa, geçmiş günahları bağışlanır."

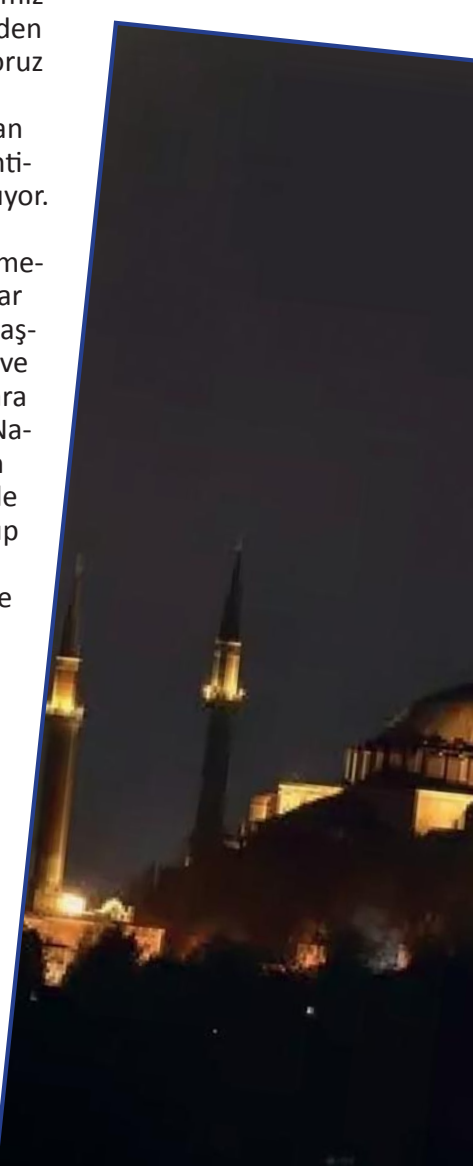
Denilebilir ki hemen hemen geçmiş bütün dinlerde oruç tutma ibadeti şekil, zaman, gaye ve mahiyeti farklı olarak var ola gelmiştir. İslam'ın beş şartından biri olan oruç da hem beden hem de ruhen bir ibadet olup kula dünyevi ve uhrevi kazançlar sağlar. Fakat Müslümanlar bu kazançlardan ziyade Allah'ın emretmesi ve farz kılması üzerine oruç tutarlar. Bunun yanında İslam alimleriyle bilim insanları orucun hikmetlerini araştırıp faydalarını sıralamışlardır. Buradaki amacımız orucun farziyetinin hikmetlerine ve belli zaman aralığında aç kalmanın insan üzerinde bedenen ve ruhen etkisine bakmak... Ayrıca oruç ibadetini esas alıp "Aç durunca ne olacak sanki, bu asırda hala oruç mu tutulur?" diyenlere karşı orucun tıbben faydalarının üzerinde durmaktır.

"Oruç tutunuz ki, (madden ve manen) sıhhat bulasınız." (et-Terğib ve "Terhib, 2/83").

Genel bir ifadeyle oruç, belirli zaman

aralıklarında yiyecek, içecek veya her iki eylemden uzak durmadır. Doksan bir yaşında ölen İngiltere Başbakanı Winston Churchill oruç tutarak sağlığı korumanın en önemli yönü kendini yemek yemeden alıkoymak olduğunu söylemiştir. Defalarca 24 hatta 48 gün oruç tuttuğu bilinir. Aşırı yemek yemekten dolayı kendisinde oluşan rahatsızlıklarla savaşmanın ve güzelce düşünebilmenin tedavisinin oruç olduğunu söylemiştir. Eski zamanlarda İsveç, İngiltere ve Amerika gibi bazı devletlerde oruçla tedavi yurtları vardı ki buralara gidenler normal olarak üç hafta yatılı kalıyorlardı. Bu gibi tedavi yurtlarında kalanlar oruç müddetinin sonunda değil kendilerini aç zayıf hissetmek, bilakis Amerika'nın meşhur yazarlarından Upton Sinclair'in dediği gibi kendilerini daha sıhhatli ve eskisinden birkaç yaş daha gençleşmiş buluyorlardı. (Etik, 1972) Oruç, hastalıklı vücuda şifa, zihne de berraklık verir. Kalp hastalıkları riskini azaltan, dengeli kilo vermeyi kolaylaştıran diyet gibi fiziksel sağlığa olumlu etki eden pek çok davranış

dinler tarafından teşvik edilmiştir. Sağlık uzmanları, bedendeki zehri oruçtan daha iyi atacak bir şeyin olmadığı kanaatindedirler. Yaşadığımız çağda gereğinden fazla gıda alıyoruz veya aldığımız gıda kimi zaman bedenimizin ihtiyacını karşılamıyor. Bundan dolayı midemizin hazmedemediği gıdalar vücutta hantallaşma, yorgunluk ve diğer hastalıklara sebep oluyor. Nasıl ki bütün gün insan, bedeniyle dimağıyla çalışıp sonra akşam olunca enerji ve güç toplamak için uykuya dalyorsa, bedenimizin de dinlenmeye, gıdaların hazmedilmeye ve enzimlerin, yağların yenilenmesine

ihtiyacı vardır. Martin isimli Alman müte-hassısı diyor ki: “Bugün birçok kimsenin asabi hastalığa tutulmasının sebebi, beyin hücrelerinde dolaşan kanın gıda zehirlerle bulaşmış olmasıdır.” Cuelpa isimli Fransız doktor insanlardaki hastalığın 4/5’inin gıda maddelerin mide ve bağırsaklarda ekşimesinden kaynaklandığını söyler. Orucun sağlıklı olduğunu tespit ederek 2016’da Nobel Tıp Ödülü kazanan Japon biyolog ve bilim adamı Yoshinori Ohsumi orucun insan sağlığına iyi geldiğini bilimsel olarak tespit etti.

Çığır açan bu araştır-maya göre üç günlük oruç yaş-lılarda bile vücudun bağışıklık mekanizma-sını komple yenileyerek vücudun dinçleşmesini sağlıyor.

Prof. Dr. Yavuz Yörü-koğlu aç kalma durumunda vücutta şunları gözlemledi-ğimizi söyler: “Kan şekeri dü-zeyinde düşme olur. Kan, insülin düzeyinde düş-meye başlıyor. Vücuttaki şeker

depoları tükenince metabolizma yağ yakma moduna giriyor. Bununla beraber gençlik genleri denilen “sirtuinler” aktive olarak gençlik hormonu “somatotropin” salgılamasına neden oluyor.” Vücutta bulunan Lizozom isimli hücre ise belirli dönemlerde DNA’sı bozulmuş yaşlanmış proteinleri yemek, bunları enerji olarak kullanmak ve yenilenmesini sağlamaktadır. İnsanın bir müddet aç kalmasıyla sadece zehirli maddeler vücuda girmekle kalmaz aynı zamanda vücuttaki zehirli maddeleri dışarı atar. Buna bir nevi vücudun tazelenmesi denilebilir. Bedenimiz önce kandaki yağları daha sonra karaciğerlerimizde birikmiş yağları enerji olarak kullanmaya başlar. Böylelikle karaciğer yağlanması da azalır. Enflamasyon* baskılanır. Bağışıklık sistemi güçlenir. Sağ-lıklı kilo verilir. Gençlik genleri harekete geçerek gençlik hormonları salgılanır. Çoğu zaman vücuttaki kabarcıklar, ırlar, yüzdeki sivilceler, fazla ve zararlı yağlar ortadan kalkar. Normal zamanlarda kalp her dakikada bir 70, her yirmi dört saatte 100.800 defa çarpmaktadır. Oruç anında kalp gıda maddelerin hazmedilmesine yardım etmeyeceğinden dakikadaki kalp çarpıntısı 60, günlük kalp çarpıntısı ise 86.200’e düşüyor. Yani 14.300 defa kalp daha az çarpmaktadır. (Etik, 1972) Ayrıca oruç sebebiyle sigara ve alkol tüketilme-mesi de önemli kazançlar arasındadır. Oruç beden ile yapılan bir ibadet olma-sının yanında güçlü bir irade ve nefis terbiyesi gerektirir. Hem fiziksel hem de ruh sağlığı açısından önemli fonksiyonları vardır. Ruh sağlığı açısından orucun şükür, empati, alçakgönüllülük, yardımseverlik, iyimserlik, sosyalleşme vb. gibi psiko-sos-

yal açıdan pozitif fonksiyonları bulun-maktadır. Yine oruç, bireye olumsuz hadiselerin üstesinden gelme/başa çıkma becerisi kazandırır. Nitekim orucun en önemli fonksiyonlarından birisi de bireye sabır kazandırmasıdır. Oruç ibadetinin, bireyde müspet bir kişilik özelliği olarak diğerkâmlık ve cömertliğin gelişmesinde de oldukça etkili olduğu söylenebilir. (Çınar, 2021)

Fransız Profesör Pier Mulen diyor ki: “İslam dünyasının en yararlı kurumların-dan biri oruçtur. Oruç, bedenin hem fizikî, hem ruhî dinlenişidir. Dokuları temizler, birikmiş toksinleri, zehirleri atar. Müslü-manlar böylece her yıl bir ay bedenlerini dinlendirirler. Hristiyan dininde orucun olmaması büyük bir kayıptır. Aslında in-sanların her hafta bir gün oruç tutmaları, başka bir deyimle diyet etmeleri ve sade-ce meyve suyu içmelerinde büyük yarar var. Böylece vücut, doku ve organlarında-ki zehirleri atar, beden dinçleşir.” Orucun daha nice faydaları vardır ki bilim dünya-sında bunlar delillendirilmiştir. Fakat di-ğer ibadetler gibi orucu da Müslümanlar olarak birtakım menfaatler elde etmek için değil Allah’ın emri olması ve O’nun rızasını kazanmak için tutarız. “Kim ina-narak ve mukafatını Allah’tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa, geçmiş günah-ları bağışlanır.” (Buhari, Savm: 6) Yukarıda geçen bazı ifadelerimi belirginleştirerek söylemek isterim ki oruç sadece aç, su-suz kalma olayı veya daha sağlıklı olmak için perhiz yapmak değildir. İnsanı kötü alışkanlıklardan temizleyen, iyi huylar ka-zandıran bir ahlak eğitimidir. İnsanı olgun-laştırmak ve ahlaklı bireylerin yetişmesine olanak sağlamaktadır. Yani oruç kalkandır. (Müslim, Sıyam, 162) Ve biz Müslümanlar orucu hepsinden öte, Allah’ın emri oldu-ğu için tutarız.

Dipnotlar:

*Mikroplara, ölü hücrelere ve zararlı madde-lere karşı bağışıklık sisteminin kullandığı önemli savunma yöntemidir.

Kaynakça:

Kahraman Abdullah (2015). “İbn Arabi’nin Bakışıyla Oruç ve Esrarı.” Ramazan ve Oruç. Ümraniye Belediyesi. Belikan Basım. Haziran, İstanbul.

Cılacı Osman (1978). “Semavi Dinlerde Oruç. Diyanet Dergisi.” Cilt XVII. Sayı 3, s. 192-208.

Çelikkaya Hasan (1969). “Ramazan ve Oruç.” İslam Medeniyeti. 2/24.

Hamidullah Muhammed. “Niçin Oruç Tutu-rız?” Diyanet İşleri Reisliği 1960 Yıllığı.

Etik Arif (1972). “Sağlığın En İyi Çaresi Oruç.” İslam Medeniyeti, 3/25.

Çınar Mehmet (2021). “Oruç İbadetinin Ruh Sağlığı Üzerine Etkisi: DeneySEL Bir Araştırma.” Hitit İlahiyat Dergisi, (Aralık, 2021) 20/2.

Özbuğday Şükrü. “Oruç ve Hikmetleri.” www.dergi.diyaret.gov.tr

www.islamansiklopedisi.org.tr

www.dergipark.org.tr

BİR GÜNLÜK

16. yüzyıl hikayesi

M. TAHA İNCİ

Şehirde her şey yerli yerine oturtulmuş vaziyette. Hiçbir yapı bir diğer yapıyı taciz etmiyor, önüne geçmiyor. Şehrin dokusunu bozan hiçbir şey göremiyorum. Evler, camilerin minarelerini geçmediği için de ezan sesi tüm sokaklara yayılıyor.

Mimar Sinan'ın bir külliye olarak inşa ettiği ve imaret, tabhane, türbe, vakıf, medrese ve mekteplerden müteşekkil olan Şehzade Camii'ne birkaç kapıdan girilebiliyor. Ben genelde Şehzade Camii'ne Bozdoğan Kemerinin en sonundaki revağından direkt bahçeye bağlanan kapısından giriyorum. Bu kapının etrafı birkaç yapıyla çevrelendiği için dışarıdan görülmüyor. Ne zaman Bozdoğan Kemerinin revaklarından camiye girecek olsam sanki 21. yüzyıldan 16. yüzyıla geçiyormuşum hissine kapılıyorum.

Caminin bahçesine adımımı attıktan sonra bambaşka bir alemde olduğumu hissediyorum. Sanki birazdan Mimar Sinan gelecek ve caminin bir eksiği var mı diye bakacak. Yahut birazdan bahçeye başlarında sarık Osmanlı kıyafetiyle birkaç kişi gelip oturacak ve sohbet edecek. Bahçeyi gezdiğim zaman dışarıdan gelen gürültüyü de işitmez oluyorum. Asırlık çınar ağaçlarını görünce bu cami bu ağaçların yanına mı inşa edilmiş diye geçiriyorum içimden. Başımı kaldırıp bozulmamış örtüsüne bakıyorum Sinan'ın çiraklık eserinin. Aşlamayan bu güzellik abidesi beni daha da heyecanlandırıyor. Caminin avlusuna doğru hızlı hızlı yürüyorum. Caminin avlu kapısıyla avludaki abdesthanenin kubbesi ve caminin ana girişinin simetrik duruşu karşılıyor

beni. Mikrofondan okunan ezan sesini duymuyorum bile. Revakların arasında kayboluyorum adeta. Tüm sütunları kucaklayacakmışım gibi bir hisle başımı çeviriyorum duvarlara. Avlu içindeki kubbelelerin küçük ihtişamı ana kubbeye yönlendiriyor beni. Ayasofya'nın kubbesini geçen Selimiye Camii kubbesinin hazırlığı diyorum Şehzade Camii'nin 18.42 metre çapındaki kubbesine.

İçerideyim. Dört yarım kubbe ve dışarıda gördüğüm ana kubbenin şimdi içeriden görünen billur hali. Ve bunların hepsi dört fil ayağına oturtulmuş vaziyette. Tüm duvarlar da bunlara bağlı olarak bir eseri oluşturmuş. Mihrap üstünde ve tüm kapı girişlerinde yer alan mukarnaslar adeta bu eşsiz sadeliği alabildiğine ihtişamlı gösteriyor. Onlarca penceresiyle içeriye dolan ışığın verdiği görüntü de yine Sinan'ın dehasına işaret ediyor.

Tekrar bahçedeyim ve girdiğim kapıdan şimdi dışarı çıkıyorum. Yani 16. yüzyıldan 21. yüzyıla dönüyorum. Evet, bir rüyadan uyanmışım ve gerçek, tüm çıplaklığıyla karşımda duruyor. Ezik büzük betondan evler, birbirine sırtını yaslamış yapılar, geçilmez çirkin mi çirkin sokaklar, çekilmez araba gürültüsü, birbirine bağırarak, deli gibi etrafa koşturan, yere tüküren, kötü giyinen, ruhsuz, hissiz, gayri ahlaki insanlar... Güzel bir rüya-

dan kabusa uyanıyorum sanki ve bu kâbus hiç bitmeyecek biçimde çepçevre sarıyor ruhumu. O kapıdan çıktığımda 21. yüzyılın beni daraltan, bunaltan, sesimi ve soluğumu kesen vahşi tavrıyla karşılaşıyorum. Bu geçmeyecek olan kâbus için aynı rüyaya dönmenin dayanılmaz isteği doğuyor bende. 21. yüzyıl İstanbul'unu 16. yüzyılının İstanbul'u haline getirmek muhal midir bilmem ama hayalini kurmak, rüyasını görmek neden zor olsun ki?

O halde hem kendime hem de siz sevgili okuyucuya şu soruyu sormak istiyorum; o kapıdan çıktığım an 16. yüzyılda olsaydım hangi manzarayla karşılaştırdım? Gelin birlikte gezelim o İstanbul'u...

Kapıdan çıktıktan sonra sanki sessiz bir dünyaya adım atmış gibi hissettim kendimi. Uzaktan gelen hafif uğultu dışında hiçbir ses işitmiyorum. Çevremde hemen hemen ev yok. Az ileriden atların nal sesleri geliyor. Biri atın yuları ellerinde dört nala sürüyor hayvanı, arkasından da ata bağlanmış dört tekerli bir kutu çekiliyor. Her yeri rahatlıkla görebiliyorum. Şehirde her şey yerli yerine oturtulmuş vaziyette. Hiçbir yapı bir diğer yapıyı taciz etmiyor, önüne geçmiyor. Şehrin dokusunu bozan hiçbir şey göremiyorum. Evler, camilerin minarelerini geçmediği için de ezan sesi tüm sokaklara

yayılıyor. Şehrin yeşillerle örtülü güzelliği karşısında kalakalıyorum meydana.

Şehrin en meşhur bedesteni olan Galata Bedesteni'ni görmeye gidiyorum. Bu bedestenler şehrin nabzının attığı yerler. Şehrin dörtte birini oluşturan bedestenler ekonomik açıdan büyük fayda sağlıyor. Üretilen her türlü mal buradan halka satılmakta. Kıymetli eşyaların da yer aldığı bedestenler ticaretin kalbi mesabesinde. Kuyumcular, halıcılar, kumaşçılar, aktarlar ile birlikte terzi, çömlekçi, iğneci, hakkak, bakırcı, ciltçi gibi esnaf ve zanaatkarlar da yer alıyor. Dışarıdan gelen yabancılar da yine bedestenlere uğramakta, hanlarda dinlenmekte. Aklıma Evliya Çelebi'nin, Seyahatnâme'sinde Galata Bedesteni'ni tarif ettiği geliyor. "Bir kale gibi dört demir kapılı ve çatısı kurşunla örtülü kubbeli 200 dolaplı (dükkanlı) metin bir bedesten..."

Kare biçiminde inşa edilen ve dokuz bölüme ayrılan Galata Bedesteni'nin etrafında da Yelkenciler, Rüstem Paşa hanları ve bazı ahşap dükkânlı çarşılar yer alıyor.

İsminin Hakkak Ali olduğunu ve oymacılık mesleğini icra ettiğini öğrendiğim biriyle tanışıyorum bedestende. Çeşitli maden, ağaç ve taşlara çeşitli hat yazıları yazan ve bunu oyarak yapan hak ustası beni evine davet ediyor. Genişçe bir avlusu ve ortasında çeşmesi olan bir eve getiriyor beni. Ev iki kattan oluşuyor. Harem ve selamlığı bulunan Osmanlı evleri adeta bir Müslümanın en ideal şekilde yaşama yeri olarak inşa edilmiş. Kendi duygu ve düşünceleri Osmanlı evinin bizzat kendisinde toplanmış.

Evin odaları birbirinden bağımsız biçimde yapılmış. Her bir odanın kapısı bahçeye ve avluya açılıyor. Kare planlı bu odalar her türlü görevi görüyor. Ahşap olan bu ev horasan harcı kullanılarak yapılan kolonlarla muhkemleştirilmiş.

Evde en çok dikkatimi çeken bir odadan diğer odaya dönerek geçen bir dolabın olması. Bu dolabı çevirdiğinizde diğer taraftan evin hanımının koyduğu herhangi bir şey döner dolap sayesinde yan odaya anında getiriliyor.

Neyle geçiyor bunların ömürleri diye düşünüyorum içimden. Eve geleli 10 dakika olmadı ama sanki 10 saattir bu evdeyim. Ali Usta bana şehirde insanların çoğaldığı için birkaç seneye varmaz buraların yaşanmaz bir yer olacağından bahsediyor. İçin için gülüyorum Ali Usta'nın sitemine. Evler, insanlar gibi duygu ve anlam yüklü biçimde şehre dahil olmuş

vaziyette. Ev sahibi pencerelere konulan sarı renkli çiçeklerin o evde hasta olduğuna işaret olduğunu, eğer çiçekler kırmızı ise o evde evlenme çağında bir kızın olduğunu söylüyor. Ali Usta hakkaklığın inceliklerini anlatıyor. Uzun süre sarayın hakkaklığını da yapmış. Herkes hakkak olamıyor. Mesleğin sahibinden emin olunması için uzunca bir süre ve güven gerekiyor. Bu anlamda Ali Usta şehirde bir hayli ün yapmış ve mesleğini de hakkıyla icra ediyor. Sarayın birçok mührü onun elinden çıkma. Uzun bir sohbetin ardından Ali Usta'ya teşekkür edip evinden ayrılıyorum.

Osmanlı'nın en güzel işlerinden biri de imarethaneler. Şehirde imarethaneler sebebiyle kimse açta-açıkta kalmıyor. İmarethaneler ihtiyaç sahiplerinin tüm işlerini görüyor. Yolcuya, yolda kalmışa, düşküne, talebelere hayırdan bulunan bu kurumlar şehrin adeta bel kemiği...

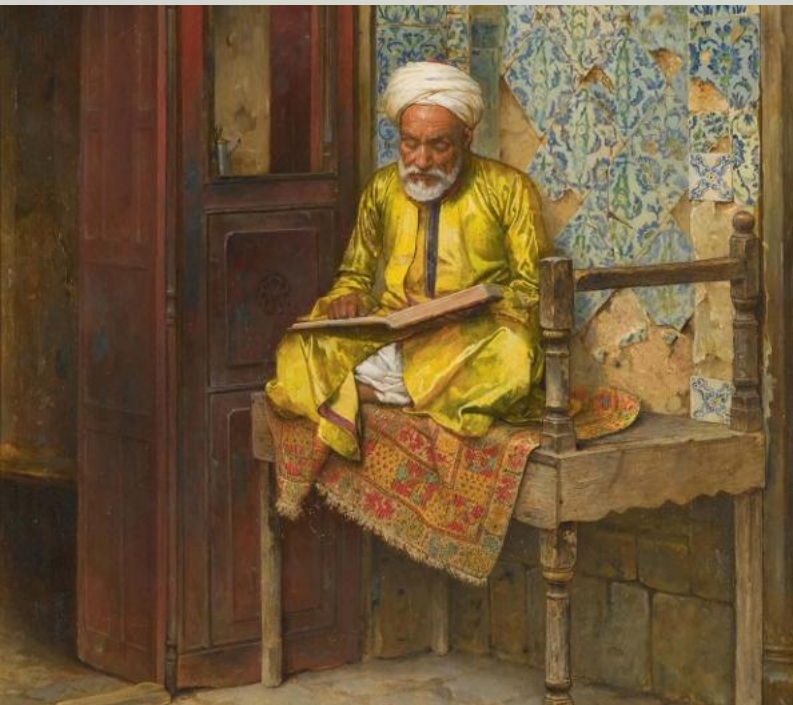
Baktığınızda şehir merkezini en başta cami, medrese, imaretler, şifahaneler, hanlar, hamamlar, bedestenler, çarşılar oluşturuyor. Şehir tabiatla hemen hemen uyum içinde. Camiler, evler, bedestenler, külliye, mektepler birbiriyle temas halinde. Fiziki bağlantıyla beraber kültürel çevre de kendini gösteriyor. Dağlar, ağaçlar, gölgelikler şehre apayrı güzellik katıyor. Ağaçlar çoğun-

lukla evlerin bahçelerinde bulunuyor. Tek katlı evler ve dışarıya meyveleri sarkan bahçeli ağaçları en güzel manzaraları oluşturuyor. Her evin ve mahalenin çevresinin açık olması da her şeyin göz önünde olmasını sağlıyor.

Bu ahenk ve üstün kültürün en büyük özelliği belirli kural ve kaidelerle birlik içinde olmasıdır. Bir mimar, ev inşa ederken etrafındaki evleri, çevreyi gözetmek zorunda ve bu şuurla hareket ediyor. Hatta evin dış cephe boyasında bile bu gözetiliyor. Bir birlik olmasa, kültür erozyonu yaşansa bu düzen olmaz. Sokakların bu kadar temiz olması da ahlakın ne kadar yüksek olduğunun tezahürü değil mi? Kalbini temiz tutanların evi ve sokağı da temiz oluyor.

Şehirde aslında toplumu dirlik halinde tutan mahalle... Mahalle en büyük fonksiyonu yüklenmiş vaziyette. Padişahın, kadının, denetimcinin önüne uğramadan birçok mesele mahalle içinde çözülüyor. Hatta mahallede bir yoksul varsa onun ihtiyaçları bile yukarıya temas edilmeden giderilebiliyor. Böylece devletin yönetimi en küçük dişliedeki düzenden belli ediyor kendini.

Sokakta oturan hiç kimse yok. Aklıma İslam şehirlerinin sokaklarında başıboş oturulmayacağı geliyor. Çok az insan var ve bu insanlar da ya alışveriş yapıyor yahut bir şeyler satıyor. Elbette insanların toplanma

yerleri cami yahut mescidler. İnsanlar camilerde namazlarını eda ettikten sonra ilmî ve fikrî sohbetlerde bulunuyor. Kimin derdi varsa toplulukla birlikte anında gideriliyor.

Şehir adeta insan gibi besleniyor. Şehir iştihası doymayanlar elinde boşluk bırakmayacak biçimde dip dibe ve göklere çıkarırcasına binalardan oluşmadığı için nefes alınabilen ve gözlere huzur sağlayan mahiyet arz ediyor. Mesela hayran kaldığım özelliklerden biri de çevreyi kirletecek ve insan sağlığını etkileyecek meslek grupları şehrin daha çok dışında yer alıyor yahut bu gibi dükkanların çevresi genişletilerek boş bırakılıyor. Diğer her türlü ticari işler bedestenlerde yapılıyor.

Mezarların insanlarla iç içe yaşadığını görüyorum. Her an ölüm ile hayatın ince bir çizgide oluşunu bilen ve sürekli ölümü hatırlatan bu görüntü dünya hayatının geçiciliğini gösteriyor halka.

Şehirleşme her yıl daha da hızlanarak genişliyor. 1580 yılını gördüğüm bu şehirde 16. yüzyılın başından bu zamana kadar Osmanlı nüfusu iki katına çıkmış. 1530-1580 yılları arasında bütün imparatorluk halkının nüfusu iki kat artmış ve 11 milyon olmuş. Buna rağmen şehirler ferah ve geldiğim zamana nisbetle insan azlığından dolayı değerler muhafaza ediliyor.

İstanbul'un şu anki nüfusu 300 binin üzerinde. Yani Paris ve Londra gibi şehirlerden 200 bin daha fazla bir nüfusa sahip. Tabii ki 300 binlik nüfus çeşitli milletlerden müteşekkil. Fetihden sonra İstanbul'da kalan ve fetih sonrası gelen çok millet oldu. Mesela Rum, Latin, Frenk, Ermeni, Kafkas, Roman milletleri vardı. Yine bu yıllarda İspanya tarafından zulme uğrayan ve baskı gören bir kısım Müslüman ve Yahudiler de vardı.

Her millet her yerde karışık oturuyor olsa da genel itibarıyla hepsinin kendilerine ait topluca ikamet ettikleri bölgeleri mevcut.

Mesela Bizans İstanbul'unda Yahudilerin birçok kez şehirden kovulduğunu duydum. Fetih sonrası ise hepsine kapılar açılmış. Ermeni ve Yahudilerin bu Müslüman millete yapacakları zulmü ve vahşeti bilmiş olsalar acaba yine kabul ederler miydi? Elbette burada kimin tahakküm kurduğu önemlidir. Osmanlı hâkim olduğu sürece yan unsurların hepsini zapt-u rapt altına alıp kendi gayesi doğrultusunda kullanabilir. Çeşitli milletlerin kültür, sanat, zanaatlarından faydalanmak gibi. Mesela Ermeni mimarların mimari yapılarımızda eli olması, diğer milletlerin mesleki loncalarla beraber çalışıyor olması ve hepsinden de önemli olanı Osmanlı hukukuna göre hareket ediyor olmaları bu medeniyeti ayakta tutan temel unsurlardan... Bu şehirde yabancı milletlere bakıyorum da Os-

manlı medeniyetinin din, kültür, gelenek ve ahlakından oldukça etkilenmişler. Hal, hareket ve tavırları Müslümanca.

Osmanlı'nın dünyaya en güzel misal teşkil ettiği unsurlardan başlıca olanı vakıflar. Her yerde vakıf mevcut. Sadece kendi insanına ve çevreye değil, dışarıdan gelen yabancı milletlere, hayvanlara ve eşyaya da hizmet veriyor vakıflar. Sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan vakıflar şehirlerin taşıyıcı kolonları adeta. Ayrıca vakıflar yoluyla elde edilen gelirle şehir yenileniyor, imar ediliyor, bakım-onarımı yapılıyor.

Dinî, ticarî, kültürel, eğitim, sosyal ve askerî sahada çeşitli vakıflarla İslam medeniyetinin insana, hayvana ve eşyaya nasıl değer verdiğini gösteren bu anlayış diğer milletlere de örnek oluyor. Bedestendeki esnaflar yabancı milletlerin Osmanlı'nın vakıf sistemine hayranlığını anlata anlata bitiremiyorlar.

Vakıfların varlığı şehri ayakta tutuyor ve şehre hayat veriyor. Cami, mescit, medrese, tekke, türbe, imarethane, kervansaray, han, hamam, kütüphane, su kuyusu, köprü, aşevi başta olmak üzere Leylek Vakfı, Duvar ve Sokak Temizliği Vakfı, Meyve Ağaçları Diken Vakıf, Köprüleri Sellerin Zararından Koruyan Vakıf, At Vakfı ve daha sayamayacağım onlarca vakıfla bir medeniyet inşa edilmiş.

Bir annenin evladını emzirmesi için inşa edilen vakıftan bir fidanın yeşermesi için inşa edilen vakfa kadar akla gelmeyecek incelikler kültürü bu şehri donatmış. İnsandaki servet hırsını, mal biriktirme isteğini, iştihasını, nefsindeki cimriliği yok eden; iyilik, cömertlik, merhamet gibi vasıfları öne çıkaran vakıf sistemi aynı zamanda Müslümanın yerine getirmesi gereken en asli görevlerinden biri.

Müslümanların dayanışma içinde olabileceği ve iyilik yapabileceği çokça araç var. Mesela sadaka taşları bunlardan biri. Şehrin birkaç yerinde gördüğüm ortası delik

taşların içine Müslümanlar sadakalarını bırakıyor. İhtiyaç sahiplerini darda bırakmayacak bu uygulama gelecek nesillere de armağan olacak.

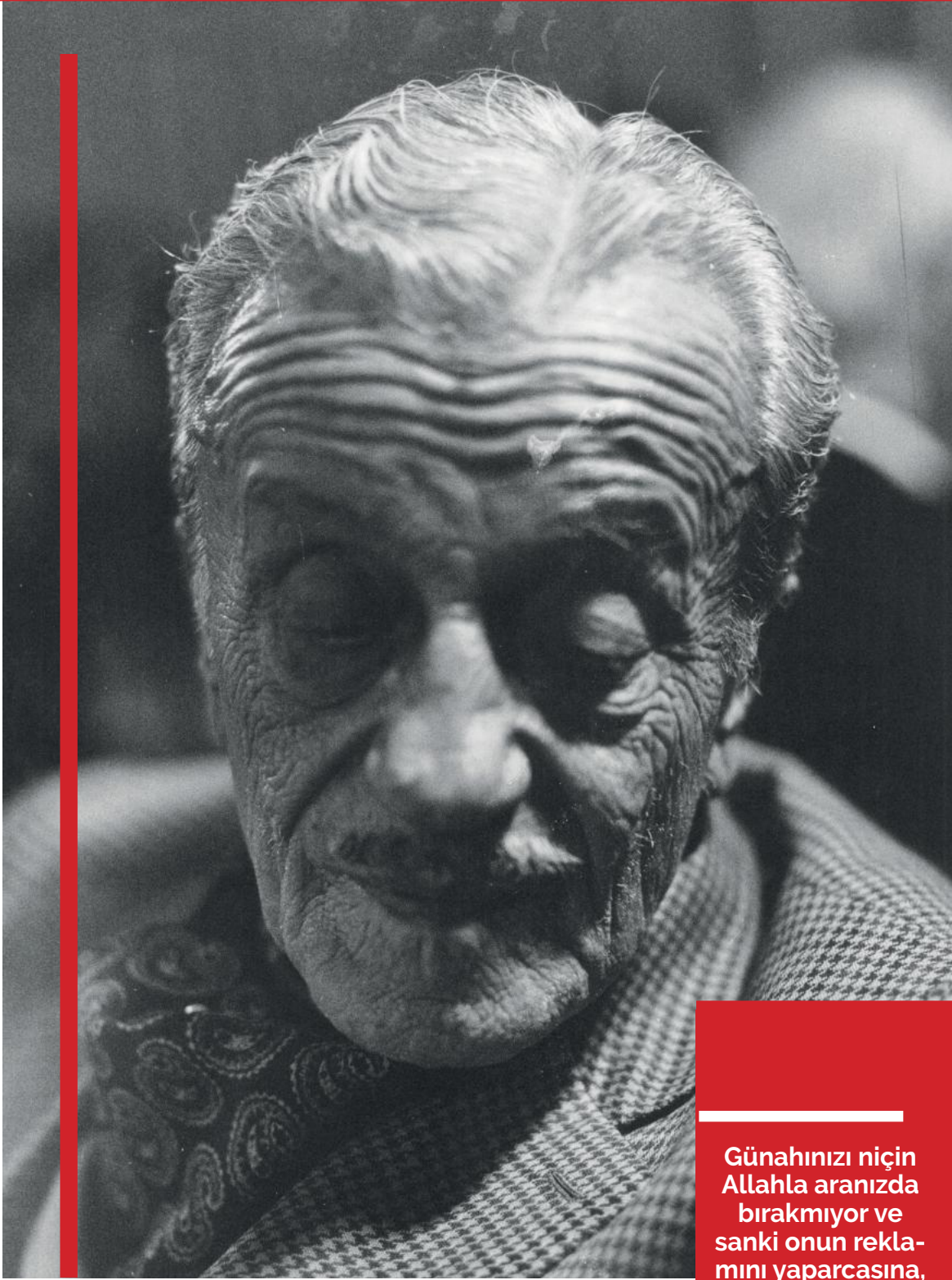
Yine borçluların sıkıntılarını giderecek kolaylıklardan biri de zimem defteri. Varlıklı insanlar dükkanlardaki verisiye defterlerindeki ihtiyaç sahiplerinin borçlarını siliyor ve onları sıkıntıdan kurtarıyor.

Dükkanların açık olmasına yabancılar şaşıyor. Esnaftan birine neden hiçbir şeye kilit vurulmadığını soruyorum. 47 senelik ömrümde bir kere dahi hırsızlık vakasıyla karşılaşmadım diyor.

Dağlarla ovalar arasına kurulu olan Osmanlı şehirlerinde su da her yere ulaşıyor. Çeşmeler, sebiller, sarnıçlar, bentler, kemerler, kuyular adeta insanlara hizmet ediyor. Su medeniyeti diye boşuna demiyorlar. Osmanlı şehirlerinde Avrupalıların en çok şaşırdığı ve hayran kaldığı şeylerden biri. Medeniyetin uğramadığı Avrupa'da tuvalet, hamam yok. Paris'e gidenler şehrin berbat koktuğunu söylüyor. Anlaşılan Avrupa'nın suyla tanışmasına daha iki asır var.

Şehirlerin sokaklarında başıboş hiçbir insanın olmadığını söylemiştim. İnsanların çoğu cami çevresinde vakit geçiriyor yahut kahvehanelerde çeşitli toplantı ve sohbetlere katılıyor. Yazıdan ziyade söz milleti olduğumuz için insanlar bu sosyalleşme mekanlarında birbirlerinin sıkıntılarını, problemlerini gideriyor, mesele konuşuyor, fikir alışverişinde bulunuyor. Elbette çeşitli oyunlar da oynanıyor. Özellikle satranç oynayan insanları görüyorum kahvelerde. Avrupa'da çokça oynanan kâğıt oyunlarının hiçbirisi yer almıyor buralarda.

Günümü, 1580 yılında İstanbul'un birkaç bölgesini dolaşarak bitiriyorum. 21. yüzyıla geçiş yapmadan evvel bir de Osmanlı'nın 17. yüzyılına uğrayıp gördüklerimi gelecek sayımızda anlatacağım sizlere.

BİR RAMAZAN HATIRASI

Günahınızı niçin Allahla aranızda bırakmıyor ve sanki onun reklamını yaparcasına, zedelediğiniz Allah hakkına kul hakkını da ekliyorsunuz?

Çocuktum. 6-7 yaşlarında var yoktum. Bir Ramazan günüydü. Çemberlitaş'ta oturduğumuz büyük konaktan sokağa çıktım. İleride, bir sehpa ya oturttuğu tablasından çoluk çocuğa şeker meker satan birini gördüm. 10 para mı, 20 para mı, ne verdiğimi hatırlayamadığım bir horoz şekeri satın aldım. Şekeri eme eme konağa dönmek üzereydim ki, üzerime hamal kırlıklı bir adam çullandı. Yarı ciddi, yarı şakacı bir edâ ile haykırdı:

-Şu bacaksıza da bak!

Sokakta, elâlemin karşısında yiyor!

Ödüm patlamıştı sanki... Şekeri yere attım ve evime doğru koşmaya başladım.

Adam beni kapiya kadar kovaladı. Konağın açık kapısını bu herifin suratına çarparcasına kapatıncaya kadar adeta baygınlık geçirdim.

Şimdi, masum çocuklara değil, Ramazan günü açıkça ve iftihar edercesine sigaralarını tütüren her vasıf dışı insanlara o hamal kılığı içindeki saffet

ve hassasiyetle hitap etmek istiyorum:

-Günahınızı niçin Allahla aranızda bırakmıyor ve sanki onun reklamını yaparcasına, zedelediğiniz Allah hakkına kul hakkını da ekliyorsunuz? Eskiden ermenisi, Rumu, Yahudisi bu kul hakkına tecavüz etmemek için Ramazanlarda müslümanların karşısında oruca aykırı bir

harekette bulunmazlardı. Düşünün, sizin derekeniz ne olmalı!

Şâfiî fıkhında ölüm cezasına kadar çarptırılmasına fetvâ verilen alenen oruç yeme fezahatı, bugün oruç tutmanın cürüm sayıldığı ve resmen memurlara orucun yasak edildiği Burgiba Tunus'una karşılık bizde serbest bırakılıyorsa bu kadarına da şükretmemiz mi gerekiyor?

Hayır! İslâmın ne olduğunu İslâm geçiren ülkelere öğretmemiz gerekir. 21.07.1980

Necip Fazıl Kısakürek
Rapor 11/13, s. 22-23.

DİL MESELESİ

ZEYNEL ABİDİN DANALIOĞLU

Cumhuriyetin geçmişle olan bağı kesip atmak üzere ele aldığı ama işin içinden de çıkamadığı en temel meselelerden biri dil meselesi... Bu mevzu her açıldığında ilk olarak Latin harfleri ile yapılan değişim akla geliyor.

Oysa bir milletin geçmiş ile bağına koparmak için yapılanlar, bundan çok daha öte ve daha gaddarca. Dili bizden önce olanı; kültür, tarih, ilim ve anlayışı bize taşıyan bir köprü olarak düşünürsek Cumhuriyet'in kurucuları bu köprüyü alfabe yaptıkları değişiklikle yıkmaya teşebbüs ettiler; fakat köprünün temeli duruyor, yeri biliniyor, izleri görülebiliyordu. Biri-leri bu köprüyü tekrar inşa etmek istese, tamamen aynısını yapamasalar bile, kurulacağı yeri izlerine bakarak bulabilir, başka bir yol tutarak bina edebilirdi. Fakat sadece harfleri değiştirmek ile kalınmadı,

dilin ruhunu oluşturan kelimelerine, telaffuzuna, ahengine, edasına, sedasına her şeyine savaş açıldı. Adeta kasabın bıçağı altında lime lime edilen et gibi parçalara ayrıldı ve eski hâlin muhal olması için her şey denendi. Eski kalem erbabının, kalem efendilerinin Eski kalem erbabının, kalem efendilerinin yazılarında ve şahsi hatıraların hepsinde görülebilir ki, on yıl içinde baba ile oğul dede ile torun arasında korkunç bir uçurum oluştu.

Cumhuriyet'in ana prensipleri olarak ifade edilen ve altı maddeye sığdırılan, buna mukabil içi bir türlü doldurulamayan ilkelerin yanında, dil meselesi de bir facia durumundadır. Alfabe değişiminden öte doğrudan kelimelere açılan savaşla çıkmaz sokakta bir kör dövüşü yapılmaktadır. Türkçe ağız şekline uymuyor denilerek dilden kelimeleri at-

mak suretiyle yerlerine kara-kuru ve telaffuzlarında ağızda çakıl taşı geveleniyor-muş gibi bir his ve ses bırakan kelimeleri "ithal" (uydurmak demek daha uygundur, şuurlu olarak fosil olanı getirmek için ortaya koyulan çabayı bu şekilde tavsif etmek daha doğru olur) etmek... Yapılan tam olarak budur ve "dili dış tesirlerden arındırmak" gibi absürt bir iddia ile dilimiz Üstad Necip Fazıl'ın tabiriyle "kurbağa dili"ne çevrilmiştir.

Dünyanın bütün dillerinden kelimeleri lügatinde toplamakla övünen çok imrendikleri Batı medeniyetinin öncülerinden İngilizlerin kullandıkları bugünkü İngilizcede kelimelerin yüzde kırkının (bazı araştırmalarda bu rakam daha yukarı çekilmektedir) yabancı kelimelerden oluştuğu bilinmektedir.

Kelimeler bir dilin temel taşlarıdır; onu kullanan milletin karakteristik hususiyetlerini aksettirdiğini ve bir kimlik gibi anlaşılabileceğini de söyleyebiliriz. Fakat sadece kelimelere bakarak bu kararı vermek de doğru değildir. Zira şekil ve dizilişi (sarf ve nahiv) o dili bütün diğer dillerden ayırabilir.

Fakat dünyada hiçbir dil sadece kendi kısır çevresinde kalmamış, kültür tesirlenmeleri ve alışverişleriyle zenginleşerek hayatını sürdürmeye çalışmıştır. Bugün dünyada hâlihazırda kullanılan dillerden hemen hiçbirinin yüzde yüz orijinal olduğu iddia edilemez. Bütün yaşayan ve zengin diller mutlaka başka dillerden de kelimeler almıştır. Bu gibi yüzde yüz orijinal dil aranılıyorsa ibtidai kabile ve toplu-

lukların dillerine bakılabilir. Eğer sırf kendi kelimelerini kullanmakla bir gelişmişlik ve zenginlik yaşanacak olsaydı, bugün en ilkel kabul edilen kabilelerin en ileri seviyede milletler olması; sözlü ve yazılı sanatlarda en ileri dil olarak bunların dilinin kabul edilmesi gerekirdi.

Bütün sanat ve ilim yazılarını kendi “Öz Türkçe” kelimelerini kullanarak bina etme iddiasındaki Cumhuriyet’in fikir babaları, en ileri ve en “yetkin” eserlerin de böyle oluşacağı iddiasındaydılar.

Bir dil mimari bir esere benzer; mimari bir eserin muhtevasına veya şekline bakarak “bu taşlar bu mimari eserin özüdür” veya “şu şekil bu eseri meydana getiren en büyük âmildir” diyip diğer unsurları ortadan kaldırarak yapıyı yeniden imar etmek derdine düşmüyorsak, dil har-

Kelimeler bir dilin temel taşlarıdır; onu kullanan milletin karakteristik hususiyetlerini aksettirdiğini ve bir kimlik gibi anlaşılabileceğini de söyleyebiliriz. Fakat sadece kelimelere bakarak bu kararı vermek de doğru değildir. Zira şekil ve dizilişi (sarf ve nahiv) o dili bütün diğer dillerden ayırabilir.

monisinin edasını, ahengini de bozmaya kalkamayız. Eğer kalkarsak, neticesi de “Türkçesi bülbül kokan” dillerin geldiği bugünkü acıklı manzara olur. Sokaktaki insanı üç yüz-beş yüz kelime konuşması sebebiyle hakir görenler, asıl müsebbibi görmezden gelerek cahil bir ifadeye başvuruyorlar. Pekâlâ, sokakta üç yüz-beş yüz kelimeden fazla konuşulmasına gerek olmayabilir, fakat asıl kötü olan bu insanların kendi öz dillerinde yazılan eserlerde geçen kelimeleri anlayamamaları ve onlarla bir fikir teatisini gerçekleştirememeleridir.

Savaş açılan bu dil, birdenbire ortaya çıkmadı ve kimse (bugün yapıldığı gibi) geliş güzel başka bir dilden kelime ithal etmedi (edildiyse bile bu kanun yoluyla yapılmadı, yapan da tenkid edildi). Bu yaşayan, cari olan dili kullanan Türk milleti, İmparatorluk hüviyetine yakışan bir alışverişle, etrafındaki bütün millet ve toplulukların kelimelerinden gerekli olanları kendi ağız yapısına uydurmak yoluyla diline aldı ve kullandı. Burada yine dil ile mimari arasında bir benzerlik kurarak mimarideki uzak bölgelerden getirilen malzemelerin yapıda kullanımının imparatorluk hüviyetini gösterici bir usûl olması gibi, diyebiliriz. Bazı sanat eserlerindeki birçok yabancı menşeli kelime ve tamlamalara bakarak yapılan menfi yorumlar, cahillikten öte bir şey ifade etmez, zira bu yorumları yapanlar imparatorluk ikliminin taşıdığı sanat ve kültür hayatından da habersizdirler. Evet, bir dönem aşırıya gidildiği olmuştur, fakat bunlar her zaman akim kalacak tecrübeler ve bir takım sanat anlayışlarından ileri gelen teşebbüslerdir.

Bütün bu izah ve girizgâhtan sonra şunları söyleyebiliriz: Görgü, eğitim ve tecrübeleri ne kadar ileri olursa olsun, Cumhuriyet’in ilkeleri mevzu bahis olunca aldıkları eğitim ve tecrübelerini çöpe atacak kadar hamakat gösteren ve bu prensipleri veya politikaları savunurken kendi acizliklerini ortaya sermekten başka bir şey yapmayan ve acizliğinin de farkında olmayanlar, büyük bir garabet içindedirler.

Bu girizgâhın ardından müşahhas bir misale gelelim...

İ. Zekai Özdil sırasıyla Tapulama hakimliği, 14 yıl Adliye Müfettişi, Başmüfettiş ve Müşavir Müfettiş olarak çalıştıktan sonra Yargıtay üyeliğine seçilerek 17 yıl da bu vazifede bulunmuş, kendi meslek hayatının hemen hemen en mühim vazifelerini de icra etmiş olan, muhakkak mesleğinde de büyük bir birikim ve hatıralarından anladığım kadarıyla kendi sahasında tecrübe ve olgunluğa sahip biridir. Açıkçası meslek hayatında karşılaştığı tuhaf hadiseleri okurken kitabın kötü editörlüğüne rağmen keyif aldım.

Savaş açılan bu dil, birdenbire ortaya çıkmadı ve kimse (bugün yapıldığı gibi) geliş güzel başka bir dilden kelime ithal etmedi (edildiyse bile bu kanun yoluyla yapılmadı, yapan da tenkid edildi). Bu yaşayan, cari olan dili kullanan Türk milleti, İmparatorluk hüviyetine yakışan bir alışverişle, etrafındaki bütün millet ve toplulukların kelimelerinden gerekli olanları kendi ağız yapısına uydurmak yoluyla diline aldı ve kullandı.

Fakat kitabın son kısmında gazete ve dergilerde çıkan yazılarından bazılarını okuyunca dumura uğramamak elde değil. Kendisi acaba 1990’lı yıllarda esen o vahşi politik rüzgârın tesiriyle böyle bir fikre kapılmış olabilir mi, diye düşünmeden edemedim. Fakat emsallerinden de biliyoruz ki, devrim kanun ve politikaları mevzu bahis olduğunda içlerinde en mutedil olarak gösterilenlerin dahi birdenbire “dinlemezük”çü bir yobaza döndüğüne şahidiz.

“Arapça, Farsça sözcükleri kullanmakta, yazmakta sakınca görmeyen, ya da bilinçsiz konuşan nice genç hukukçularla karşılaşırız. Dil konusunda bilgisiz oldukları için Farsça sözcüğe Arapça ve Türkçe takılar ekliyorlar. Örneğin “peşinatsız” diyorlar. Peşin Acemce bir sözcük, “at” Arapça çoğul takısı, “sız” Türkçe takı. Ne oldu şimdi. Arap-Acem çorbası bir laf.” (Meslek Anılarım s. 166)

Aynı kitabda Noterlerin Dili isimli yazıdan (aynı yukarıdaki paragrafı birkaç kelime değişiklikle tekrarlandıktan sonra):

“Herhangi bir Noterlik iş kağıdını elinize aldınız içinizi karartan, kulaklarınızı tırmalayan, işlevini tamamlayıp tarih olmuş, ağdalı Osmanlıca, Arapça, Farsça sözcükleri bir çaba harcamadan hemen göreceksiniz ve üzüntüye düşeceksiniz.” (a.g.e. s.169- vurgu bana ait)

İki sayfa arayla nasıl oluyor da kendi şikâyet ettiği “çorba”ya kendin tuz katıyorsun, diye sormak lazım. Noter kelimesi bize Fransızcadan gelmiş diğer kelimelere göre daha yeni bir kelime, niye hemen Türkçe bir karşılığı bulunmamış da Fransızca “noter” kelimesinin hemen arkasına Türkçe “-lik” eki getirilmiş. En tabii olarak

herkes bilir ki, bir kelime yabancı bir dilden gelse bile telaffuz olarak ve yazılışında, dizilişinde, ek almasında o dilin kaidelerine uyar. Hatta ve hatta geldiği dildekenden tamamen farklı bir mânâ alarak yepyeni bir mânâda kullanılabilir, bu görülmemiş şey değildir ve hemen her dilde de rastlanabilir.

Ama şikâyetin ve karın ağrısının esasında sebebinin hemen herkes biliyor. Bu topraklarda Kur'an'da geçen bir ismin, Arapça isimler konulmayacak emirleriyle yasaklandığını yakın tarihte gördük ve yaşadık. Ayrıca ilk paragrafta uyuz illeti gibi herkesin ağzına düşmüş, yazılarına girmiş olan "örneğin" lafı var, böyle bir kelime yok! Madem dil konusunda bu kadar hassassınız, kelimenin kökü ile Türkçe bir eki birleştireceğiniz zaman basit ek koyma kaidelerine de uyacak, başkalarına laf çarpmaya çalışmayacaksınız. "Örnek" Ermenice lisanından Türkçeye girmiş ve Türkçeleşmiş bir kelime, yanılmıyorsam kökü de "orinak" olması gerekir, kelimenin kaynağı hakkında başka rivayetler olsa da, ne olursa olsun böyle bir ek yapma şekli yok. Önce kendi söylediklerinize kendiniz uyacaksınız. Ve dil konusunda bilir bilmez konuşmayacaksınız.

Bir kelimenin yerine başka bir kelime ikame etmek veya teklif etmek, diğerini kötü göstermek ve ona düşmanlık etmek doğru değildir. İşte yeni bir mânâ yüklemeye çalışarak kullanılan "savcı" kelimesi mesela, esasında kelimenin kökündeki mânânın (Sav: Eski Türk. sab > sāv "söz; kıssa, hikâye) yerine ikame edilen "iddia" kelimesi ile uzaktan yakından

Şikâyetin ve karın ağrısının esasında sebebinin hemen herkes biliyor. Bu topraklarda Kur'an'da geçen bir ismin, Arapça isimler konulmayacak emirleriyle yasaklandığını yakın tarihte gördük ve yaşadık. Ayrıca ilk paragrafta uyuz illeti gibi herkesin ağzına düşmüş, yazılarına girmiş olan "örneğin" lafı var, böyle bir kelime yok! Madem dil konusunda bu kadar hassassınız, kelimenin kökü ile Türkçe bir eki birleştireceğiniz zaman basit ek koyma kaidelerine de uyacak, başkalarına laf çarpmaya çalışmayacaksınız.

alakası yok. Savcıyı "kanunların sözcüsü" mânâsına kullanacak olursak, bu kullanılmak istenen durum için uygun düşer, ama avukat ve hâkim de kanunların, hukukun sözcüsü değil midir ve bugün "savcı" kelimesi "iddia makamı" olarak kullanılmakta değil midir? Esas kendini birilerinin yamağı gibi göstererek ayıla bayıla öykü-öykücü kelimesini kullananlara ne demeli? Eğer bu kelimenin, ikinci mânâsına uyarak "Hikâye" yerine bu kelimeyi ikame etmeye çalışsalardı, hikâye anlatıcıları ve yazarlarına bugün "savcı" diyecektik. Hiçbir lügat bilgisi olmadan, bir dilin yaşayan, cari hâline bakmadan tuhafılık olsun veya yenilik olsun diye bir takım iddialar ortaya atmak abesle iştigalden başka bir şey değil.

Geoffrey Lewis'in **Trajik Başarı** isimli eserinin hemen başında Goethe'nin "Dilde titiz arılaştırıcılık, anlam ve düşüncenin yayılmaya devamını saçma bir biçimde reddetmektir." sözü yer alır. Harf İnkılabı (!), Türk Dil Reformu etrafında yapılanları eserin muhtevasında da görülebileceği gibi herhangi bir dil kaygısından ziyade, geçmiş ile hesaplaşma yolundaki bir takım politik kaygılardan kaynaklandığı hemen anlaşılmaktadır. Yapılanların hemen hiçbir ilmi, fikri temelle dayanmadığı ve dayanamayacağı da ortaya çıkan manzarayla sabittir.

Bu işin mimarlarının sadece birkaç sene içinde bir dili nasıl bir hâle getirdiklerini bunu hâlâ savunanlar bilmek istiyorlarsa 1934 yılında İsveç veliahdı için düzenlenen yemekte yapılan resmi davet konuşmasına bakarak savunmaya devam edebilirler, aşağıda aynen verilmiştir:

"Altes Ruayal,

Bu gece, ulu konuklarımıza, Türkiye'ye uğur getirdiklerini söylerken, duygum, tükel özgü bir kıvançtır.

Burada kaldığınız uzca, sizi sarmaktan hiç durmayacak ılık sevgi içinde, bu yurtda, yurdunuz için beslenmiş duyguların bir yankusunu bulacaksınız.

İsveç-Türk uluslarının kazanmış oldukları utkuların silinmez damgalarını tarih taşımaktadır. Süerdemliği, önü, bu iki ulus, ünlü, sanlı sözlerinin derinliğinde sonsuz tutmaktadır.

Ancak, daha başka bir alanda da onlar erdemlerini o denü yaltırlıklı yöndemle göstermişlerdir. Bu yolda kazandıkları utkular, gerçekten daha az özençe değer değildir.

Avrupa'nın iki bitim ucunda yerlerini berkiten uluslarımız, ataç özlüklerinin tüm ıssıları olarak baysak, önürme, uygunluk kıldacıları olmuş bulunuyorlar; onlar bu gün, en güzel utkuyu kazanmaya anıklanıyorlar: baysal utkusu.

Altes Ruayal,

Yetmiş beşinci doğum yılında oğuz babanız;-bütün acunda saygılı bir sevginin, söyüncü ile çevrelendi. Genlik, baysal içinde erk sürmenin gücü işte bundadır.

Ünlü babanız, yüksek kralınız Beşinci Güstav'ın gönenci için en ısı dileklerini sunarken, Altes Ruayal, sizin Altes Ruayal Prenses Louise, sevimli kızınız Altes Ruayal Prenses Ingrid'in esenliğine; tüzün İsveç ulusunun gönencine içiyorum."

Öz dildilerin, tasfiyecilerin şu metnin kelimeleri ile konuştuklarını düşünmek, bu gün böyle bir dilin olduğunu farz etmek...

tarihte nisan

1 Nisan

2014 – Yargıtay tarafından 24 Aralık 2013 tarihinde 32 İBDA'cıya verilen hapis cezalarının onandığı “Bandırma İBDA-C İsyan Davası”nda tutuklama kararları çıkarıldı. Bu dava sebebiyle birçok gönüldaşımız tutuklandı.

1980 - Necib Fazıl'ın Rapor isimli dergi kitabında, Salih Mirzabeyoğlu'nun “Hesaplaşma” başlıklı yazısı yayımlandı.

2 Nisan

2001 - Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu, Başyücelik Devleti'ni kurmak ve bu yüzden de anayasal düzeni değiştirmeye teşebbüs etmek suçlamasıyla, herhangi bir somut delile dayanılmaksızın, dönemin DGM'si tarafından idam cezasına çarptırıldı.

2011 – Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu'na verilen idam cezası, Baran Dergisi Yayın Kurulu Üyesi Kâzım Albayrak'ın organize ettiği, Baran ve Aylık dergileri öncülüğünde İBDA Cephelerinin de katılımıyla gerçekleştirilen bir eylem ile Taksim'de protesto edildi. Bu eylem “Salih Mirzabeyoğlu'na Özgürlük” eylemlerinin ve kamuoyunda bu haksız yargılamanın yeniden tartışılmasının fitilini ateşledi.

3 Nisan

1948 – ABD Başkanı Harry Truman Türkiye'yi ABD'ye müstemleke yapan Marshall Yardım Planı'nı imzaladı.

5 Nisan

1994 – Tansu Çiller hükümetinin 5 Nisan Ekonomik Kararları.

10 Nisan

1992 – Fatih'te Aydınlık Savaşçıları Gecesi... Polisin bu gece ardından İBDA'cılara yaptığı 2. Panik Operasyonu.

*İşte çekildi isyan bayrağı
“gemileri yakmışız isteyerek
mümkünü yok dönüşümüzün
çizgimize gelen gelsin”
S. Mirzabeyoğlu*

1994 - Taksim ve Ankara'da Bosna katliamını tel'in mitingleri düzenlendi.

12 Nisan

1991 - 1. Panik Operasyonu duruşması görüldü, 163. madde kalktı, Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu ve gönüldaşlar tahliye oldu.

13 Nisan

1909 – II. Meşrutiyet'in ilânından sonra Abdülhamid Han idaresine karşı başlayan ayaklanma...
Bu isyan, Rumî takvimde 31 Mart 1325'e tekabül ettiğinden “31 Mart Vakası” olarak adlandırılmıştır.

18 Nisan

2002 - Mütefekkir Salih Mirzabeyoğlu'nun “İBDA-C Terör Örgütü Lideri olmak iddiasıyla” yargılandığı davada verilen idam kararı Yargıtay tarafından tasdik edildi.

21 Nisan

1996 - Çeçen Devlet Başkanı Cevher Dudayev'in şehadeti.

23 Nisan

1920 – I. Meclis'in açılması.

25 Nisan

1512 - Yavuz Selim Han Hazretleri'nin padişah olması.

27 Nisan

1909 – Abdülhamid Han Hazretleri'nin hâl edilmesi.

30 Nisan

1030 – Büyük Türk Kumandanı Gazneli Mahmud'un vefatı.

“Caz sömürgeciliğin doğurduğu bir müziktir. Zorla kaçırılıp tarlalarda orada burada çalıştırılan siyahi Afrikalıların, “zorbalara yakalanmadan” kendi aralarında anlaşma biçimi, dönüşe dönüşe caz haline gelmiştir. Acı ve ıstırapın müziği... Bu yüzden en içten ve samimi müzik dallarından birisi de cazdır.”

Menzili tayin edilmemiş oluş, başıboş bir kurşun gibidir. Nihayetinde bir hedefi vurur; ama vurulan istenilen hedef değildir. İnsanın hayatı, doğumundan ölümüne başlı başına bir aksiyondur. Ama rahmetli Sezai Karakoç’un “Hayatın kendisi değil, gayesi kıymetlidir” sözünden mülhem, hayat aksiyonunu da menzilinin tayini; nispeti ve gayesi kıymetli kılar.

Zamanın, bir değirmen gibi insanı öğütüyor oluşuna dair çok latif sözler zikretmiş eskiler. Zaman öğütür herkesi ve her şeyi. Kalıcılığı sağlayanlar, kendi zamanına ve daha keyfiyete malik ise geniş bir zaman dilimine mührünü vurabilenlerdir. Bu mührü vurabilmek için kullanılan vasitalardan birisi de belki de en önemlisi sanattır.

Sanat üzerine bugüne kadar birçok tanımlama yapılmıştır. Sanat, aksiyonun ahengini ve zarafetini belirler, bir derinlik ile onun gönüllere tesirini sağlar. Tanımı da şu şekilde toparlamaya çalışalım: Sanat, doğumundan ölümüne, hayatıyla başlı başına bir aksiyon ortaya koyan insana derinlik, zarafet ve ahenk katan, müşahhas tarafları mücerretin yansımaları olan bir şeydir.

Fakat, ruhların bağlanacak bir mihrak noktası ararken uçurumdan yuvarlanır gibi sürüklendiği bir zamanda, sanat bahsi, sadece sanatçı ve sanat eseri olarak ele alınabilecek durum da değildir.

İdeal olan, fikrin eşya ve hadiselere nakşedilmesidir. Fikri eşya ve hadiselere nakşetmek, o fikrin çerçevesini çizdiği dünya görüşünü hayatın her alanında yaşanabilir hale getirip hâkim kılmak; devletin siyasî, içtimaî, hukukî, iktisadî ve askerî temellerini fikre nispetle oluşturmaktır. Sosyal yönü ve kalabalıkların yaşam biçimi

mini belirleyici olma özelliğiyle, en çok da kültür ve sanat anlayışını fonksiyonel bir halde hayatın içine sirayet ettirebilmek bu maksadın icrası bakımından ehemmiyet arz eder.

Çünkü sanat, içinde bulunduğu ruhi bünyenin tezahürü, var olduğu cemiyetin estetik yüzüdür. Medeniyetin derinliğini oluşturan ana unsurlardan birisidir...

Kumandan Salih Mirzabeyoğlu’nun “en mücerret-ruhi sanat” diye tarif ettiği,

İnternet çağında müzik bahsine dair bir isimlendirme yapmak gerekseydi “kakafonik senfonya” derdim. Bulamaç haline getirilmiş fikirler, ruha tesir etmeyen hitabeler, sevgiliye dokunmayan şiirler, yönünü bulamayan siyasi çekişmeler, önünü göremeyen aydınlar, eser kabızı sanatçılar, sanal dehalar, sanal yorumcular derken, Babil kulesinde, devamlı konuşan ama birbirini hiç duymayan insanlar yığınının emsal bir durumun adıdır kakafonik senfonya!

Hiç durmayan bir ses, ama ne kulağa ne ruha hitap eden bir gürültü!..

Diğer tarafla “her şey zıddıyla kaimdir” ölçüsü mucibince, tezahürlerini az görüyor olsak dahi, nüve halinde, saçılan tohumların yeşerebileceği müthiş bir ruh bünyesini de içinde barındırıyor bu zaman.

Kakafonik senfonyayı susturacak, bir sur sesi duyuluyor adeta derinden derine...

İdeali, hayata nakşedecek vasıtaları tedarik etmekle meşguliyet, mevcutta ideal olana yol açabilecek keyfiyete malik olan şeylerin muhafazasını, gaye içinde değerlendirmeyi gerektirir mi?

Mevcutta ideale basamak olabilecek şeyler...

Müzik bahsinden açtık ya konuyu. Volta sohbetlerinde Kumandan Salih Mirzabeyoğlu’nun müziğe dair söylediği birkaç şeyi mealen yazmak istedim:

- “Karadeniz makamı hiciv makamıdır. Duygularını müzikle hiciv şeklinde ifade etmişlerdir. Karadeniz müziğinde öyle çok ağır hüznün pek bulunmaz. Ayrılık acısını bile belli seviyede anlatır. Aynı zamanda folklorun spor tarafı vardır. Özellikle horon, kondisyon spor gibidir.”

umumi ifade olarak da ruhun gıdası olarak nitelendirilen müzik, bugün hangi seviyede ve ruhları neyle, nasıl doyuruyor?

Ruh iyi, doğru ve güzel olanla gıdalanır. Kötünün nefsi tatmin edici, ilahi olandan uzaklaştırıcı tesirine nisbetle ruh, ancak iyi, doğru ve güzel olanla doyar, tatmin olur.

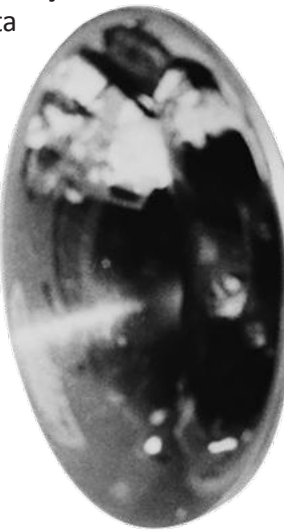
Yani ruhu doyuracak eser yoksa nefsin beslendiği zehir var demektir.

Bir tarafla bugün:

AKSİYONUN ZARAFETİ SANAT!

TAYYAR TERCAN

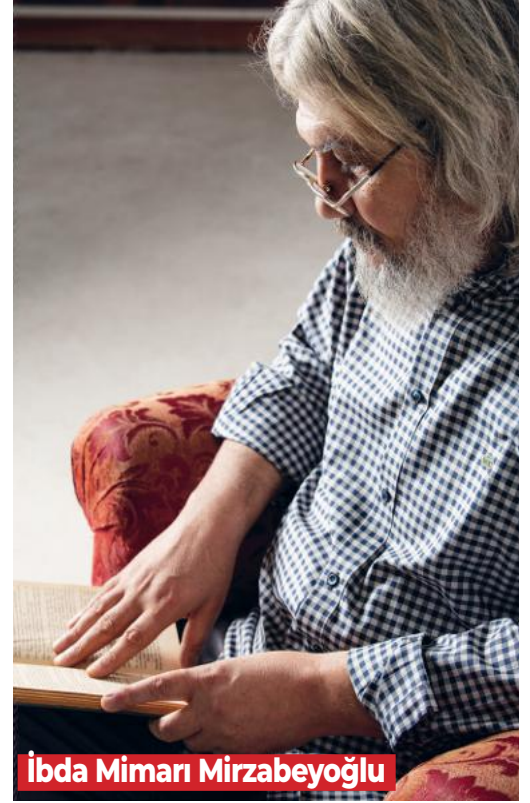
İdeali, hayata nakşedecek vasıtaları tedarik etmekle meşguliyet, mevcutta ideal olana yol açabilecek keyfiyete malik olan şeylerin muhafazasını, gaye içinde değerlendirmeyi gerektirir mi?

Sanat üzerine bugüne kadar birçok tanımlama yapılmıştır. Sanat, aksiyonun ahengini ve zarafetini belirler, bir derinlik ile onun gönüllere tesirini sağlar. Tanımı da şu şekilde toparlamaya çalışalım: Sanat, doğumundan ölümüne, hayatıyla başlı başına bir aksiyon ortaya koyan insana derinlik, zarafet ve ahenk katan, müşahhas tarafları mücerretin yansımaları olan bir şeydir.

Tayyar Tercan

İbda Mimarı Mirzabeyoğlu

- "Ege, asalet makamıdır. Efeler oynarken şöyle kartal gibi açarlar kollarını, ağır şekilde asaletle oynarlar mesela."

- "Rumeli türküleri gurbet türküleridir. Rumeli makamı gurbet makamıdır. Vata-na olan hasretin türküleri... Osmanlı'nın Rum elini fethettiğinde oraya yerleştirilen Anadolu insanının vatana duyduğu hasretin makamı..."

- "İç Anadolu ve Doğu'nun uzun hava-Bozlak havası bir yanıyla caz müziğine benzer. Caz gibi, içten samimi bir şekilde yaşanan acıların, sıkıntıların, hasretlerin adeta ağıt şeklinde müziğe dönüşmesidir. İçten, samimi..."

- "Caz sömürgeciliğin doğurduğu bir müziktir. Zorla kaçırılıp tarlalarda orada burada çalıştırılan siyahi Afrikalıların, "zorbalara yakalanmadan" kendi aralarında anlaşma biçimi, dönüşe dönüşe caz haline gelmiştir. Acı ve ıstırapın müziği... Bu yüzden en içten ve samimi müzik dallarından birisi de cazdır."

- "Pop müzik gazete gibidir. Bir bölgede yaşanan her şeyi ama özellikle olumsuz şeylere tep-

kilerini dile getirdikleri yerel gazete gibi doğmuş aslında. Müzik formunda şikâyet ettiği şeyleri anlatıyor argo kullanarak..."

İdeal olanın peşinde giderken mevcutta olandan ideal olana yol verebilecek, belki bazı unsurlarıyla basamak olabilecek, daha da olmazsa mevcudun seviyesini daha pespaye hale getirilmesini engelleyecek olan şeylerin "ideal olana nispetle kıymetlendirip yerini konumlandırdıktan sonra" değerlendirilmesi meselesine ise şu sözleri misal olabilir:

- "Bütün zorlama ve müdahalelere rağmen, en azından belirli bir ciddiyeti ve eskinin yok olmasını engelleyici tarafla TRT'de yıllarca devam eden müzik yayınları da fena değildi."

Sanatçının kim olduğu ne yaptığından önemlidir der Kumandan Mirzabeyoğlu. Kim olduğun verdiği eserin kıymet hükmünü de

belirler, değiştirir. Ta-

rihçide de böyledir aslında, edebiyatçı da...

Sosyal yapının bir tarafıyla bu kadar iç içe geçtiği diğer tarafıyla her fert adedince tecrit edildiği bir zaman diliminde ruhlara gıda olarak sunulacak eserleri doğuracak sanatçıyı gözler vaziyetteyiz.

Kumandan ile cezaevi sohbetlerinde geçen birkaç noktayı kayıt altına almak maksadıyla başladığım yazı, sanat bahsinden müzik bendine, olan ve

ideal arasında gidip gelen ve biraz

da dağınık bir yazı oldu. Sürçü lisan ettiysek affola.

Bu sohbetleri konularına göre devam yazıları ile paylaşacağım inşallah.

Selametle kalın.

**Meşhur cazcı
Louis Armstrong**

Toplumun en geniş siyasî örgütlenmesi olan devlet; içtimâî değişim ve dönüşümlere göre yeniden şekillenme ihtiyacı duyar. Bu durum bazen yeniden inşa bazen de revizyonla sağlanır. Güç bakımından baskın olan kişi, klik, grup veya örgüt; rejimi, sistemi ve anlayışı belirlemede söz hakkına sahip olur.

Devleti husule getiren unsurların (toprak, egemenlik ve halk) her biri devlet anlayışının inşacı-ihyacı iradesini etkiler.

Yeni Dünya'da Türkiye, belirleyici aktör olabilmek için gerici kemalist rejimden, onun oluşturduğu anlayış ve düzenden vazgeçilmelidir. İmparatorluk bakiyesi bir ülkenin tarih sahnesine çıkması için kendi değerlerine referansla; orijinal, kendi bünyesinden zuhur etmiş bir anlayışla devlet kurgusunu yeniden ele almalıdır.

Temelde ise toplumun inanç, düşünce, karakter gibi yönleri esas alınır ya da alınmalıdır. Aksi takdirde Türkiye Cumhuriyeti gibi kendi halkının inancından, düşünce sisteminden, tarihinden ve karakterinden kopuk absürd bir devlet ortaya çıkmış olur.

Anadolu'da beyliklerden imparatorluğa geçişte inanca, düşünceye ve ideallere dayalı stratejik bir akıl vardı. 250 yıllık genişleme bu strateji üzerine oldu. Her yükselenin düşeceği vakıdır. İmparatorluk dayandığı temel motivasyonu ve idari disiplini yitirmeye başlayınca duraklama dönemine girdi. Bunun öncülü olarak "stratejik açmaz" de yazılabilir. Nihayet stratejik açmaz sonrası Osmanlı İmparatorluğu aksiyon yönünü kaybetmiş ve gerilemeye başlamıştır.

Avrupa Aydınlanma Dönemi, İngiliz Sanayi Devrimi ve 1789 Fransız İhtilali Avrupa'da devlet anlayışını kökten değiştirdi. Tüm bunlar "liberal" anlayışın taşıyıcı kolonları olurken karşı bir ses olarak "komünist ideoloji" ortaya çıktı. Her ikisi de Avrupa menşeli düşünceyken "komünist ideoloji" doğu (Rusya ve Çin) halklarında maddes buldu.

Fransız İhtilali mahsulü olan milliyetçilik akımı "ulus inşacı" mantığa bürünüp Avrupa dışına da ihraç edilmeye başlandı. Bu durum özellikle çok uluslu devletlerin

YENİ DÜNYA DÜZENİNDE YENİ DEVLET ANLAYIŞI

ABDULLAH SAİD

ırk-ulus temelli bölünmesine yol açtı. Osmanlı İmparatorluğu -sömürgeci olmadığı halde- bu akımlardan en çok etkilenen devlet oldu. I. Cihan Harbi mağlubiyetiyle kalan "uluslar" da kopmuş oldu.

İmparatorluğun yıkılışıyla kurulan Türkiye Cumhuriyeti batı mukallidi bir "ulus inşası" rezilliğine girişti. Laiklik ve ulusu Arap Kültüründen arındırma teranesi üzerinden İslama yönelik ağır yasaklar uygulandı, Müslümanlara korkunç zulümler yapıldı. Dünyanın farklı coğrafyalarında benzer süreçler yaşanmış olsa da Türk diktatörleri benzeri görülmemiş katliamlara ve cürümlere imza attı. Ayyaş takımının devlet anlayışı; batıcı, dinsiz, gerici, ilimden ve bilimden uzak, put tapıcısı endoktrinasyona dayanıyordu. İçerde "ulus inşası" meşguliyeti sebebiyle Türkiye, dış dünya-

dan nerdeyse tamamen tecrit olunmuş, dış politikada pasif bir pozisyona çekilmişti. İdari anlamda yaklaşık 30 yıllık diktatörlük sonrası parlamenter demokratik rejime geçildi. Osmanlı'dan kalma idari teşkilatlanma genişletilerek uygulanmaya devam edildi.

Aradan 100 yıl geçmiş olmasına rağmen kurucu diktatörün partisi Türkiye'de varlığını sürdürmekte ve hâlâ ilkelerini halka dayatmakta; ona karşı olmak suretiyle iktidara gelen partilerin dahi boyun eğerek karşı olduklarının boyunduruğuna girdiği düzen sürgit devam etmekte.

İmparatorluk kültürüne sahip bir ülkenin ayaklarına gerici kemalist pranga vurulmasına izin verilemez. Yeni çağ; yeni bir anlayış, yeni bir düzen gerektirmekte. Bu ancak "zaman eskidikçe gençleşen" İslâm'a muhatap bir anlayış ile olur.

Geldiğimiz dönem itibariyle bilim, teknik, teknoloji, iletişim, ulaşım, askeri vd. alanlarda bambaşka bir dünyadayız. Öyle görünüyor ki son yüz yıllık hızlı değişimden çok daha hızlı bir şekilde yepyeni bir dünyaya geçeceğiz. Uluslararası hatta ulussuz şirketler artık devletlerden daha etkin, daha güçlü. Sanal gerçeklik ve menşei olmayan kripto paralar hayatımızın bir parçası, yakın zamanda belki hayatımızın kendisi olacak. Karşılaştığımız -keşke ürettiği-

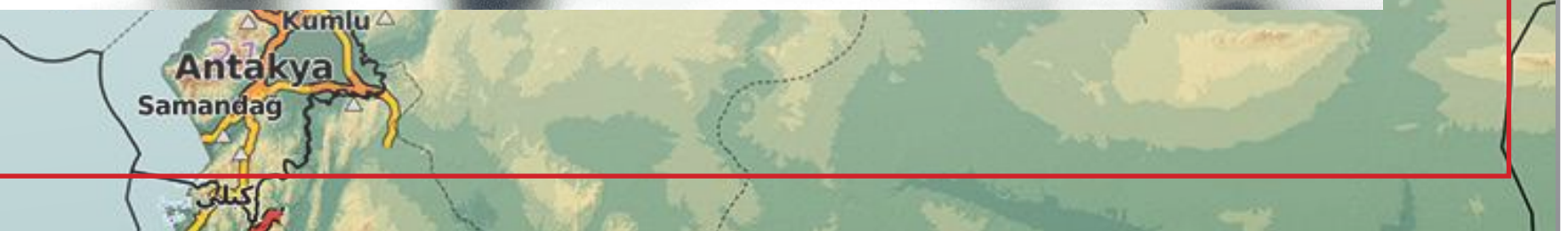
Yeni Dünya’da Türkiye, belirleyici aktör olabilmek için gerici kemalist rejimden, onun oluşturduğu anlayış ve düzenden vazgeçilmelidir. İmparatorluk bakiyesi bir ülkenin tarih sahnesine çıkması için kendi değerlerine referansla; orijinal, kendi bünyesinden zuhur etmiş bir anlayışla devlet kurgusunu yeniden ele almalıdır. Bu hem düşüncede hem idari teşkilatlanmada olmalıdır. Sözelimi eğitim müfredatı tamamen bize ait, tükettiğimiz gıdaların tohumları bu toprakların mahsulü olmalı...

Şüphesiz demokratik seçimlerle iktidarın belirlendiği bir rejimde, kemalist eğitim sistemiyle yetişmiş insanların onayına

Rejim değişikliği sonrası kurgulanacak devlet anlayışı ve idari yapı için Üstad Necip Fazıl ve Kumandan Salih Mirzabeyoğlu Başyücelik modelini ortaya koydu ve bu hususta bir çok yazı kaleme alındı. Biz ise bu yazıda sadece şartların uygunluğunu ve değişimin zaruretini dile getirmekle iktifa ettik.

Son olarak bu alanda, Adaleti Savunanlar Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin (ASSAM) çalışmalarını dikkatle takip ediyor ve takip edilmeye değer görüyoruz. Ortaya konan Konfederasyon modeli İslam Ümmeti'nin siyasi birliğine geçişte başarılı bir süreç tavsiyesi olarak görülebilir.

İslam ümmetinin Ramazan-ı Şerifini tebrik eder, taatlerimizin kabûlünü dileriz.

ADALETİN SERENCAMI

ABDULKERİM KİRACI

Günümüzde çokça kullandığımız ama bir o kadar da hakiki anlamını kavrama ve tatbik etmek noktasında yetersiz kaldığımız “adalet” mefhumunun ne olduğu tarih boyunca da tartışılmalıdır. Peki adalet gerçekten nedir sorusunu sormak mümkün müdür?

Masanın ne olduğuna dair bir soru sorulsa, az-çok insanlar geçmiş tecrübelerinden elde ettiği tasavvurlar neticesinde tarif verebilirler (Gerçi masa nedir sorusunu daha da değiştirdiğimiz vakit içinden çıkılmaz noktalara varsak da yazımızın konusu itibarıyla böyle tartışmaya girmemeyi yeğliyoruz). Peki masa nedir sorusuna verdiğimiz cevap gibi adalet nedir sorusuna cevap verme-

Adalet, ancak, Hak olanın varlığına tabiiyetle meydana çıkabilir. Bu sayede insanın başta kendisi ardından toplumu, âlemi ve nihayetinde rabbini doğru bir şekilde bilmesi mümkün olacaktır.

miz mümkün müdür? Benzer şekilde iyinin, güzelin ve doğrunun ne olduğu sorularına da ‘hakiki’ bir tarif verebilir miyiz? Bu sorulara doğrudan cevap veremiyoruz çünkü elimizle tuttuğumuz, gözle gördüğümüz ve kulaklarımızla işittiğimiz bir ‘adalet’ yok. Daha da örneklerini verebileceğimiz nedenlerle konunun ne kadar dallı budaklı olduğunu anlamak mümkün.

Adaletin müphem bir kavram olması onun gereksiz olduğu anlamına mı gelir? Tabii ki de hayır. Adalet ve çevresine halkalanmış kavramlar bir toplumun ve medeniyetin köklerinde yatan yön verici hücrelerdir. Adaletin ne olduğuna dair verilen yanıtlar, kişinin ya da toplumun bir sonraki adı-

mının nasıl olması gerektiğini gösteren ve bunu meşrulaştıran mihenk taşıdır. Bu durumu yakinen görmek adına başımızı kaldırmamız ve çevreye bakınmamız yeterlidir. Geçtiğimiz ay patlak veren Ukrayna-Rusya savaşında, Batılıların aldığı tavır, onların ‘adaletleri’ gereği idi. Peki bu adalet niçin doğu ve Müslüman halklarında işlemez de sarı saçlı, mavi gözlü “medeni” insanlarda oldukça sağlam bir şekilde kendini gösterir? Bu soruyu cevaplamak için Batı adaletine dair tarihsel arka plan vermek doğru olacaktır.

Batı dünyasının temelleri, Necip Fazıl Kısakürek’in işaretiyle, üç dayanağa yaslanır: Yunan aklı, Roma nizamı ve Hristiyanlık ahlâk ile hassa-

siyeti. Bu üçlü sacayağının Hristiyanlığa denk düşen kısmı Batı'nın 'ruhunu', Yunan aklına denk düşen kısmı ruhun 'düşünme tarzını' ve Roma nizamı ise Batı ruhunun düşünme tarzından neşet eden 'kurumları' temsil eder. Bu üçlü sacayağının son kısmını kurumlar tarihi üzerinden okumak, Roma'dan Vatikan'a ve oradan da modern devletlere geçiş süreci boyunca takip etmek mümkündür. Ancak yukarıda bahsetmiş olduğumuz Batı adaletini soruşturmak ise Yunan Akli ve Hristiyanlığa değinmemizi gerektirmektedir.

Batı düşüncesinin kendisine düşülen dipnotlardan müteşekkil görüldüğü Eflatun'da adalet ruh ve toplum arasındaki ilişki üzerinden incelenir. Ruh ile polis (devlet) arasında yapısal bir denklik vardır. Üç kısımlı olan ruhun her bir kısmının kendine özgü bir işlevi vardır ve her bir işlevin yerine getirilmesi cüzi bir erdeme (arete) karşılık gelir. Bedensel iştahların, aklın dayattığı kısıtı kabul etmesinde sergilenen erdem, itidal erdemidir. Tehlikenin meydan okumasına aklın buyurduğu gibi karşılık verildiğinde cesaret erdemi sergilenir. Akıl matematik ve diyalektik araştırma ile, adaletin kendisinin ne olduğunu, güzelliğin kendisinin ne olduğunu ve tüm diğer idealler veya Formların, ama hepsinden öte de iyi ideasının ne olduğunu seçip ayırabilecek şekilde eğitildiğinde, bilgelik erdemi sergilenir. Fakat bu üç erdem, ancak, 'adalet' diye çevrilegelen bir erdem olan dikaiosunê sergilendiğinde ortaya çıkar. Çünkü dikaiosunê, tam da ruhun her bir kısmına kendine has işlevini pay etme erdemidir. O halde Platon için, adil, dikaios bir yönetim, aynı zamanda cesur, mutedil ve bilgece olacaktır ve olmak zorundadır.

Aristoteles'te bu 'pay etme' erdemi, adaletin klasik anlamda bildiğimiz tarifiyle uyumlu şekilde her bir kişiye layık olduğunu vermektir ve politik yaşamın birinci erdemi olan bu erdem "eşit olana eşit, eşit olmayana eşit olmayan" pay edışı esas alır. Bir erdeme sahip olmak, o erdemi bilmek

Adaletin ne olduğuna dair verilen yanıtlar, kişinin ya da toplumun bir sonraki adımının nasıl olması gerektiğini gösteren ve bunu meşurlaştıran mihenk taşıdır.

ve uygulamaktan ayrı değildir. Adil olanın ne olduğunu, adaletin ne olduğunu bilmek, olmaya önce gelmez. Başka deyişle sahip olmak ile olmak, bilmekten ayrı durmaz. Erdemler arasındaki sıkı bağ, hatta birlik düşünüldüğünde, adalet erdemini tek başına ele almak, onu anlaşılabilir kılmak ve yerinden etmek olacaktır. Bunu akılda tutarak ve şu an yapılmakta olanın biraz da böyle bir şey olduğunu hatırlatarak, Aristoteles'in bir praksis meselesi olarak adalet hakkında bize miras bıraktığı bir diğer ilişkiye değinmeliyiz: Yasalar ile adalet erdemi arasındaki ilişkiye.

Yasanın nasıl yürürlüğe konacağını bilmek, ancak dikaios'a, adalet erdemine sahip olana hastır. Fakat adaletin gerektirdiği şey, tam da adaletin kendisinden ötürü, yasaların içerisinde muğlak bir şekilde ifade edilebilir ve yasalar, genel kurallardan nasıl uygulanacakları belirsiz kalmaya mahkûmdur. Bu mahkûmiyet, muhakemenin sürekli iş başında olmasını zorunlu kılar. İşte bu noktada, sadece adaleti değil, tüm geri kalan erdemleri kendisine bağlayan bir erdem, yani kendisi olmaksızın hiçbir erdemin olmayacağı bir erdem konuya dahil

Macaristan'da sınırı geçmeyi çalışan Suriyeli Osama Abdul Mohsen ve çocuğu, kadın kameramanın çelme takması sonucu düştü.

edilmek zorundadır: Phronesis. Bu, 'aklı selime göre' hareket etme ve iki uç arasındaki ortayı bulma erdeminin adıdır. O halde, erdemi erdemsizlikten veya erdemsizliklerden seçip ayıran bir tür mahkeme mercii gibi duran bu erdem, muhakeme erdemidir ve doğru zamanda, doğru yerde, doğru olanı görme kuvvetidir. Aristoteles'e göre, entelektüel bir erdem olan Phronesis sahibi, ifrat ile tefritin arasını bulur. Bir erdemin yeri, işte hep bu 'orta', 'ara'dır. Bir orta olarak adalet erdemi de, adaletsizlik yapmak ile adaletsizliğe

uğramak arasında yer alır. Bu 'orta'yı peşinen tespit etmenin ve adaleti belli kurallar, ilkeler, buyruklar ile işletip yerine getirmenin, sergilemenin yolu yoktur. Demektir ki, adalet, zamana ve zemine göreli- dir ve onun zaman ve mekân bakımından evrensel hale getirilmesi, tüm yer ve zamanlar için geçerli olacak standartlarının bulunması mümkün

değildir; çünkü adalet kavramı, tikel yer ve zamanlara göre hep farklılık gösterir; adil olanın zaman ve mekân dışı bir varoluşu yoktur ve bu yüzden de o, muhakemeye açık ve eksik kalacaktır.

Eflatun ve Aristoteles'te görüldüğü üzere adalet, bugün hukuk çerçevesinde kullandığımız anlamından daha geniş bir şekilde, insanın ahlaki tavırlarından en önemlisi ve iyi, güzel

ve doğruyla iç içe bulunur. Ancak adalete şu düşüncemizi de eklememiz gerekir: Adalet, ancak, Hak olanın varlığına tabiiyetle meydana çıkabilir. Tabi olmanın koşulları farklıdır ancak konumuz itibarıyla inanç ve fikir boyutu elzemdir. Bu sayede insanın başta kendisi ardından toplumu, âlemi ve nihayetinde rabbini doğru bir şekilde bilmesi mümkün olacaktır. Yunan felsefesinin azametinin yanında, tıkkandığı

Adalet, ancak, Hak olanın varlığına tabiiyetle meydana çıkabilir. Tabi olmanın koşulları farklıdır ancak konumuz itibarıyla inanç ve fikir boyutu elzemdir.

nokta da tam olarak burasıdır. Eflatun ile Aristoteles arasındaki çekişmenin kaynağı bu bağlamdadır.

Hristiyanlık bu tartışmalara bir son verip, kâmil bir sistemi meydana çıkartabilirdi. Ancak bu sefer de bir dinin nasıl tahrif edilebileceğine şahitlik ederek, zulmün yayılışını izleriz. Önce Hz. İsa'nın ilahlaştırılması ve asıl ruhban sınıfının ortaya çıkması, Hakk'ın tecellisine ket vurmuştur. Artık Hristiyan Batı uzun süre bir sarmal içerisine girmiş, fert-toplum ikilemi tartışması da böylece ortaya çıkmıştır.

Zaman geçtikçe adaletteki geniş tecelli daralmaya başlar. Öncelikle varlık konusunda değişen fikirler, adaletin ne olduğuna dair yeni anlayışlar doğurur. Nasıl ki Eflatun'un İyi İdea'sı üzerinden kurduğu adalet anlayışını Aristoteles kabul etmiyor ve mevcut dünya içerisinde tek tek insanların nasıl yaşaması gerektiğine dair bir rehber sunuyorsa, orta çağ ve modernleşmeyle birlikte de bu anlayış terkedilmeye başlar.

Modern dünya da temel-lerini Hristiyanlığın reddi üzerinden, zıddına dönerek bulmaya çalışır. Kökleri Cusali Nikola'ya kadar giden, Descartes ile nam bulan, Kant ile tam ifadesine ulaşan ve günümüze kadar gelen bu süreçte insanın var olmasında bir üst tabiiyet noktası devre dışı bırakılır. İnsan ayakları üzerinde durabilen ve herhangi bir dayanak noktasına ihtiyaç duymadan

bir başına karar verebilen bir 'hayvan' olarak tahayyül edilmeye başlanır. Doğal olarak bu sürecin gerektirdiği şey insanın kendisine, çevresine, doğaya ve rabbine yabancılaşmasıdır.

Yabancılaşmanın doğal neticesi ise kişinin adalet duygusunu yitirmesidir. Adalet, kamu mahkemesine ek olarak vicdani tabiiyeti bulunan ve verilen kararlarda davranış ve hükümde doğruluğu gözetmeyi, hakka göre hüküm vermeyi gerektirir. Bu anlamda Batı tarihini külli olarak yargılamak gerekirse adaletsizliklerle dolu bir olaylar zinciridir. Bu zincirin nihai noktası ise günümüzde gelinen noktadır. Son 300 yılda 'tüm insanlık' adına yapılan faaliyetlerin ne hikmetse faydası daima Batı'ya döner. Tüm insanların hakları gözetileceği söylenirken, ancak Batılı insanın canı yandığında gerekli kurumlar devreye girer. Batılı adam kendini daima öne çıkarmalıdır. Çünkü kendisinden olmayana ya da insan olmayana öne çıkarmasını gerektirecek adalet duygusundan azadedir.

Modern dönemin bize net olarak gösterdiği şey şudur: Adaletle dair yapılan tanım insana, varlığa ve ilaha nasıl baktığı ve insanın kendini nasıl konumlandığıyla alakalıdır. Kendini alemin merkezinde gören bir insanın dini, adaleti, doğruyu esas alması beklenemez. Bu insan ancak kendi menfaatleri ölçüsünde hareket eder. Bu nedenle esmer tenli insan onun menfaatlerine zarar verebilecekken, sarı saçlı-mavi gözlü biriyle ekmeğini paylaşabilir. Bu düşünce tarzının zannettiğimizden çok daha güçlü ve yaygın olduğunu unutmamalıyız. Eğer adalete dair bir sözümüz olacaksa da bunun külli bir şeyi gerektirdiğini aklımızda bulunduracağız.

Şimdiye kadar ifade ettiklerimizden Batı'nın adaletine bir serzenişte bulunmak ve yine onlardan medet ummak gibi bir anlam çıkarılmasın. Bilakis Batı'dan adalet; iyi, güzel ve doğru hakkında bir şey beklememek gerekmektedir. Yukarıda ifade ettiklerimiz meselenin sarılaşarak anlaşılması ve gözlerimize bulaşan boyaların silinmesi amacıyla.

abone olmak için irtibat

✉ barandergisi@gmail.com

☎ 0533 166 20 50

☎ 0216 553 56 71

📍 Mimar Sinan Mah.
İmam Nasır Sok. No:14/12
Üsküdar/İstanbul

📦 Senelik standart gönderim:
250 TL

✈ Hızlı teslimat:
320 TL

**QR kodu okutarak
bizi telefonunuzdan
takip edebilirsiniz**

baran (android)

baran (ios)

baranh Haber

aylikbaran.com

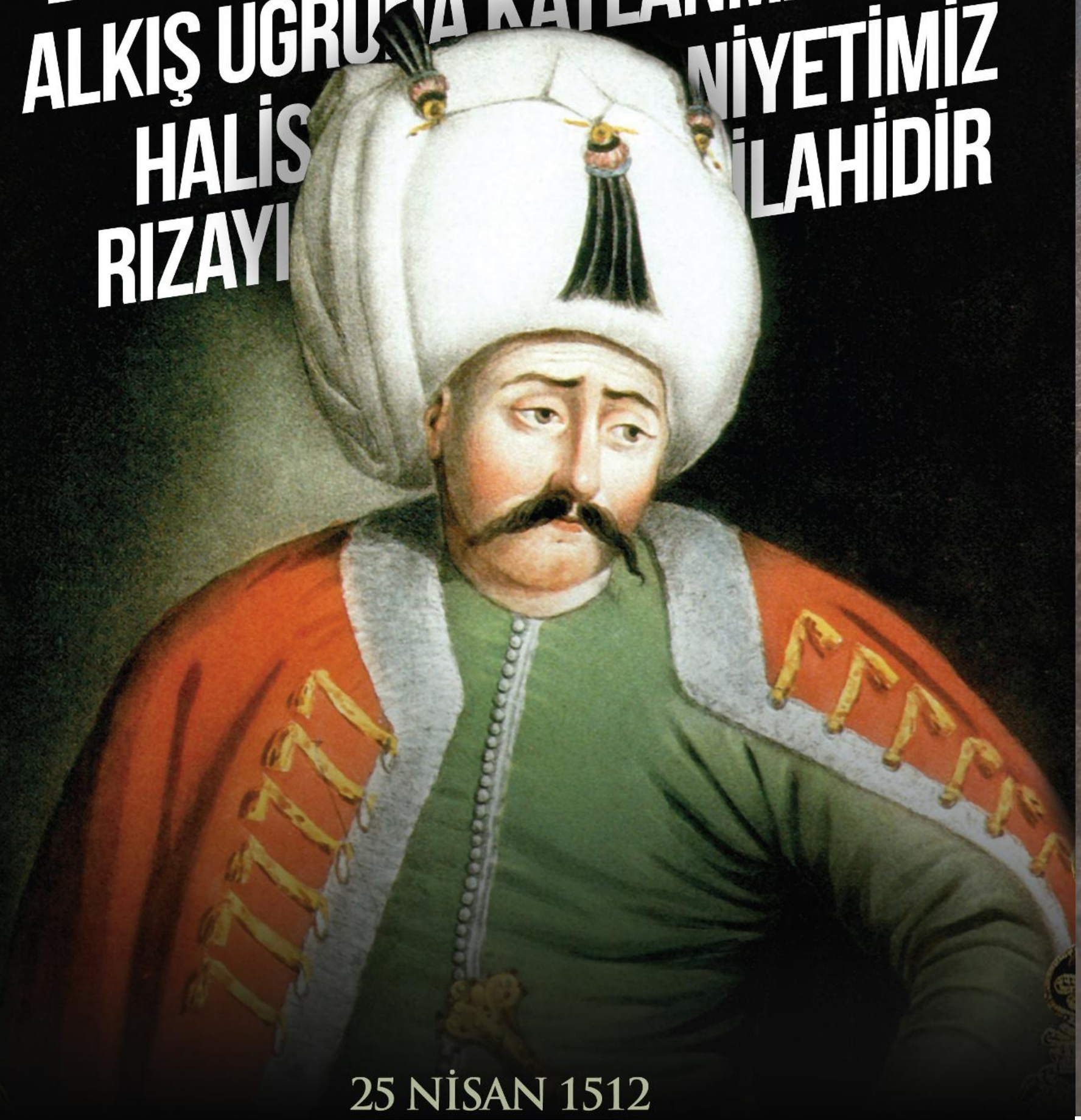
aylikdergisi.com

barandergisi.net

**BUNCA MEŞAKKATE
ALKIŞ UĞRUNA KATLANMADIK,
HALİS
RIZAYI NİYETİMİZ
İLAHİDİR**

25 NİSAN 1512

**YAVUZ SULTAN SELİM HAN HAZRETLERİNİN
TAHTA ÇIKIŞI**